

LAKIVALIOKUNNAN MIETINTÖ 44/2010 vp

Hallituksen esitys esitutkinta- ja pakkokeinolainsäädännön uudistamiseksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 16 päivänä marraskuuta 2010 lähettänyt lakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen esitutkinta- ja pakkokeinolainsäädännön uudistamiseksi (HE 222/2010 vp).

Lakialoitteet

Valiokunta on käsitellyt hallituksen esityksen yhteydessä lakialoitteet

- LA 36/2009 vp laiksi esitutkintalain muuttamisesta (Raimo Vistbacka /ps ym.), joka on lähetetty valiokuntaan 7 päivänä toukokuuta 2009 ja
- LA 110/2010 vp pakkokeinolaksi (Ilkka Kantola /sd ym.), joka on lähetetty valiokuntaan 25 päivänä marraskuuta 2010.

Lausunnot

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta ja hallintovaliokunta ovat antaneet asiasta lausunnot (PeVL 66/2010 vp ja HaVL 50/2010 vp), jotka on otettu tämän mietinnön liitteiksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Janne Kanerva, oikeusministeriö
- vanhempi oikeusasiamiehen sihteeri Juha Haapamäki, eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia

- ylitarkastaja Marko Meriniemi, sisäasiainministeriö
- hallitussihteeri Jenni Herrala, puolustusministeriö
- neuvotteleva virkamies Jukka M. Kekkonen, valtiovarainministeriö
- viestintäneuvos Sanna Helopuro, liikenne- ja viestintäministeriö
- hallitusneuvos Marko Viitanen, Rajavartiolaitoksen esikunta
- hovioikeudenneuvos Sakari Laukkanen, Rovaniemen hovioikeus
- käräjätuomari Jaana Helander, Helsingin käräjäoikeus
- valtiosyyttäjä Mika Illman, Valtakunnansyyttäjänvirasto
- apulaispäälikkö Tapio Nyrhilä, Helsingin syyttäjänvirasto
- kihlakunnansyyttäjä Kari Lamberg, Varsinais-Suomen syyttäjänvirasto
- oikeudellisen yksikön johtaja Paavo Siltanen, Rikosseuraamuslaitos
- tutkija Heini Kainulainen, Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos
- poliisiylijohtaja Mikko Paatero ja poliisijohtaja Robin Lardot, Poliisihallitus
- apulaispäälikkö Tero Kurenmaa, keskusrikospoliisi
- apulaispäälikkö Olli Kolstela, suojelupoliisi
- väkivaltarikosyksikön johtaja, rikosylikomisario Kari Tolvanen ja rikosylitarkastaja Jouko Salo, Helsingin poliisilaitos
- tullilylitarkastaja Jussi Leppälä, Tullihallitus
- asianajaja Markku Fredman, Suomen Asianajaliitto

- puheenjohtaja Yrjö Suhonen, Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry
- Johtava julkinen oikeusavustaja Liisa Vehmas, Julkiset Oikeusavustajat ry
- puheenjohtaja Sari Aho, Suomen Syyttäjäyhdistys ry
- käräjätuomari Pekka Louhelainen, Suomen tuomariliitto ry
- toiminnanjohtaja Petra Kjällman, Rikosuhripäivystys
- professori Dan Frände
- professori Matti Kuusimäki
- professori Olli Mäenpää
- professori Matti Tolvanen.

Kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- valtioneuvoston oikeuskansleri
- korkein oikeus
- korkein hallinto-oikeus
- Helsingin hovioikeus

- Oulun käräjäoikeus
- Helsingin hallinto-oikeus
- tietosuojavaltuutetun toimisto
- Pohjois-Karjalan poliisilaitos
- Pääesikunta
- Viestintävirasto
- Suomen Lakimiesliitto ry
- Huoma — Henkirikoksen uhrien läheiset ry
- Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto, FiCom ry.

Lisäksi Kuuloliitto ry ja Suomen CP-liitto ry sekä Kuurojen Liitto ovat toimittaneet valiokunnalle kirjalliset kannanotonsa.

Viitetieto

Valiokunta on käsitellyt tämän esityksen yhdessä hallituksen esityksen HE 224/2010 vp kanssa.

HALLITUKSEN ESITYS JA LAKIALOITTEET

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi nykyiset lait korvaavat esitutkintalaki ja pakkokeinolaki. Lisäksi esityksessä ehdotetaan tehtäväksi näihin lakeihin liittyviin lakeihin runsaasti lähinnä teknisluonteisia muutoksia. Esitys liittyy samanaikaisesti annettavaan hallituksen esitykseen, jossa ehdotetaan säädettäväksi uusi poliisilaki.

Uusissa laeissa viranomaisten toimivaltuuksia säänneltäisiin nykyistä täsmällisemmin ja kattavammin, toisaalta perus- ja ihmisoikeuksien suoja ja toisaalta rikostorjunnan tarpeet huomioon ottaen. Yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteita koskevaa sääntelyä nostettaisiin asetuksesta lakeihin.

Virallisen syyttäjän asema poliisin tekemäksi epäiltyjen rikosten tutkinnassa muuttuisi nykyisestä. Syyttäjä toimisi näissä tapauksissa lähtökohtaisesti tutkinnanjohtajana vain, jos rikos epäillään tehdyksi virkatehtävän suorittamisen yhteydessä. Esitutkinnan asianosaiseksi määritettäisiin asianomistajan ja rikoksesta epäillyn lisäksi muu henkilö, jonka oikeuksiin, etuihin tai

velvollisuuksiin rikos ja sen selvittäminen voivat vaikuttaa. Esitutkintavirkamiehen esteellisyyttä koskevat säännökset uudistettaisiin pääosin vastaamaan hallintolain esteellisyyssäännöksiä.

Uudessa esitutkintalaissa säädettäisiin ilmoituksesta esitutkinnan aloittamisesta, joka tietyin edellytyksin koskisi ilmoituksen tekemistä rikoksesta epäillyn virkamiehen esimiehelle. Laissa säädettäisiin myös esitutkintaviranomaisen alueellisesta toimivallasta sekä esitutkintatoimenpiteiden siirtämisestä ja esitutkinnan keskeyttämisestä.

Uudessa esitutkintalaissa säädettäisiin esitutkintaperiaatteista pitkälti voimassa olevan lain mukaisesti. Lakiin otettaisiin kuitenkin säännökset epäillyn oikeudesta olla myötävaikuttamatta rikoksensa selvittämiseen, suhteellisuusperiaatteesta ja edunvalvojan määräämisestä lapselle. Lisäksi oikeutta käyttää avustajaa esitutkinnassa ja esitutkinnassa käytettävää kieltä koskevia säännöksiä muutettaisiin ja täydennettäisiin.

Esitutkintaviranomaiset ja virallinen syyttäjä velvoitettaisiin laadultaan tai laajuudeltaan sitä vaativissa asioissa tiiviiseen yhteistyöhön. Esitutkintaviranomaisen tulisi ilmoittaa syyttäjälle esitutkinnan toimittamiseen ja esitutkintatoimenpiteisiin liittyvistä seikoista sekä tutkinnan edistymisestä muuten. Syyttäjän olisi tarvittavassa määrin osallistuttava esitutkintaan asian riittävän selvittämisen varmistamiseksi.

Useilla uuden esitutkintalain kuulusteluja koskevilla säännöksillä pyritään parantamaan kuulusteltavan, erityisesti asianomistajan asemaa. Tämä koskisi muun ohessa hienotunteisuusnäkökohtien huomioon ottamista ja asianosaisen tukemista. Kuulustelutilaisuuden tallentaminen ääni- ja kuvatalenteeseen voisi korvata kuulustelutodistajan käytön. Muutenkin kuulustelutilaisuuden tallentamisen merkitystä korotettaisiin tarkoituksessa lisätä sen käyttöä. Asianosaisten oikeusturvan sekä asian riittävän selvittämisen ja käsittelyn sujuvuuden kannalta tärkeää loppulausuntomenettelyä säänneltäisiin nykyistä tarkemmin niin sen käyttöedellytysten kuin kohteenkin osalta.

Esitutkinnan päätöksentekomenettelyä selkeytettäisiin ottamalla uuteen esitutkintalakiin säännökset kirjallisesta esitutkintapäätöksestä, joka olisi tehtävä esitutkinnan toimittamatta jättämisestä ja lopettamisesta, asian saattamatta jättämisestä virallisen syyttäjän harkittavaksi sekä muissakin tapauksissa, joissa päätös voi vaikuttaa asianosaisen oikeuksiin, etuihin tai velvollisuuksiin. Tuomioistuimen käsiteltäväksi voitaisiin saattaa tutkinnanjohtajan päätös, jolla henkilöltä on evätty oikeus yksittäistapauksessa toimia avustajana esitutkinnassa. Lisäksi uuteen esitutkintalakiin otettaisiin nykyisiä säännöksiä yksityiskohtaisemmat säännökset esitutkinnasta tiedottamisesta.

Uuden pakkokeinolain yleisissä säännöksissä säädettäisiin eräistä keskeisimmistä pakkokeinojen käytössä sovellettavista periaatteista (suhteellisuusperiaate, vähimmän haitan periaate ja hienotunteisuusperiaate). Kiinniottamista, pidättämistä ja vangitsemista koskevat säännökset säilyisivät pääosin ennallaan, mutta vangitsemisasioiden tuomioistuinmenettelyä koskevat

säännökset erotettaisiin omaan lukuunsa ja niitä täydennettäisiin ja täsmennettäisiin.

Niissä tapauksissa, joissa vangittavaksi vaaditulle ei tarvitse varata tilaisuutta tulla kuuluksi vangitsemisvaatimuksesta, tiedossa olevalle hänen valtuuttamalleen avustajalle olisi kuitenkin varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Lakiin otettaisiin myös säännös laillisen edustajan ja sosiaaliviranomaisten edustajan kuulemisesta, kun alle 18-vuotiasta vaaditaan vangittavaksi. Mahdollisuutta kannella vangitsemiseen liittyvistä päätöksistä laajennettaisiin. Uuden pakkokeinolain mukaan pidättämiseen oikeutettu virkamies saisi kannella päätöksestä, jolla vangitsemisvaatimus on hylätty tai vangittu määrätty päästettäväksi vapaaksi. Vangittu saisi vangittavaksi määräämisen tai vangittuna pitämisen lisäksi kannella syytteen nostamiselle asetetusta määräajasta.

Vapautensa menettäneen epäillyn oikeusturvaa parannettaisiin uudessa pakkokeinolaissa täydentämällä omaan lukuunsa sijoitettavia yhteydenpidon rajoittamista koskevia säännöksiä. Tutkintavanki voisi saattaa pelkästään yhteydenpidon rajoittamista koskevan asian tuomioistuimen käsiteltäväksi.

Matkustuskiellon käyttöä vapaudenmenetyksen vaihtoehtona pyrittäisiin lisäämään. Matkustuskielto voitaisiin määrätä myös silloin, kun on syytä epäillä rikoksesta epäillyn vaikeuttavan asian selvittämistä hävittämällä, turmelemalla, muuttamalla tai kätkemällä todistusaineistoa taikka vaikuttamalla todistajaan, asianomistajaan, asiantuntijaan tai rikoskumppaniinsa. Voimassa olevassa pakkokeinolaissa tämä on vain pidättämisen tai vangitsemisen peruste. Syyteasian ratkaisemisen yhteydessä ehdotomaan vankeusrangaistukseen tuomittu vapaa oleva vastaaja saataisiin määrätä matkustuskieltoon myös vastaajalle rangaistusta vaatineen asianomistajan vaatimuksesta.

Voimassa olevan pakkokeinolain hukkaamiskiellosta ehdotetaan luovuttavaksi, jolloin ainoaksi pakkokeinolain mukaiseksi turvaamistoksi jäisi vakuustakavarikko. Sen käyttöalaa kuitenkin laajennettaisiin siten, että omaisuutta saataisiin määrätä vakuustakavarikkoon myös

rikokseen perustuvan hyvityksen maksamisen turvaamiseksi. Vakuustakavarikon kohteena olevan henkilön oikeusturvaa edistäisi ehdotus, jonka mukaan hänellä olisi vakuustakavarikon aikanakin oikeus vaatia tuomioistuinta ratkaisemaan, onko vakuustakavarikko pidettävä voimassa.

Takavarikkoa koskevat uuden pakkokeinolain säännökset säilyisivät pääosin ennallaan, mutta asiakirjan takavarikoiminen pyrittäisiin mahdollisimman pitkälle korvaamaan sen jäljentämisellä, mistä aiheutuu lainsäädännön täydentämistarve. Lakiin otettaisiin lisäksi uudet säännökset esimerkiksi uudelleen takavarikoimisesta tai jäljentämisestä. Myös parempaa oikeutta takavarikon kohteeseen koskevan asian käsittelyä säänneltäisiin nykyistä tarkemmin. Uudessa pakkokeinolaissa ehdotetaan säädettäväksi myös takavarikoimisen sijasta suoritettavista toimenpiteistä eli esineen hävittämisestä, ottamisesta valtion käyttöön ja myymisestä.

Uudessa pakkokeinolaissa etsintää koskeviin säännöksiin tulisi huomattavia muutoksia, joiden tarkoituksena on tiukentaa etsinnän edellytyksiä erityisesti silloin, kun etsintä kohdistuu sellaiseen kohteeseen, jossa on syytä olettaa olevan salassapitovelvollisuuden tai -oikeuden piiriin kuuluvaa tietoa. Asuntona käytettävän kodin asemaa etsintäkohteena korostettaisiin edelleen.

Paikkaan kohdistuva etsintä jakautuisi yleiseen kotietsintään, erityiseen kotietsintään (kohdeeksi on syytä olettaa joutuvan salassapitovelvollisuuden tai -oikeuden piiriin kuuluvaa tietoa) ja paikanetsintään. Läsnäoloa ja etsintämenettelyä koskevia säännöksiä tarkennettaisiin ja täydennettäisiin. Ennen erityisen kotietsinnän suorittamista olisi määrättävä asiantunteva etsintävaltuutettu huolehtimaan siitä, että takavarikko tai asiakirjan jäljentäminen ei kohdistu tietoon, jota koskee salassapitovelvollisuus tai -oikeus. Erityisestä kotietsinnästä ja etsintävaltuutetun määräämisestä päättäisi pääsääntöisesti tuomioistuin. Uuden pakkokeinolain etsintää koskevissa säännöksissä säädettäisiin myös uudesta etsintätyypistä eli laite-etsinnästä, jossa olisi kysymys tietokoneessa, telepäätelait-

teessa tai muussa vastaavassa teknisessä laitteessa tai tietojärjestelmässä etsinnän toimittamishetkellä olevaan tietosisältöön kohdistettava etsinnästä. Henkilöön kohdistuvaa etsintää koskeviin säännöksiin tehtäisiin joitakin täsmennyksiä.

Uuden pakkokeinolain mukaisia salaisia pakkokeinoja olisivat telekuuntelu, tietojen hankkiminen telekuuntelun sijasta, televalvonta, tukiasematietojen hankkiminen, suunnitelmallinen tarkkailu, peitelty tiedonhankinta, tekninen tarkkailu (tekninen kuuntelu, tekninen katselu, tekninen seuranta ja tekninen laitetarkkailu), teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkiminen, peitetoiminta, valeosto, tietolähdetoiminta ja valvottu läpilasku. Osa näistä keinoista olisi uusia. Nykyisin käytössä olevien salaisten pakkokeinojen määritelmiä ja käyttöedellytyksiä muutettaisiin.

Peitetoiminnasta säädettäisiin nykyistä tarkemmin. Lähtökohtana olisi, että peitetoimintaa suorittava poliisimies ei saa tehdä rikosta eikä aloitetta rikoksen tekemiseen. Peitepoliisi voisi kuitenkin vapautua rangaistusvastuusta, vaikka hän olisi tehtävässään syyllistynyt vähäiseen rikkomukseen. Rikollisryhmän toimintaan osallistuessaan peitetoimintatehtävässä oleva poliisimies voisi erittäin tiukoin ehdoin ja rajoitettusti vaikuttaa ryhmän toimintaan esimerkiksi hankkimalla ryhmälle kulkuvälineitä. Edellytyksenä olisi, että toimenpide tehtäisiin muutenkin, että se ei tule aiheuttamaan tiettyä vaaraa tai vahinkoa ja että se merkittävästi edistää peitetoiminnan tavoitteen saavuttamista. Myös tällaisessa tapauksessa peitetoimintamies voisi vapautua rangaistusvastuusta.

Tuomioistuin ratkaisisi sen, onko tutkittavana oleva rikollisuus sellaista, jonka tutkinnassa peitetoimintaa voidaan käyttää.

Salaisten pakkokeinojen käytöstä ilmoittamisesta säädettäisiin nykyistä tarkemmin. Kun harkittaisiin ilmoituksen lykkäämistä tai tekemättä jättämistä esimerkiksi peitehenkilönä toimineen poliisimiehen hengen tai terveyden suojaamiseksi, arvioinnissa olisi myös otettava huomioon asianosaisen oikeus puolustautua asianmukaisesti tai muuten asianmukaisesti valvoa

oikeuttaan oikeudenkäynnissä. Myös niin sanottu ylimääräisen tiedon käyttämisestä säädetäisiin.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan aikaisintaan noin vuoden kuluttua siitä, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

Lakialoite LA 36/2009 vp

Lakialoitteessa ehdotetaan esitutkintalakiin (449/1987) lisättäväksi uusi 17 a §, jonka mukaan esitutkintalain 17 §:n 1 momentissa tarkoitettulla henkilöllä olisi oikeus saada kohtuullinen korvaus tarpeellisista matka- ja toimeentulokustannuksista sekä taloudellisesta menetyksestä. Korvaus määriteltäisiin valtion varoista maksettavista todistelukulunnuksista annetun lain (666/1972) 5—7 §:n mukaan.

Lakialoite LA 110/2010 vp

Lakialoite on rinnakkaislakialoite hallituksen esitykselle HE 222/2010 vp. Aloitteessa ehdotetaan pakkokeinolain 8 luvun 15 §:ssä säädettyä, että tuomioistuimien päättyisi myös yleisestä kotietsinnästä. Pykälän 2 momentissa tarkoi-

tetuissa tilanteissa virallinen syyttäjä päättäisi erityisen kotietsinnän toimittamisesta ja etsintä-asiamiehen määräämisestä. Pykälän 3 momentin mukaan henkilön löytämiseksi tai sellaisen esineen takavarikoimiseksi, jota on voitu seurata tai jäljittää rikoksen tekemisestä veroksettään, tai kun etsinnän välitön toimittaminen on asia kiireellisyyden vuoksi välttämätön, yleisen kotietsinnän toimittamisesta saisi päättää pidättämiseen oikeutettu virkamies ja paikanetsinnän ja yleisen kotietsinnän toimittamisesta poliisimies. Luvun 17 §:ään ei sisältyisi hallituksen esitykseen sisältyvää muutoksenhakukieltoa ja kantelua koskevaa 3 momenttia. Lukuun ehdotetaan lisättäväksi uusi 18 §, jonka mukaan tuomioistuimen päätettäväksi voitaisiin saattaa, onko pidättämiseen oikeutetun virkamiehen tekemälle etsintäpäätökselle ollut lailliset edellytykset. Lisäksi lukuun ehdotetaan lisättäväksi uusi 19 §, jonka mukaan yleistä kotietsintää ja erityistä kotietsintää koskevasta päätöksestä saa valittaa erikseen. Pidättämiseen oikeutettu virkamies saisi ilman määräaikaa kannella päätöksestä.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Esitutkinta- ja pakkokeinolainsäädännön uudistaminen

Käsillä oleva esitys esitutkinta- ja pakkokeinolainsäädännön uudistamiseksi muodostaa yhdessä uutta poliisilainsäädäntöä koskevan esityksen (HE 224/2010 vp) kanssa mittavan ja merkittävän kokonaisuudistuksen.

Voimassa olevaa esitutkintalakia (449/1987), pakkokeinolakia (450/1987) ja poliisilakia (493/1995) voidaan pitää niihin tehtyjen muutosten ja lisäysten ansiosta varsin kattavina säädöksinä, joiden pohjalle uusi lainsäädäntö voidaan rakentaa. Toisaalta juuri useiden osittais-uudistusten johdosta laeista, erityisesti pakkokeinolain salaisia pakkokeinoja ja poliisilain tiedonhankintaa koskevista säännöksistä, on muo-

dostunut osin sekava ja vaikeasti hallittava kokonaisuus. Tähän ovat eduskunta ja ylimmät laillisuusvalvojat kiinnittäneet useaan otteeseen huomiota.

Uudessa esitutkintalaissa ja pakkokeinolaissa viranomaisten toimivaltuuksia on pyritty sääntelemään nykyistä täsmällisemmin ja kattavammin, toisaalta perus- ja ihmisoikeuksien suoja ja toisaalta rikostorjunnan tarpeet huomioon ottaen. Asianomistajan asemaa parannetaan esimerkiksi väkivaltarikosten käsittelyssä muun ohessa siten, että korostetaan huomion kiinnittämistä hienotunteisuusnäkökohtiin ja sallitaan kuulusteluun osallistuminen muullekin asianomistajaa tukevalle henkilölle kuin oikeudenkäyntiavustajalle ja tuomioistuimen määräämälle tukihenkilölle. Esitutkintaviranomaisen ja syyttäjän yhteistyötä vahvistetaan, millä voi-

daan tehostaa asioiden käsittelyä ja lyhentää koko rikosprosessin kestoja. Yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteita koskevaa sääntelyä nostetaan asetuksesta lain tasolle. Lisäksi ehdotetut lait on pyritty kirjoittamaan tekniikka-neutraalisti ja muutenkin nykyaikaistaen. Myös lakien rakennetta on selvennetty ja muutettu lainkäyttäjälle nykyistä ymmärrettävämpään muotoon.

Kokonaisuutena arvioiden esitettyä lainsäädäntöä voidaan pitää huomattavana parannuksena nykytilaan. Tätä käsitystä tukevat myös hallintovaliokunnan ja perustuslakivaliokunnan antamat lausunnot. Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Lakivaliokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä jäljempänä todetuina huomautuksina ja muutosehdotuksina. Lisäksi lakivaliokunta ehdottaa yhden uuden lakiehdotuksen hyväksymistä.

Lakivaliokunta on lisäksi tehnyt esitykseen sisältyviin 1., 2., 14., 28. ja 52. lakiehdotukseen terminologisia tarkistuksia, jotka johtuvat esityksen yhteensovittamisesta eduskunnan 15.2.2011 hyväksymän syyttäjälaitosta koskevan lainsäädäntöuudistuksen kanssa (HE 286/2010 vp — LaVM 34/2010 vp). Mainitussa uudistuksessa virallinen syyttäjä -termistä poistetaan sana "virallinen". Myös lakien johtolauseita tulee tästä syystä osin tarkistaa. Valiokunta ei perustele näitä muutoksia enää erikseen jäljempänä.

Lainsäädännön voimaantulo ja täytäntöönpano

Esityksen mukaan ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan aikaisintaan noin vuoden kuluessa siitä, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu. Voimaantuloajankohtaa määritettäessä on aiheellista kiinnittää huomiota uudistuksesta johtuviin viranomaistoiminnan muutoksiin sekä esitutkinnaissa ja pakkokeinojen käytön yhteydessä käytettävien asiakirjojen uudistamiseen. Riittävän voimaantuloajan varaaminen on tarpeen myös viranomaiskoulutuksen järjestämi-

seksi ja muiden täytäntöönpanoon liittyvien toimien toteuttamiseksi.

Lakivaliokunta pitää tarkoituksenmukaisena sitä esityksestä ilmenevää lähtökohtaa, että tästä uudistuksesta aiheutuvat viranomaisten tietojärjestelmien ja lomakkeiden muutokset toteutettaisiin osana viranomaisten tietojärjestelmien yhteensovittamista koskevaa ns. VITJA-hanketta. Tällöin on myös tärkeää, että uusi lainsäädäntö voisi tulla voimaan viimeistään vuoden 2014 alussa samanaikaisesti VITJA-hankkeessa valmisteltavan tietojärjestelmäkokonaisuuden kanssa.

Lakivaliokunta on eri yhteyksissä korostanut poliisin tietojärjestelmien kehittämisen merkitystä toteutettavien lainsäädäntöuudistusten kannalta (esim. LaVM 9/2010 vp — HE 94/2009 vp). VITJA-hanke on tarpeellinen laajemminkin poliisin ja syyttäjän toiminnan tehostamiseksi. On myös tärkeää, että tuomioistuinten rikosasioiden käsittelyjärjestelmän ja VITJAn yhteensopivuudesta huolehditaan. Tällä voidaan tehostaa koko oikeusketjun toimintaa. Lakivaliokunta kiirehtii poliisin tietojärjestelmäuudistuksen toteutusta ja pitää tärkeänä, että sen rahoitus turvataan.

Esitutkinta-, pakkokeino- ja poliisilainsäädännön muodostama kokonaisuus on viranomaisten toiminnan ja kansalaisten oikeusturvan kannalta merkittävä uudistus, jonka aiheuttamiin henkilöstöresurssi- ja koulutustarpeisiin tulee varautua huolellisesti. Uudistuksen voidaan olettaa aiheuttavan koulutustarvetta niin esitutkintaviranomaisten, syyttäjän kuin tuomioistuintenkin taholla. Koulutuksen suunnitteluun ja toimeenpanoon tulee varata riittävästi aikaa ja taloudellisia voimavaroja.

Oikeusturva- ja valvontajärjestelmien kehittäminen

Keskeisiä asiakokonaisuuksia lainsäädännön kehittämisen kannalta ovat salaisten pakkokeinojen käytön ja poliisin tiedonhankinnan edellytykset niihin liittyvine oikeussuojajärjestelyineen. Esityksessä on pyritty yhdenmukaistamaan sääntelyä siten, että se mahdollisimman pitkälti perustuu myös poliisin tiedonhankinta-

keinoja koskevilta osin pakkokeinolain 10 luvun säännöksiin. Esityksessä ehdotetaan uusia pakkokeinovaltuuksia. Myös nykyisin käytössä olevien pakkokeinojen määritelmiä ja käytödellytyksiä täsmennetään.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan viitannut aikaisempien lainsäädäntöuudistusten yhteydessä tehtyihin perustuslakivaliokunnan ja lakivaliokunnan kannanottoihin ja kiinnittänyt huomiota tarpeeseen selvittää erityisesti salaisten pakkokeinojen vaikutuksia yksilön ja yhteiskunnan turvallisuuteen sekä oikeusturva- ja valvontajärjestelmien kehittämistarpeiden arviointiin. Pakkokeinojen käytön sisäinen ja ulkoinen valvonta ovat kehittyneet ajan myötä huomattavasti. Nyt ehdotettavien uusien salaisten pakkokeinojen myötä myös ulkoisen valvonnan työ määrä kasvaa ja on vakavasti harkittava nykyisen ulkoisen valvonnan oheen uusia muotoja. Lakivaliokunta katsoo, että on syytä selvittää, tulisiko nykyisen valvontajärjestelmän lisäksi perustaa asiantuntijoista koostuva toimielin, joka valvoisi esitutkintaviranomaisten toimintaa ja pakkokeinojen käyttöä (*Valiokunnan lausumaehdotus 1*).

Salaisista pakkokeinoista päättäminen

Perustuslakivaliokunta toteaa, että peitetoiminnasta päättää pakkokeinolakiehdotuksen 10 luvun 31 §:n 1 momentin mukaan keskusrikospoliisin tai suojelupoliisin taikka valtioneuvoston asetuksella säädetyn poliisilaitoksen päällikkö. Samalla tavoin ehdotetaan säänneltäväksi valeostosta (35 §:n 1 momentti) ja suojaamisesta (48 §:n 1 momentti) päättäminen.

Perustuslakivaliokunta ei pidä tällaista sääntelytapaa asianmukaisena vaan katsoo, että tämänlaatuisista toimenpiteistä päättämistoimivallan tulee perustua lakiin. Siksi säännöksiä tulee muuttaa niin, että laista käy ilmi näissä asioissa toimivaltainen viranomaisena. Tämä on edellytys lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Perustuslakivaliokunta pitää selkeimpänä ratkaisuna valtuutussäännöksen poistamista mainituista pykälästä kokonaan. Lakivaliokunta ehdottaa jäljempänä

tätä koskevien muutosten tekemistä kyseisiin säännöksiin.

Lisäksi lakivaliokunta katsoo perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten, että on syytä selvittää ja harkita, tulisiko salaisia tiedonhankintakeinoja koskeva ratkaisutoimivalta osoittaa tuomioistuinten toimivaltaan (*Valiokunnan lausumaehdotus 2*).

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Esitutkintalaki

3 luku. Esitutinnan toimittamisen yleiset säännökset

8 §. Ulkomailla tehty rikos. Pykälän 1 momentin säännökset ovat uusia verrattuna voimassa olevaan esitutkintalakiin. Ehdotuksen mukaan esitutkintaviranomainen voi tutkia ulkomailla tehdyksi epäillyn rikoksen, jos rikokseen rikoslain 1 luvun säännösten nojalla voidaan soveltaa Suomen lakia ja jos esitutinnan toimittaminen Suomessa on tutkinnallisista syistä ja rikosvastuun toteuttamisen kannalta tarkoituksenmukaista.

Pykälän perustelujen (s. 184/I) mukaan syytäjällä on tärkeä asema arvioitaessa sitä, käynnistetäänkö ulkomailla tehdyksi epäiltyä rikosta koskeva esitutkinta Suomessa. Tällaisten rikosten tutkinnan käynnistämisen voi katsoa kuuluvan 5 luvun 3 §:n 1 momentin mukaisen yhteistyövelvollisuuden piiriin. Tämä näkökohta korostuu tapauksissa, joissa rikoslain 1 luvun 12 §:n nojalla tarvitaan valtakunnansyyttäjän syytemääräys. Esitutkintayhteistyö ei tässä yhteydessä tarkoita sitä, että esitutkintaviranomaisen olisi oltava tältä osin yhteydessä suoraan Valtakunnansyyttäjänvirastoon. Vaikka mainittu rikoslain pykälä koskee syytteen nostamista, on sillä merkitystä myös esitutkinnan käynnistämisen suhteen. Tarkoituksenmukaista ei ole tutkia asiaa, jossa syytemääräystä ei kuitenkaan tulisi antaa.

Itse pykälästä ei kuitenkaan käy ilmi rikoslain 1 luvun 12 §:n merkitys. Asian selventämiseksi on valiokunnan mielestä aiheellista, että

pykälässä säädetään syyttäjän osallistumisesta päätöksentekoon. Koska syyttämislle tuomioistuimessa tarvitaan syytemääräys, on syyttäjän kanta asiassa ratkaiseva. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa 1 momentin *toiseksi virkkeeksi* lisättäväksi säännöksen, jonka mukaan syyttäjä päättää tällaisessa tapauksessa esitutinnan aloittamisesta.

Esitykseen sisältyvän pykälän 1 momentin toisen virkkeen mukaan kansainvälisestä yhteistyöstä rikosten selvittämiseksi säädetään laissa erikseen. Lakiteknisen selkeyden vuoksi valiokunta ehdottaa, että mainittu säännös siirretään pykälän *uudeksi 3 momentiksi*.

4 luku. Esitutintaperiaatteet ja esitutintaan osallistuvien oikeudet

9 §. Henkilön asema esitutinnassa. Ehdotuksen mukaan, kun henkilöön kohdistetaan esitutkintatoimenpiteitä, hänelle on mahdollisimman nopeasti ilmoitettava hänen asemansa esitutkinnassa. Tällainen ilmoittamisvelvollisuus koskee myös asemassa tapahtuneita muutoksia.

Henkilön aseman määrittämisessä voi tulla vastaan rajanvetotilanteita, jotka liittyvät henkilön asemaan rikoksesta epäiltynä, todistajana tai kuultavana. Tällaisia tilanteita silmällä pitäen pykälän *2 momentissa* ehdotetaan, että henkilöä voidaan kohdella esitutkinnassa kuultavana, jos hänen asemansa on epäselvä. Valiokunta toteaa, että tällaisen henkilön kuulemisessa on noudatettava varovaisuutta. Perustelujen (s. 197/II) mukaan vähäisenkin rikosepäilyn tapauksissa on syytä katsoa henkilö epäillyksi, koska mainittuun asemaan liittyy oikeus olla myötävaikuttamatta kyseisen rikoksen selvittämiseen, mistä säädetäisiin 4 luvun 3 §:ssä. Epäillyn asemaan liittyy lukuisia muitakin oikeuksia. Jos henkilöä ei epäselvissä tapauksissa kohdella epäiltynä ja jos rikosepäilyjen vahvistumisen myötä henkilöstä tulee kuitenkin rikoksesta epäilty, hänen todistajana antamansa lausumat voivat olla asian selvittämisen ja epäillyn oikeuksien toteutumisen kannalta ongelmallisia. Valiokunta on voimassa olevaa esitutkintalakia säädettyä katsunut, että tällaiseen lausumaan kohdistuu hyö-

dyntämiskielto eli että se on jätettävä esitutkintapöytäkirjan ulkopuolelle (LaVM 9/1986 vp).

Valiokunnan näkemyksen mukaan kuultavana kuulemista tulee käyttää vain, jos se on ennen aseman selviämistä välttämätöntä jonkin esitutkinnassa selvitettävän asian (1 luvun 2 §) selvittämiseksi. Tällöin on yleensä jokin kiireellinen rikostutkinnallinen syy. Lähtökohtana on se, että henkilön kuulemista tulisi lykätä, kunnes hänen asemansa selviää, jotta hänen oikeutensa esitutkinnassa tulevat turvatuiksi.

12 §. Esitutinnan käsittelykieli. Pykälässä säädetään esitutkinnassa käytettävästä kielestä. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että kuulovammaisia ja puhevammaisia henkilöitä koskevan tulkkauksen järjestämisestä ehdotetaan säädettäväksi ainoastaan pykälän *4 momentissa*, joka koskee muita kuin suomen-, ruotsin- ja saamenkielisiä henkilöitä. Pykälän *2 momentissa* säädetään oikeudesta käyttää suomen tai ruotsin kieltä. Lähtökohtana tulee kuitenkin olla, että kielelliset oikeudet toteutuvat säännösten mukaisina myös kuulovammaisten ja puhevammaisten kohdalla. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa, että 4 momentin viimeinen virke siirretään *uudeksi 5 momentiksi* siten muutettuna, että se koskee sekä 2 että 4 momentissa tarkoitettuja tapauksia. Myös näissä tilanteissa on kysymys valtion kustannuksella tapahtuvasta tulkkauksesta. Oikeudesta käyttää saamen kieltä esitutkinnassa säädetään saamen kielilaissa (1086/2003).

Laissa ei esitetä säädettäväksi oikeudesta käyttää esteetöntä tulkkiä. Kuten perusteluissa todetaan, mahdollisuuksien mukaan esitutkinnassa on kuitenkin pyrittävä siihen, että tulkkiä käytetään henkilöä, joka ei ole asiaan tai asianosaiseen sellaisessa suhteessa, että hänen puolueettomuutensa vaarantuu asian selvittämistä tai asianosaisten oikeuksia vaarantavalla tavalla. Valiokunta tähdentää myös korkealaatuisen tulkkauksen merkitystä. Lokakuun 20 päivänä 2010 on annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi oikeudesta tulkkaukseen ja käännöksiin rikosoikeudellisissa menettelyissä (2010/64/EU). Direktiivi koskee myös kuulo- tai

puhevaikeuksista kärsiviä ihmisiä. Direktiivin kansallisen täytäntöönpanon yhteydessä vielä varmistetaan, että Suomen lainsäädäntö vastaa direktiivin asettamia velvoitteita.

Lakivaliokunta kiinnittää lisäksi huomiota viittomakielen asemaan. Viittomakielen on mahdollisesti ajateltu sisältyvän jo *4 momentin* ilmaisuun "käyttää kieltä, jota hän ymmärtää ja osaa puhua riittävästi". Valiokunta pitää kuitenkin aiheellisena, että momenttiin lisätään erillinen säännös viittomakielisen oikeudesta käyttää viittomakieltä esitutkinnassa.

13 §. Asiakirjan kääntäminen. Pykälän *1 momentin* mukaan asian kannalta olennainen esitutkinta-aineistoon kuuluva asiakirja tai sen osa on käännettävä 12 §:ssä tarkoitettulle asianosaisen käyttämälle kielelle, jos kääntäminen on tulkauksesta huolimatta tarpeen asianosaisen oikeuden valvomiseksi. Tämä koskee kaikkia niitä kieliä, joita asianosaisella on 12 §:n mukaan oikeus käyttää, mukaan lukien viittomakieli, jota koskevan erillisen säännöksen lisäämistä valiokunta on edellä ehdottanut.

15 §. Asianosaisjulkisuus esitutkinnassa. Ehdotetun *1 momentin* mukaan asianosaisella on esitutkinnan aloittamisen jälkeen oikeus saada tieto esitutkintaan johtaneista ja esitutkinnassa ilmi tulleista seikoista. Pykälän *2 momentin* mukaan tiedonsaantioikeutta voidaan rajoittaa vain, jos tietojen antamisesta on haittaa asian selvittämiseksi tai jos on muusta lainsäädännöstä johdettava este tietojen antamiselle.

Säännöksessä täsmennetään nykyiseen lakiin verrattuna sitä, että tiedonsaantioikeus koskee esitutkinnan aloittamisen jälkeistä aikaa ja myös esitutkintaan johtaneita seikkoja. Tämä selkeyttää asianosaisen tiedonsaantioikeuden ulottuvuutta.

Jos jotakin seikkaa ei anneta asianosaisen tietoon ja jos kysymys ei ole viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) mukaisesta tapauksesta, kielteisestä päätöksestä tehdään 11 luvun 1 §:n 1 momentin mukainen kirjallinen esitutkintapäätös. Ratkaisusta voidaan kannella päätöksentekijän esimiehelle tai

laillisuusvalvojalle tai asia voidaan toimittaa syyttäjän käsiteltäväksi. Esitutkintapäätökseen liittyviä oikeussuojakeinoja käsitellään jäljempänä 11 luvun 1 §:n yhteydessä. Jos tapaukseen sovelletaan viranomaisten toiminnasta annettua lakia, viranomaisen päätöksestä haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen.

5 luku. Esitutkintaviranomaisen ja syyttäjän esitutkintayhteistyö

1 §. Ilmoitus syyttäjälle. Pykälässä säädetään esitutkintaviranomaisen velvollisuudesta ilmoittaa sille tutkittavaksi tulleesta asiasta syyttäjälle.

Pykälän *1 momentin* toisen virkkeen mukaan esitutkinta- ja syyttäjäviranomaiset päättävät yhdessä ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvista rikoksista niille kuuluvan toimivallan perusteella. Perusteluista ilmenee, että yhteisellä päätöksenteolla on tarkoitus varmistaa se, että ilmoitettavien rikosten määrittelyssä otetaan tasapuolisesti huomioon esitutkintaviranomaisiin ja syyttäjäviranomaisiin liittyviä rikostutkinnallisia, viranomaisvoimavaroihin ja viranomaisten tehtäväkuvaan liittyviä näkökohtia. Virkkeessä mainitulla toimivallalla tarkoitetaan laista johdettavissa olevaa yleistä ohjeiden tai määräysten antamista koskevaa valtuutta.

Perustelujen mukaan ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvien rikosten rajaamista koskevan säännöksen tarkoituksena on korostaa sitä, että ohjeistuksella voidaan yhtenäistää käytäntö koko valtakunnan alueella määrittelemällä tarkemmin ne rikokset, joista ilmoitus syyttäjälle on tarpeen tehdä. Valtakunnansyyttäjänvirasto (VKS:2008:2) ja sisäasiainministeriö (SM-2008-01595/Ri-2) ovat antaneet yhtenäiset ohjeet syyttäjälle ilmoitettavista rikosasioista. Valtakunnansyyttäjänviraston ohje on voimassa toistaiseksi ja sisäasiainministeriön ohje 1.5.2008—30.4.2013.

Valiokunnan käsityksen mukaan valtakunnalliset ohjeistukset ovat omiaan turvaamaan yhtenäisen käytännön koko maassa. Niissä myös voidaan yksittäistä lakipykälää laajemmin käsitellä ilmoittamista harkittaessa merkityksellisiä asioita. Valtakunnallinen yhdenmukainen syyttäjäviranomaisten ja esitutkintaviranomaisten oh-

jeistus on ensisijainen verrattuna paikalliseen sopimiseen nähden. Huomioon tulee kuitenkin voida ottaa myös se, että paikallisissa olosuhteissa saattaa olla sellaista, että joistakin tiettyistä rikoksista ilmoittamiseen täytyy kiinnittää huomiota lyhytaikaisesti tai jopa pitkäkestoisemminkin.

Lakitekniseltä kannalta asioiden esittämis- tapaa ja -järjestystä on pykälässä kuitenkin tarpeen selkeyttää. Valiokunta ehdottaa pykälää jäsennelläväksi uudelleen siten, että ensiksi mainitaan ne tilanteet, joissa ilmoitus on tehtävä sen vuoksi, että asialla on yhteys syyttäjän tutkinnanjohtajuuteen. Tämän jälkeen mainitaan asiat, joiden ilmoittaminen tapahtuu yhteisen päätöksen tai syyttäjän pyynnön perusteella. Näin muutettuna säännökset ehdotetaan myös koottavaksi yhteen momenttiin.

3 §. Yhteistyövelvollisuus. Pykälä koskee esitutkintaviranomaisen ja syyttäjän esitutkintayhteistyötä. Esitutkintaviranomaisen tulee asian laadun ja laajuuden edellyttämällä tavalla ilmoittaa syyttäjälle esitutkinnan toimittamiseen ja tutkinnan edistymiseen liittyvistä seikoista ja syyttäjän on tarvittavassa määrin osallistuttava esitutkintaan. Lisäksi esitutkintaviranomaisella ja syyttäjällä on velvollisuus neuvotella esitutkintayhteistyön järjestämiseen liittyvistä kysymyksistä.

Lakivaliokunta toteaa, että esitutkintayhteistyön edistäminen on uudistuksen yksi keskeisistä painopisteistä. Tehokkaalla esitutkintayhteistyöllä on mahdollista merkittävästi lyhentää koko rikosprosessin kestoa. Yhteistyövelvoitteen tarkoituksena on toisaalta se, että esitutkintaviranomainen tarvittaessa saa syyttäjältä tukea harkinnanvaraisten tai tulkinnanvaraisten kysymysten arviointia varten, ja toisaalta se, että syyttäjä tarvittavassa määrin pysyy ajan tasalla esitutkinnan etenemisen suhteen ja tarvittaessa käyttää esitutkintoimivaltuuksiaan. Esimerkiksi talousrikoksissa on tärkeää, että tutkinnanjohtaja ja syyttäjä yhdessä arvioivat, onko esitutkinta riittävä asianmukaista syyteharkintaa ja keskitettyä pääkäsittelyä varten. Yhteistyön merkitystä on syytä korostaa myös esimerkiksi

ulkomailla tehtyjen rikosten tutkinnassa. Myös perustuslakivaliokunta on lausunnossaan korostanut poliisin ja syyttäjän yhteistyön tiivistämistä.

Pykälässä tarkoitettu yhteistyö on tarpeen myös tilanteissa, joissa esitutkintaviranomainen on tehnyt ilmoituksen syyttäjälle esitutkinnan alkuvaiheessa ja joissa syyttäjä on osallistunut tai hänellä on ilmoituksen perusteella ollut ainakin mahdollisuus osallistua esitutkintaan. Erittäisen tärkeää yhteistyö on sellaisissa tilanteissa, joissa esitutkinta päätettäisiin 10 luvun 2 §:n 2 momentin nojalla saattamatta asiaa syyttäjän käsiteltäväksi. Jos tällaisen asian esitutkinnan aloittamisesta on aikanaan ilmoitettu syyttäjälle, valiokunnan näkemyksen mukaan esitutkintaa ei tule päättää ilman syyttäjän kuulemistä. Lakivaliokunta katsoo, että pykälää on aiheellista tältä osin täsmentää, ja ehdottaa pykälän 1 momentin ensimmäisen virkkeen jälkeen lisättäväksi tätä koskevan säännöksen.

7 luku. Kuulustelut

15 §. Yhteydenotto vajaanlaisen lailliseen edustajaan. Pykälän 1 momentin mukaan kuulustelusta on etukäteen ilmoitettava 14 §:n 1 momentissa tarkoitetuille läsnäoloon oikeutetuille vajaanlaisen laillisille edustajille ja ainakin yhdelle heistä on varattava tilaisuus olla läsnä kuulustelussa.

Luvun 14 §:n 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi alle 15-vuotiaan kuulusteltavan laillisen edustajan läsnäolo-oikeudesta kuulustelussa ja 2 momentissa 15 vuotta täyttäneen vajaanlaisen kuulusteltavan laillisen edustajan läsnäolo-oikeudesta kuulustelussa. Laillisia edustajia ovat kyseisen pykälän 1 momentin mukaan huoltaja, edunvalvoja ja muu laillinen edustaja.

Selvityksen mukaan tarkoituksena on ollut, että nyt käsiteltävänä olevan 15 §:n 1 momentti nykyisin mukaisesti kattaisi 14 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettut tapaukset. Viittauksella ainoastaan 14 §:n 1 momenttiin on pyritty välttämään se, että joudutaan toistamaan kaikki lailliset edustajat, toisin sanoen huoltaja, edunvalvoja tai muu laillinen edustaja. Viittaus voidaan kuitenkin tulkita virheellisesti siten, että 15 §:n

1 momentti käsittäisi vain 14 §:n 1 momentissa tarkoitettut tapaukset.

Tulkintaepäselvyyksien välttämiseksi valiokunta ehdottaa, että pykälän 1 momenttiin lisätään viittaus myös 14 §:n 2 momenttiin.

10 luku. Esitutinnan päättäminen

1 §. Loppulausunto. Pykälän mukaan asianosaisille on ennen esitutinnan päättämistä varattava tilaisuus antaa esitutkintaviranomaiselle loppulausunto esitutkinta-aineiston riittävydestä, näytön arvioinnista, oikeuskysymyksistä tai muista asian käsittelyn kannalta tärkeistä seikoista, jollei lausunnon pyytäminen ole asian laatu ja laajuus, rikoksen vähäisyys tai muut vastaavat seikat huomioon ottaen syyteharkinnan ja tuomioistuinkäsittelyn kannalta ilmeisen tarpeetonta.

Pykälään sisältyvät voimassa olevaa lakia yksityiskohtaisemmat säännökset keskeisimmistä loppulausuntomenettelyn kohteena olevista seikoista. Lisäksi ehdotettuun pykälään sisältyvät muun muassa säännökset pyynnön yksilöinnistä, lausunnon merkitykseen liittyvästä harkintavollisuudesta, tutkinnanjohtajan päätöstoimivallasta ja syyttäjän kuulemisesta. Lakivaliokunta pitää loppulausuntomenettelyn kehittämistä yhtenä tärkeänä keinona rikosprosessin sujuvoittamiseksi ja nopeuttamiseksi. Loppulausuntomenettely kuuluu keskeisesti myös esitutkintaviranomaisen ja syyttäjän esitutkintayhteistyön piiriin, koska syyttäjän tehtävänä on huolehtia asian riittävästä selvittämisestä esitutkinnassa ja koska loppulausuntomenettely palvelee myös syyteharkintaa.

Asian riittävää selvittämistä esitutkinnassa edistää ja asian käsittelyä nopeuttaa se, että syyttäjä kytketään riittävästi loppulausuntomenettelyyn. Pykälän 2 momentin mukaan tarvittaessa syyttäjää on kuultava loppulausuntopyynnön tarpeellisuudesta ja sisällöstä. Pykälän perustelujen mukaan (s. 234/I) loppulausunnon pyytämistä harkittaessa esitutkintaviranomaisen tulisi pääsääntöisesti olla yhteydessä syyttäjään. Loppulausuntopyyntö tulisi valmistella esitutkintaviranomaisen ja syyttäjän yhteistyönä niin, että syyttäjä voi vaikuttaa sen pääkäsittelyn val-

mistelun kannalta tarkoituksenmukaiseen kohdentamiseen.

Lakivaliokunnan käsityksen mukaan pykälän 2 momenttiin sisältyvä sana "tarvittaessa" sisältää sen, että syyttäjää tulee kuulla loppulausuntopyynnön tarpeellisuudesta ja sisällöstä, kun loppulausunnon pyytämistä harkitaan. Valtaosa rikoksista on ns. massarikoksia tai muuten siinä määrin rutiiniluonteisesti käsiteltäviä, että loppulausunnon pyytäminen ei tule harkittavaksi. Kun loppulausunnon on tärkeä merkitys niin syyteharkinnan kuin tuomioistuinkäsittelyn kannalta, lakivaliokunnan näkemyksen mukaan syyttäjän kuuleminen tulee olla pääsääntö loppulausunnon pyytämistä harkittaessa.

Laissa ei ehdoteta säädettäväksi loppulausunnon antamisen määräajasta tai muuten siitä, missä ajassa lausunto olisi annettava. Yhtäältä loppulausuntomenettely ei saa tarpeettomasti pitkitää asian käsittelyä, toisaalta asian saaminen valmiimmaksi esitutkinnassa edellyttää riittävän ajan olemista lausujan käytettävissä. Asioiden tapauskohtaisten erojen vuoksi ei lakivaliokunnan mielestä ole tarkoituksenmukaista asettaa kiinteää määräaikaa tai määräajan ala- ja ylärajoja. Sääntelyä on kuitenkin edellä todetut seikat huomioon ottaen tarpeen täsmentää loppulausunnon antamiselle varattavaa aikaa koskevilta osin.

Valiokunta on edellä ehdottanut 5 luvun 3 §:ää täydennettäväksi siten, että esitutkintaviranomainen varmistaa esitutkinnan riittävyyden ennen esitutkinnan päättämistä asioissa, joissa sen luvun 1 §:n mukainen ilmoitus on tehty syyttäjälle. Periaatteessa on mahdollista, että loppulausuntomenettelyn piiriin tulee asioita, joista ei alun perin ole tehty 5 luvun 1 §:n mukaista ilmoitusta, vaan syyttäjä on aiheen myöhemmin ilmetessä kytkeytynyt mukaan asian käsittelyyn. Esitutkinnan riittävyyteen on tarpeen kiinnittää huomiota myös tässä yhteydessä.

Esityksen mukaan esitutkintaviranomaisen on loppulausunnon saatuaan harkittava, antaako lausunto aihetta esitutkinnan täydentämiseen. Valiokunta pitää tärkeänä, että loppulausunnot pyydetään syyttäjän arvio. Tällöin syyttäjä voi tarvittaessa pyytää lisätutkintatoimenpi-

teen suorittamista 5 luvun 2 §:n 1 momentin nojalla jo ennen asian siirtämistä syyteharkintaan.

Valiokunta katsoo, että pykälä on selkeyden vuoksi aiheellista jäsentää uudelleen. Valiokunnan ehdottamassa muodossa pykälän 1 momentissa säädettäisiin velvoitteesta varata asianosaiselle tilaisuus loppulausunnon antamiseen, 2 momentissa loppulausuntopyyntöön yksilöimisestä, lausunnon antamiseen varattavasta ajasta ja esitutkintaviranomaisen toimivallasta harkita esitutkinnan täydentämistä sekä 3 momentissa tutkinnanjohtajan toimivallasta päättää loppulausunnon pyytämisestä ja syyttäjän kuulemisesta.

11 luku. Erinäiset säännökset

1 §. Esitutkintapäätös. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi esitutkintapäätöksestä. Säännös on voimassa olevaan lakiin nähden uusi. Uusi sääntely on perusteluissa mainituista syistä (s. 67/I) tarpeellinen, ja se parantaa asianosaisen asemaa. Sillä, että edellytetään asianmukaisen päätöksen tekemistä ja sen saattamista asianosaisen tietoon, voidaan parantaa ratkaisujen tasoa, kun päätöksentekijä joutuu päätöstä laatiessaan samalla kiinnittämään huomiota päätöksen oikeudelliseen kestävyYTEEN. Päätöksen perustelut myös parantavat päätöksentekoon kohdistuvan ulkoisen kontrollin edellytyksiä.

Esityksessä ei ehdoteta yleistä muutoksenhakuoikeutta esitutkintapäätöksiin. Kuten perusteluista ilmenee, lainsäädännössä on jo nykyisin esitutkintaviranomaisen päätöksentekoa koskevia säännöksiä, joissa on otettu huomioon tiettyjä asioita koskevat sääntelytarpeet tarvittaessa muutoksenhaku mukaan lukien. Nyt ehdotettu sääntely on tarkoitettu täydentävänä koskemaan tapauksia, joissa sääntelyä ei ole muualla lainsäädännössä. Esitutkinnassa on kysymys syyteharkinnan ja oikeudenkäynnin valmistelusta, minkä vuoksi asianosainen voi vedota esitutkintapäätöksiin liittyviin seikkoihin myöhemmin asian käsittelyn kuluessa. Asianosainen voi myös saattaa päätöksen tekemistä koskevan asian kanteluteitse päätöksentekijän esimiehen tai laillisuusvalvojan käsiteltäväksi. Asia voidaan saattaa myös syyttäjän käsiteltäväksi. Huo-

mioon on otettava myös se, että esitutkinnassa tehdään suuret määrät nyt kysymyksessä olevia päätöksiä. Valiokunta katsoo, että ehdotetulla sääntelyllä voidaan turvata asianosaisen oikeus-suojan tarve. Valiokunta ei näe esitutkintapäätöksen luonne huomioon ottaen yleisen muutoksenhakuoikeuden säätämistä tässä yhteydessä tarpeellisena.

Lisäksi valiokunta toteaa, että 11 luvun 3 §:n mukaan asianosaisella on oikeus saattaa tuomioistuimen käsiteltäväksi tutkinnanjohtajan päätös avustajan kelpoisuudesta. Tämä koskee päätöksiä, joissa tutkinnanjohtaja on katsonut, ettei avustaja täytä kelpoisuusehtoja.

3 §. Avustajan kelpoisuus. Pykälän 1 momentin mukaan asianosaisen avustajana esitutkinnassa saa toimia asianajaja tai julkinen oikeusavustaja taikka muu oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan oikeudenkäyntiasiamieheksi kelpoinen. Eduskunta on 25.2.2011 hyväksynyt lain luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista (HE 318/2010 vp — LaVM 40/2010 vp). Viittaus on tämän johdosta tarpeen muuttaa koskemaan kyseisessä laissa tarkoitettua luvan saanutta oikeudenkäyntiavustajaa sekä säätää tarvittava siirtymäsäännös.

12 §. Siirtymäsäännös. (Uusi). Valiokunta ehdottaa lakiin siirtymäsäännöstä sääntelemään sitä, mitä säännöksiä sovelletaan tämän lain voimaantullessa vireillä olevaan esitutkintaan. Valiokunta ehdottaa tätä koskevan säännöksen lisäämistä pykälän 1 momentiksi.

Lisäksi valiokunta ehdottaa pykälään lisättäväksi edellä 3 §:n yhteydessä tarpeelliseksi todetun siirtymäsäännöksen pykälän 2 momentiksi.

2. Pakkokeinolaki

2 luku. Kiinniottaminen, pidättäminen ja vangitseminen

5 §. Pidättämisen edellytykset. Pykälän 1 momentin 4 kohdan mukaan rikoksesta todennäköisin syin epäilty saadaan pidättää, jos hänellä ei ole vakinaista asuntoa Suomessa ja on toden-

näköistä, että hän karttaa esitutkintaa, oikeudenkäyntiä tai rangaistuksen täytäntöönpanoa.

Perustelujen (s. 248/I) mukaan ulkomaalaisen vapaus tulisi vain rajatuissa tapauksissa riittää karttamisvaaran perusteella. Henkilöä ei voida pidättää pelkästään sen perusteella, että hän asuu ulkomailla. Karttamisen todennäköisyydestä tulee esittää selvitystä. Vähimmän haitan periaatteen ja suhteellisuusperiaatteen soveltamisen lisäksi tulee ottaa huomioon mahdollisuudet saada epäilty yhteistoiminnassa hänen kotimaansa viranomaisten kanssa tulemaan ulkomailla osallistumaan rikosprosessiin tai tulemaan suorittamaan rangaistusta. Huomioon on otettava kansainvälistä yhteistoimintaa koskevat yleissopimukset ja muut instrumentit. Rikostutkinta on tällaisissa tapauksissa pyrittävä tekemään mahdollisimman nopeasti, jotta ulkomaalaiselle ei vapaudenriiston kautta tai muuten aiheuteta aiheutonta haittaa.

Valiokunta pitää ehdotettua sääntelyä perusteltuna. Nykyinenkään lainsäädäntö ei tosin estä sitä, että asia tarvittaessa käsitellään hyvin nopeasti. Valiokunta tähdentää, että esitutkinta- ja oikeusviranomaisten on tehtävä tiivistä yhteistyötä, kun Suomessa vailla vakinaista asuntoa oleva tavoitetaan. Näissä tilanteissa rikoksen selvittäminen on tärkeää tehdä mahdollisimman ripeästi. Valiokunta korostaa myös nopeutetun menettelyn hyödyllisyyttä tällaisissa tilanteissa.

9 §. Pidättämiseen oikeutettu virkamies. Voimassa olevan pakkokeinolain 1 luvun 6 §:ää on muutettu 1.1.2011 voimaan tulleella lailla (1153/2010) siten, että Ahvenanmaan merivarti alueen päällikkö on poistettu pidättämiseen oikeutettujen virkamiesten joukosta. Tämä muutos on tarpeen ottaa huomioon nyt käsiteltävänä olevan uuden pakkokeinolain 2 luvun 9 §:ssä.

3 luku. Tuomioistuimen menettely vangitsemisasiossa.

1 §. Vangitsemisesta päättävä viranomainen. Pykälän 1 momentin mukaan vangitsemisesta päättää syyteasiassa toimivaltainen tuomioistuin. Ennen syyteen nostamista pidätetyn vangitsemisesta saa päättää myös muu kärjä-

oikeus, jossa asian käsittely käy sopivasti päinsä. Ehdotus merkitsee muutosta nykytilaan siltä osin, että voimassa olevan lain mukaan toimivaltainen on syyteasiassa toimivaltaisen tuomioistuimen lisäksi kiinniottamisaikakunnan tai pidätetyn säilyttämisaikakunnan kärjäoikeus tai kiireellisissä tapauksissa muukin kärjäoikeus.

Säännöksen joustavuutta puoltavat pakkokeinoasioissa lyhyet määräajat, päivystysjärjestelyt ja pidätetyn etu. Pykälän perustelujen (s. 251/II) mukaan yleensä näitä kärjäoikeuksia, joissa käsittely käy sopivasti päinsä, olisivat juuri voimassa olevassa pykälässä mainitut kiinniottamis- tai säilyttämisaikakunnan kärjäoikeudet. Valiokunta katsoo, että säännös parantaa kiireellisiä tilanteita koskevaa sääntelyä, kun nykyisessä laissa oleva avoin raja "kiireellisessä tapauksessa muukin kärjäoikeus" poistuu. Kiireellisessäkin tapauksessa tulee valita asian käsittelyn kannalta sopiva tuomioistuin. Lisäksi valiokunta tähdentää hyvän yhteistyön merkitystä tuomioistuinten ja vangitsemisvaatimuksen esittäjien kesken.

17 §. Vangitun päästäminen vapaaksi. Ehdotettu pykälä perustuu voimassa olevaan sääntelyyn, jonka mukaan tuomioistuin päättää vangitun vapauttamisesta kaikissa tapauksissa. Pykälän 1 momentissa säädetään tilanteesta, joissa tuomioistuimen on oma-aloitteisesti määrättävä vangittu päästettäväksi vapaaksi. Pykälän 2 momentti puolestaan koskee tilanteita, joissa tuomioistuin määrää vapaaksi päästämisestä pidättämiseen oikeutetun virkamiehen esityksen perusteella. Pykälän 3 momentti on voimassa olevaan lakiin nähden uusi. Sen mukaan ennen kuin pidättämiseen oikeutettu virkamies tekee esitutkinnan aikana tuomioistuimelle mainitun esityksen, siitä on ilmoitettava syyttäjälle, joka voi ottaa päätettäväkseen kysymyksen esityksen tekemisestä.

Pykälän mukaan vapauttamisen tulee tapahtua heti, jos edellytyksiä vangittuna pitämiseksi ei enää ole. Vapaus on korkealle arvostettava oikeushyvä, minkä vuoksi on pyrittävä sääntelyyn, jonka nojalla vangittu voidaan heti va-

pauttaa, kun vangittuna pitämisen edellytysten puuttuminen todetaan. Myös Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytäntö korostaa viivytyksetöntä vapauttamista. Tuomioistuimet vapauttamisesitysten käsittelyn yhteydessä käytännössä päätyvät vangitun vapauttamiseen. Näistä syistä voidaan pitää perusteltuna, että tilanteissa, joissa vangittuna pitämisen edellytysten puuttuminen todetaan muuten kuin tuomioistuinkäsittelyn yhteydessä, pidättämiseen oikeutetun virkamiehen on määrättävä vangitun päästämistä heti vapaaksi. Tämä nopeuttaa tällaisissa tapauksissa vapauttamismenettelyä verrattuna siihen, että asia tuodaan tuomioistuimeen käsiteltäväksi. Asian tuomioistuinkäsittelyn yhteydessä tehdystä esityksestä vangitun vapaaksi päästäminen ei viivästy, vaikka päätöksen tekee tuomioistuin.

Edellä todetun vuoksi valiokunta ehdottaa 3 momentissa säädettäväksi pidättämiseen oikeutetun virkamiehen velvollisuudesta määrätä vangittu päästettäväksi vapaaksi, jos edellytyksiä vangittuna pitämiseen ei enää ole. Jos kyseinen pidättämiseen oikeutettu virkamies on muu kuin syyttäjä, hänen on kuitenkin saatettava kysymys vapaaksi päästämistä syyttäjän harkittavaksi. Syyttäjä voi näin harkita vapauttamisen vaikutuksia rikosprosessin turvaamisen kannalta.

Lisäksi pykälän 2 momenttia on tarpeen tämentää siten, että siinä selkeästi ilmaistaan tuomioistuimen päätöksenteon koskevan tilanteita, joissa vangittuna pitämisen edellytysten puuttuminen havaitaan ja todetaan istunnossa.

Valiokunta toteaa, että vangittuna pitämisen edellytyksen poistuminen on yleensä havaittavissa jo ennen tuomioistuinkäsittelyä. Lähtökohdana tulee olla, että vasta istunnossa esityksestä tapahtuvaa vapauttamista käytetään vain poikkeuksellisesti istunnossa ilmi tulleiden seikkojen perusteella.

On myös huolehdittava siitä, että pidättämiseen oikeutetun virkamiehen tekemästä vapauttamispäätöksestä menee ilmoitus vankeinhoitoviranomaisille ja vangitsemisasiaa käsitelleelle tuomioistuimelle sekä kaikille muillekin tahoille, jotka tiedon tarvitsevat. Ehdotetun lain 11 lu-

vun 4 §:n 2 kohdan mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin viranomais-ten yhteistoiminnasta vangitsemisasiassa. Mainittuun asetukseen on syytä sisällyttää tarvittavat säännökset ilmoituksen tekemisestä.

19 §. Muutoksenhaku. Kuten voimassa olevan lain mukaan, myös ehdotetun pykälän mukaan vangitsemisasiassa annettuun päätökseen ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla. Pääasian valituksessa voidaan liitännäisenä vaatia muutosta myös vangitsemisasiassa päätökseen. Erillinen muutoksenhaku vangitsemisasiassa on mahdollinen kuitenkin kanteluteitse. Nykytilaan verrattuna uutta on se, että vangittu saa kannella vangitsemispäätöksen lisäksi myös syytteen nostamiselle asetetusta määräajasta. Uutta on myös se, että pidättämiseen oikeutetulle virkamiehelle säädetään oikeus kannella vangitsemispäätöksestä.

Valiokunta pitää pidättämiseen oikeutetun virkamiehen kantelu-oikeutta tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Kantelumahdollisuudella on 2 luvun 14 §:ssä ehdotetun uudelleen vangitsemista koskevan sääntelyn vuoksi merkitystä erityisesti tilanteissa, joissa pidättämiseen oikeutettu virkamies on mielestään käräjäoikeudessa esittänyt pitävät perusteet vangittuna pitämiseksi ja joissa ei ole esitettävissä uusia vapauttamisen jälkeen tietoon tulleita seikkoja.

Mainitun 2 luvun 14 §:n mukaan rikoksesta vangitun, joka on päästetty vapaaksi, saa vangita uudelleen samasta rikoksesta ainoastaan sellaisen seikan nojalla, johon vangitsemisvaatimuksen esittäjä ei ole voinut vedota aikaisemmasta vangitsemisestä päätettäessä. Pykälän perustelujen (s. 251/I) mukaan pykälää sovelletaan myös seikkoihin, jotka ovat olleet tiedossa vangittua vapaaksi päästettäessä.

Ehdotettu 2 luvun 14 § estäisi vangitsemisen uuden vaatimuksen johdosta edellä viitatuissa tapauksissa. Koska kysymys on tuntuvasta vapautteen kohdistuvasta pakkokeinosta, kieltoa vangita uudelleen vanhojen seikkojen nojalla voidaan pitää perusteltuna. Samaan lopputulokseen käytännössä päästään nykyisinkin laissa jo

olevan uudelleen pidättämistä koskevan säännöksen perusteella. Valiokunnan käsityksen mukaan uuden vangitsemisvaatimuksen menestymismahdollisuudet ovat käytännössä heikot niissäkin tapauksissa, joissa on hylätty vaatimus vapaana olevan vangitsemisesta ja joissa uudelle vangitsemisvaatimukselle esitetään vanhat perusteet, vaikka laissa ei nimenomaisesti kielletäisikään vangitsemistä tällaisen vaatimuksen pohjalta. Tämän vuoksi nyt käsiteltävän pykälän 1 momentissa on syytä mainita hallituksen esityksessä ehdotetun mukaisesti pidättämiseen oikeutetun virkamiehen osalta molemmat tapaukset eli vangitsemisvaatimuksen hylkääminen ja vangitun vapaaksi päästäminen.

Kantelu-oikeutta ei ole voimassa olevan lain eikä ehdotetun lain mukaan vangitsemisvaatimuksen esittämiseen oikeutetulla asianomistajalla. Ehdotetun lain 2 luvun 12 §:n 1 momentin mukaan ehdottomaan vankeusrangaistukseen tuomittu saadaan määrätä vangittavaksi tai pidettäväksi edelleen vangittuna hänelle rangaistusta vaatineen asianomistajan vaatimuksesta. Valiokunnan näkemyksen mukaan kantelulla voidaan arvioida olevan merkitystä etenkin tuomitsemista edeltävissä rikosprosessin vaiheissa. Pidättämiseen oikeutettu virkamies on ensisijaisessa vastuussa rikosprosessin eteenpäin viemisen ja rikollisen toiminnan jatkamisen estämisen suhteen. Tarvittaessa asianomistajan on mahdollista kääntyä hänen puoleensa kantelun tekemistä varten. Lisäksi asianomistaja voi pääasian ratkaisua koskevassa valituksessa valittaa myös vangitsemispäätöksestä. Mainitut näkökohdat huomioon ottaen valiokunta ei pidä kantelu-oikeuden säätämistä asianomistajalle aiheellisenä.

Lopuksi valiokunta tähdentää, että ehdotetun 3 luvun 17 §:n mukaan vangittu on päästettävä heti vapaaksi, jos edellytyksiä vangittuna pitämiseksi ei enää ole. Muutoksenhaun lykkäävää vaikutusta ei ole edes käytännössä liitettävissä kantelutapauksiin, joita eivät valituksen määräajat koske.

5 luku. Matkustuskielto

4 §. *Matkustuskiellosta päättävä viranomais.* Pykälä pääosiltaan vastaisi voimassa olevan lain 2 luvun 3 §:ää. Pykälän 3 momentin sääntely merkitsee kuitenkin muutosta voimassa olevaan lakiin nähden. Momentin mukaan vangitsemisvaatimusta sekä vangittuna pitämistä koskevaa asiaa käsitellessään tuomioistuimen on harkittava, ovatko 1 §:ssä säädetyt edellytykset olemassa ja tulisiko vangittavaksi vaadittu tai vangittu määrätä vangitsemisen sijasta matkustuskieltoon. Voimassa olevan säännöksen mukaan tuomioistuin saa määrätä epäillyn vangitsemisen sijasta matkustuskieltoon.

Käytännössä on osoittautunut tulkinnanvaraiseksi se, voiko pidättämiseen oikeutettu virkamies tai virallinen syyttäjä määrätä rikoksesta epäillyn matkustuskieltoon, jos tuomioistuin on hylännyt ennen syytteen vireilletuloa tehdyn vangitsemisvaatimuksen. Sääntelyä on siksi tarpeen selkeyttää. Lakivaliokunta on aiemmassa yhteydessä (LaVM 31/2002 vp) hyväksynyt oikeuskirjallisuudessa esitetyn tulkinnan, ettei virkamies voi tällaisessa tapauksessa päättää matkustuskiellosta. Matkustuskielto on vangitsemisen vaihtoehto, ja tuomioistuimen on vangitsemisvaatimuksen hylätessään myös harkittava, onko vangittavaksi vaadittu vangitsemisen sijasta asetettava matkustuskieltoon. Ehdotettu sääntely on lakivaliokunnan kannanoton mukainen.

5 §. *Päätös matkustuskiellosta.* Pykälän 2 momentin mukaan matkustuskieltoa koskevasta päätöksestä on annettava jäljennös kieltoon määrätylle. Jos kieltoon määrätty ei ole ollut läsnä kieltoa annettaessa, jäljennös on toimitettava hänelle postitse. Käytännössä esimerkiksi virkajan ulkopuolella voi tulla tilanteita, joissa teknisistä tai muista syistä jäljennöstä ei voida antaa kieltoon määrätylle, vaikka hän on ollut läsnä kieltoa annettaessa. Myös tällöin on tarpeen voida toimittaa jäljennös kieltoon määrätylle postitse hänen ilmoittamallaan osoitteella. Valiokunta ehdottaa säännökseen lisäystä, jolla tällainen tilanne voidaan ottaa huomioon.

6 luku. Vakuustakavarikko

9 §. *Muutoksenhaku.* Ehdotuksen mukaan vakuustakavarikkoa koskevasta tuomioistuimen päätöksestä saa valittaa erikseen. Valitus ei estä omaisuuden panemista vakuustakavarikkoon, ellei valitusta käsittelevä tuomioistuin toisin määrää. Ehdotettu sääntely vastaa voimassa olevaa lakia.

Utenua voimassa olevaan lakiin nähden ehdotetaan säännöstä, jonka perusteella tuomioistuin voi kumotessaan vakuustakavarikon tai väliaikaisen vakuustakavarikon määrätä vakuustakavarikon pidettäväksi voimassa, kunnes ratkaisu tulee lainvoimaiseksi. Mainitun säännöksen tarkoituksena on turvata täytäntöönpano tilanteissa, joissa ratkaisu on vastoin pidättämiseen oikeutetun virkamiehen vaatimusta. Säännöksellä ei ole tarkoitettu muuttaa sitä voimassa olevaan lakiin perustuvaa tulkintaa, että väliaikaisesti takavarikoitu omaisuus voi jäädä poliisin haltuun valituksesta huolimatta, vaikka vaatimus lopullisesta vakuustakavarikosta on hylätty.

Tulkintaepäselvyyksien välttämiseksi on pykälän toista virkettä aiheellista täydentää siten, että valitus ei estä myöskään omaisuuden pitämistä vakuustakavarikossa, ellei valitusta käsittelevä tuomioistuin toisin määrää. Valiokunnan ehdottama lisäys kattaa tilanteen, jossa omaisuus on tuomioistuimen ratkaisuhetkellä väliaikaisessa vakuustakavarikossa. Mainittu virke valiokunnan ehdottamassa muodossa koskee sekä tapauksia, joissa käräjäoikeuden ratkaisusta valittaa toimenpiteen kohteena oleva henkilö, että tapauksia, joissa valittajana on pidättämiseen oikeutettu virkamies.

7 luku. Takavarikoiminen ja asiakirjan jäljentäminen

3 §. *Läheisiin henkilöihin sekä vaitiolovelvollisuuteen ja -oikeuteen liittyvät takavarikoimis- ja jäljentämiskiellot.* Pykälän 3 momentin mukaan asiakirja saadaan 2 momentin estämättä takavarikoida tai jäljentää, jos henkilö voidaan oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 23 §:n 3 momentin nojalla velvoittaa todistamaan tai 24 §:n

4 momentin nojalla velvoittaa vastaamaan kysymykseen.

Eduskuntakäsittelyn yhteydessä on käynyt ilmi, että 3 momentista on tahattomasti jäänyt pois nykyiseen lainsäädäntöönkin sisältyvä takavarikoinnin edellytys, jonka mukaan rikoksesta säädetyn ankarimman rangaistuksen on oltava vähintään kuusi vuotta vankeutta. Ilman tätä rajausta takavarikoinnin piiriin tulisivat myös tapaukset, joissa tutkitaan salassapitovelvollisuuden rikkomiseen liittyvää rikosta. Myös perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt tähän huomiota. Saadun selvityksen mukaan tarkoituksena ei ole ollut muuttaa nykytilannetta. Lakivaliokunta ehdottaa tämän vuoksi 3 momentin loppuun liittäväksi ilmaisun "ja jos tutkittavana on 1 momentissa tarkoitettu rikos". Mainittu 1 momentti koskee tilanteita, joissa asiakirjan takavarikon ja jäljentämisen edellytyksenä on se, että tutkittavana olevasta rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi vuotta vankeutta.

4 §. *Telekuunteluun, televalvontaan ja tukiasematiietoihin liittyvät takavarikoimis- ja jäljentämiskiellot.* Ehdotettu pykälä on voimassa olevaan lakiin nähden uusi. Pykälän 1 momentin mukaan viestintämarkkinalain (393/2003) 2 §:n 21 kohdassa tarkoitettun teleyrityksen tai sähköisen viestinnän tietosuojalain (516/2004) 2 §:n 11 kohdassa tarkoitettun yhteisötalajan hallusta ei saa takavarikoida tai jäljentää asiakirjaa tai dataa, joka sisältää 10 luvun 3 §:n 1 momentissa tarkoitettuun viestiin liittyviä tietoja taikka mainitun luvun 6 §:n 1 momentissa tarkoitettuja tunnistamistietoja tai 10 §:n 1 momentissa tarkoitettuja tukiasematiietoja.

Ehdotetun sääntelyn taustalla on se, että perusoikeuksiin puuttuvan luonteensa vuoksi telekuuntelu, televalvonta ja matkaviestimien sijaintitiedon hankkiminen ovat korkean kynnyksen takana. Nämä pakkokeinot tulevat yleensä kysymykseen vain vakavien rikosten selvittämisessä tuomioistuimen päätöksellä. Nyt käsillä olevan pykälän 1 momentissa säädettävä kiello on tarpeen sen korostamiseksi, että takavarikolla ei saa kiertää telepakkokeinojen käytölle laissa asetettua korkeaa kynnystä.

Teleyritykset ja yhteisötilaajat ovat tahoja, joiden hallussa kysymyksessä olevia tietoja voidaan olettaa olevan pykälässä tarkoitettulla tavalla. Pykälän 2 momentissa viitataan tietojen hankkimista telekuuntelun sijasta koskevaan 10 luvun 4 §:n 1 momenttiin. Myös kyseisessä momentissa mainitaan vain teleyritys ja yhteisötilaaja. On johdonmukaista, että säännösten soveltamisen ala on yhdenmukainen. Valiokunta ei myöskään näe aihetta laajentaa säännösten soveltamisen alaa muihin kolmansiin osapuoliin, jotka eivät ole viestinnän osapuolia.

8 §. *Haltuunottaminen takavarikoimista ja asiakirjan jäljentämistä varten.* Pykälässä säädetään epäillyn kiinniottamisen tai etsinnän yhteydessä tapahtuvasta esineen, omaisuuden tai asiakirjan haltuunottamisesta. Pykälän 2 momentin mukaan haltuunottamisesta on viipymättä ilmoitettava pidättämiseen oikeutetulle virkamiehelle, joka päättää, onko esine, omaisuus tai asiakirja takavarikoitava tai asiakirja jäljennettävä. Pykälän perusteluista ei käy ilmi se, kuinka nopeaa ilmoittamista poliisimieheltä tässä tilanteessa odotetaan. Selvyyden vuoksi valiokunta toteaa, että sanalla "viipymättä" tarkoitetaan käytännössä heti haltuunottamisen jälkeen tehtävää ilmoittamista.

Pykälän 2 momentin toisen virkkeen mukaan poliisimies voi ilmoitusta tekemättä välittömästi palauttaa haltuunottamisen kohteen, jos on käynyt ilmi, että takavarikoimisen tai jäljentämisen edellytyksiä ei kuitenkaan ilmeisesti ole. Tällä on tarkoitus välttää asian tarpeeton kierittäminen pidättämiseen oikeutetulla virkamiehellä tapauksissa, joissa poliisimies esineen haltuunottamisen jälkeen havaitsee toimenpiteen aiheettomaksi. Valiokunta täsmentää, että sanalla "ilmeisesti" tarkoitetaan tässä sitä, että poliisimiehen oikeus palauttaa haltuunottamisen kohde koskee vain selviä tapauksia. Momentissa käytetty ilmaisu "välittömästi" tarkoittaa käytännössä sitä, että haltuun otettu palautetaan saman tien haltuunottamisen jälkeen.

9 §. *Ilmoitus haltuunottamisesta.* Pykälän 1 momentin mukaan esineen, omaisuuden tai

asiakirjan haltuunottamisesta takavarikoimista tai jäljentämistä varten on viipymättä ilmoitettava sille, jonka esineestä, omaisuudesta tai asiakirjasta on kyse, jos hän ei ole ollut paikalla haltuunoton tapahtuessa. Lisäksi haltuunottamisesta on ilmoitettava kirjeen, paketin tai muun vastaavan lähetyksen vastaanottajalle ja lähettäjälle, jos heidän osoitteensa on tiedossa. Voimassa olevan lain mukaan haltuunottamisesta on ilmoitettava sille, jonka luona esine takavarikoidaan tai otetaan haltuun.

Pykälän perusteluissa (s. 278/II) todetaan lähtökohtana olevan edelleen se, että ilmoitus takavarikon tai jäljentämisen kohdetta hallussaan pitäneelle olisi riittävä, jolloin hänen vastuullaan olisi mahdollisen jatkoilmoituksen tekeminen esimerkiksi esineen omistajalle. Perusteluista voi valiokunnan mielestä saada sen virheellisen käsityksen, että velvollisuus ilmoittaa haltuunotosta ei tosiasiaassa muuttuisikaan. Pykälän sanamuodosta ja perusteluista lisäksi ilmenee, että kohdetta hallussa pitäneen lisäksi tarkoituksena on ollut turvata nimenomaan omistajan oikeutta. On selvää, että muun kuin hallussapitäjän olemassaolo ja yhteydet eivät välttämättä tule poliisiin tietoon. Lisäksi hallussapitäjä on usein samalla omistaja. Tämän vuoksi ilmoitus on vain tarvittaessa tehtävä muulle kuin hallussapitäjälle. Valiokunta kuitenkin korostaa, että jos poliisilla on kuitenkin tähän liittyvää tietoa, ilmoitus on tehtävä hallussapitäjän lisäksi omistajalle. Pykälän 1 momenttiin on tarpeen tehdä näiden näkökohtien edellyttämät muutokset.

Pykälän 2 momentissa säädetään edellytyksistä, joilla haltuunottoa koskevan ilmoituksen tekemistä voidaan siirtää myöhemmäksi. Voimassa olevan lain mukaan ilmoituksen takavarikoimisesta voi lykätä vain posti- ja tavaralähetyksiä sekä sähkösanomia koskevissa tapauksissa. Ehdotetussa 2 momentissa mahdollisuus siirtää ilmoittamista ulotetaan koskemaan kaikkia tapauksia, joissa haltuunottaminen tapahtuu takavarikoimista tai asiakirjan jäljentämistä varten. Ilmoittamista voidaan siirtää kaikissa tapauksissa kuitenkin vain, jos tärkeä tutkinnallinen syy sitä vaatii.

Ehdotus on tarpeellinen rikostutkinnan edistämiseksi. Säännös mahdollistaa sen, että asian arvioinnissa voidaan ottaa huomioon samaan rikoskokonaisuuteen liittyviä rikoksia ja niiden toisiinsa liittyviä tutkintatarpeita. Sana "tutkinnallinen" tarkoittaa sitä, että esitutkinnan täytyy kuitenkin olla jo käynnissä.

Haltuunottamista koskevaa ilmoitusta voidaan 2 momentin mukaan siirtää pidättämiseen oikeutetun virkamiehen päätöksellä enintään viikko haltuunottamisesta. Sen jälkeen tuomioistuin saa mainitun virkamiehen pyynnöstä päättää ilmoituksen siirtämisestä enintään kaksi kuukautta kerrallaan. Ilmoitus on kuitenkin tehtävä viipymättä esitutkinnan päätyttyä.

Valiokunta korostaa, että takavarikoimisen tai jäljentämisen kohteeseen oikeutetun henkilön oikeusturvaan liittyvien näkökohtien vuoksi ilmoittamista ei voida siirtää miten pitkään tahansa uutta määräaika tuomioistuimesta hakemalla. On myös huomattava, että momentissa mainitut määräajat ovat enimmäisaikoja. Ilmoitus haltuunottamisesta tulee tehdä heti, kun tärkeän tutkinnallisen syyn aiheuttamaa estettä ei enää ole riippumatta siitä, onko päätöksen ilmoituksen siirtämisestä tehnyt pidättämiseen oikeutettu virkamies vai tuomioistuin. Momentti ei mahdollista sitä, että ilmoitus jätettäisiin kokonaan tekemättä.

14 §. Takavarikon kumoaminen. Ehdotuksen mukaan takavarikko on kumottava niin pian kuin se ei ole enää tarpeen. Takavarikko on kumottava myös, jos syytetä sen perusteena olevasta rikoksesta ei nosteta neljässä kuukaudessa esineen, omaisuuden tai asiakirjan takavarikoinnista. Tuomioistuin voi 2 momentissa mainituin edellytyksin pidentää syytteen nostamisen määräaika enintään neljä kuukautta kerrallaan.

Edelleen 2 momentin mukaan kysymyksessä olevan rikosasian laatuun ja selvittämiseen liittyvien erityisten syiden vuoksi syytteen nostamiseen liittyvää määräaika voidaan pidentää enintään vuosi kerrallaan tai päättää, että takavarikko on voimassa toistaiseksi. Takavarikko voidaan määrätä toistaiseksi voimassa olevaksi

myös, jos sen kohteena olevan esineen, omaisuuden tai asiakirjan hallussapito on kielletty.

Pykälän perusteluissa (s. 282/II) on rajattu niitä tilanteita, joissa takavarikko voitaisiin määrätä olemaan voimassa toistaiseksi. Perustelujen mukaan tämä voisi käytännössä koskea vain tapauksia, joissa takavarikon voimassa pitämisestä ei aiheudu sen kohteeseen oikeutetulle vahinkoa tai haittaa. Kysymys olisi yleensä tilanteista, joissa esitutkinta ei etene epäillyn puuttumisen tai muun vastaavan syyn vuoksi. Tällaisissa tapauksissa ei ole tarkoituksenmukaista tietyin väliajoin saattaa takavarikon voimassa pitämistä tuomioistuimen käsiteltäväksi. Näiden perusteluissa esitettyjen seikkojen lisäksi on otettava huomioon pakkokeinojen käytössä sovellettavat periaatteet, erityisesti suhteellisuusperiaate ja vähimmän haitan periaate.

Jos asiassa on epäilty, hänen tai muun henkilön, jonka omaisuus on takavarikossa, oikeutta turvaa mahdollisuus saattaa asia tuomioistuimen tutkittavaksi luvun 15 §:n mukaisesti. Takavarikko voidaan pitää voimassa vain, jos takavarikon edellytykset ovat edelleen olemassa ja jos takavarikon voimassa pitäminen ei ole takavarikoimisen peruste ja takavarikosta aiheutuva haitta huomioon ottaen kohtuutonta. Takavarikon voimassa pitäminen voidaan saattaa tuomioistuimen käsiteltäväksi kahden kuukauden välein.

Asiakirjojen osalta on huomattava, että luvun 2 §:n mukaisesti niiden takavarikoiminen on lähtökohtaisesti korvattava asiakirjan jäljentämisellä. Tällöin alkuperäiset asiakirjat säilyvät niihin oikeutetulla ja ovat hänen käytettävissään, minkä vuoksi toimenpiteestä ei yleensä aiheudukaan asiakirjoihin oikeutetulle mainittavaa haittaa. Jäljentäminen voi tosin tapahtua niin, että asiakirjat joudutaan ensin takavarikoimaan, mutta tällöinkin takavarikko on kumottava heti jäljentämisen tultua tehdyksi.

15 §. Takavarikon tai jäljentämisen saattaminen tuomioistuimen tutkittavaksi. Se, jota asia koskee, voi saattaa tuomioistuimen päätettäväksi, onko takavarikko pidettävä voimassa tai onko asiakirjan jäljennös säilytettävä käytettä-

väksi todisteena. Pykälän 2 momentin mukaan tätä koskeva vaatimus on ennen syytteen käsittelemisen alkamista otettava käsiteltäväksi viikon kuluessa sen saapumisesta tuomioistuimelle. Takavarikkoa ei kuitenkaan tarvitse ottaa uudelleen käsiteltäväksi aikaisemmin kuin kahden kuukauden kuluttua asian edellisestä käsittelestä. Selvityksen mukaan tarkoituksena ei ole ollut jättää tämän uudelleen käsittelyä koskevan säännöksen ulkopuolelle tapauksia, joissa on kysymys siitä, onko asiakirjan jäljennös säilytettävä käytettäväksi todisteena. Valiokunta ehdottaa, että säännökseen lisätään takavarikon rinnalle maininta asiakirjan jäljennöksestä.

8 luku. Etsintä

1 §. Määritelmät. Pykälän 3 momentin mukaan erityisellä kotietsinnällä tarkoitetaan etsintää sellaisessa tilassa, jossa etsinnän kohteeksi on syytä olettaa joutuvan tietoa, josta oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 23 §:n 1 momentissa tarkoitettu henkilö ei saa todistaa oikeudenkäynnissä tai josta mainitun luvun 24 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettu henkilö saa kieltäytyä kertomasta. Valiokunta korostaa, että erityisellä kotietsinnällä on tarkoitus estää nimenomaan se, että etsinnässä ei takavarikoida salassapitovelvollisuuden tai -oikeuden piiriin kuuluvaa tietoa. Tämän selventämiseksi lakivaliokunta ehdottaa, että 3 momentin loppuun lisätään ilmaisu "ja johon ei 7 luvun 3 §:n nojalla saa kohdistaa takavarikkoa tai asiakirjan jäljentämistä".

Pykälän 4 momentin mukaan paikanetsinnällä tarkoitetaan etsintää, joka toimitetaan muussa kuin 2 tai 3 momentissa tarkoitettussa paikassa, johon ei ole yleistä pääsyä taikka johon yleinen pääsy on rajoitettu tai estetty etsinnän toimittamisajankohtana, taikka jonka kohteena on kulkuneuvo.

Momentin perusteluista (s. 292/I) ilmenee säännöksen tarkoituksena olevan nykyisen pakkokeinolain 5 luvun 8 §:n tavoin se, että paikanetsintä kattaa paitsi paikat, joihin on yleinen pääsy, myös paikat, joihin ei ole yleistä pääsyä tai joihin pääsy on rajoitettu etsinnän toimittamisajankohtana. Valiokunta ehdottaa momen-

tin muuttamista siten, että se vastaa perusteluis-sa tarkoitettua sisältöä.

5 §. Läsnaolo kotietsinnässä. Jäljempänä valiokunnan ehdottamasta uudesta 18 §:stä seuraa, että 5 §:n 2 momentissa oleva viittaus 18 §:ään tulee muuttaa viittaukseksi 19 §:ään.

14 §. Paikanetsinnässä sovellettavat säännökset. Jäljempänä valiokunnan ehdottamasta uudesta 18 §:stä seuraa, että pykälässä oleva viittaus 18 §:ään tulee muuttaa viittaukseksi 19 §:ään.

18 §. Kotietsinnän saattaminen tuomioistuimen tutkittavaksi (Uusi). Kotietsinnän kohteena olevalle ei esityksessä ehdoteta mahdollisuutta saattaa kotietsinnän laillisuus tuomioistuimen käsiteltäväksi, vaan muiden oikeussuojakeinojen katsotaan olevan riittävän tehokkaita.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on 15.2.2011 antanut kotietsintää koskevat ratkaisut tapauksista Heino v. Suomi ja Harju v. Suomi. Tapauksista ensimmäinen koskee asianajotoimistossa tehtyä etsintää ja jälkimmäinen henkilön kotona tehtyä etsintää. Molemmissa ratkaisuissa katsotaan rikotun Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklaa. Perusteena on se, että Suomen lainsäädäntö ei tarjoa riittäviä oikeusturvakeinoja joko ennen kotietsintää tai sen jälkeen. Ratkaisujen perusteluista (kappale 44) on pääteltävissä, että tämä koskee sekä etsinnän edellytysten olemassaoloa että etsintämenetelyä. Ratkaisut merkitsevät sitä, että ehdotetun pakkokeinolain 8 luvun säännöksiä on täydennettävä.

Valiokunnan käsityksen mukaan mainitut ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisut mahdollistavat sen, että voidaan valita kotietsinnän lainmukaisuuden arviointi joko etu- tai jälkikäteen. Järjestelmää valittaessa huomioon voidaan ottaa kansalliset näkökohdat.

Asiassa on otettava huomioon, että niissä valtioissa, joissa kotietsinnästä päättäminen kuuluu tuomioistuimelle tai tutkintatuomarille, rikosasioiden käsittelyjärjestelmä yleisemminkin poikkeaa suomalaisesta järjestelmästä. Kotietsinnästä päättämisen siirtäminen syyttäjälle tai

tuomioistuimelle olisi merkittävässä määrin voimavarakysymys, joka saattaisi edellyttää esimerkiksi henkilökunnan siirtämistä viranomaisesta toiseen, lisähenkilökunnan järjestämistä tai muuta vastaavaa voimavaroihin liittyvää erityistä varautumista järjestelmän muuttumisen aiheuttamiin vaikutuksiin. Päätöstoimivaltaan liittyvät rajanvetoperusteet saattaisivat johtaa epäyhtenäiseen soveltamiskäytäntöön. Harkinnassa on huomioitava myös se, missä määrin tuomioistuin kykenee tosiasiallisesti tutkimaan kotietsinnän edellytyksiä varsinkin rutiiniluonteisten rikosten ollessa kysymyksessä.

Lisäksi kotietsinnät on yleensä tehtävä kiireellisesti rikoksen selvittämistä vaikeuttavien toimien, esimerkiksi todisteiden hävittämisen tai rikoksen kohteena olevan omaisuuden kätke-
misen, estämiseksi. Tämä liittyy paitsi etsinnän tuloksellisuuteen, ylipäänsä esitutkinnan tehokkuuteen ja rikosten selvittämisprosentteihin, jotka ovat tällä hetkellä Suomessa kansainvälisesti katsoen korkealla tasolla. Jos tuomioistuin päättäisi yleisen kotietsinnän toimittamisesta ja jos tätä päätöstä ei kuitenkaan saataisi yhtä nopeasti kuin se saadaan pidättämiseen oikeutetulta virkamieheltä, paine tehdä kotietsintöjä kiiretilanteissa ainoastaan poliisimiehen päätöksellä saataisi kasvaa. Nykyisin noin joka kahdeksas kotietsintä tehdään ilman pidättämiseen oikeutetun virkamiehen määräystä.

Edellä todetuista syistä lakivaliokunta katsoo, että kotietsinnän lainmukaisuuden arviointi on perusteltua rakentaa jälkikäteiselle kontrollille. Pakkokeinojen käsittelyjärjestelmä yleisemminkin rakentuu sille, että pakkokeinon laillisuus voidaan saattaa tuomioistuimen käsiteltäväksi nimenomaan sen määrittämisen jälkeen. Kotietsintämenettelyä koskeviin kysymyksiin ei edes voi ottaa kantaa ennen etsinnän toimittamista.

Lakivaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että jo nykyisten säännösten mukaan syyttäjällä on toimivalta päättää kotietsinnästä ja hänellä olisi nyt käsiteltävien säännösten mukaan toimivalta jatkossa päättää yleisestä kotietsinnästä. Tämä tarkoittaa sitä, että esitutkintayhteistyön puitteissa kysymys kotietsinnän toimittamisesta

voidaan saattaa syyttäjän harkittavaksi ja päätettäväksi. Tärkeää tämä on silloin, kun on epäteitoisuutta siitä, ovatko kotietsinnän edellytykset olemassa. Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten lakivaliokunta pitää kuitenkin aiheellisena, että harkitaan mahdollisuuksia siirtää yleisestä kotietsinnästä päättäminen pääsääntöisesti muulle kuin esitutkintaviranomaiselle.

Vaikka asianajotoimistojen, lääkärin vastaanottojen, lehtien toimitusten tilojen ja muiden vastaavien salassapitovelvollisuutta ja -oikeutta koskevien tilojen osalta on jo ehdotettu erityistä sääntelyä — erityinen kotietsintä, tuomioistuimen ennakkollinen päätös, etsintävaltuutettu ja riidanalaisen aineiston sinetöiminen tuomioistuimeen saattamisineen — jälkikäteisen tuomioistuimeen saattamismahdollisuuden tulee lakivaliokunnan näkemyksen mukaan koskea myös sellaisissa tiloissa suoritettuja erityisiä kotietsintöjä. Tältäkin osin arvioinnin tulee voida kohdistua myös etsintämenettelyyn. Jälkikäteistä tuomioistuinkontrollia puoltaa myös se, että ehdotetun pakkokeinolain 8 luvun 17 §:n mukaisesti erityistä kotietsintää edeltävässä tuomioistuinkäsittelyssä ei kuultaisi sitä, jonka luona etsintä toimitetaan, joten hän ei siinä käsittelyssä voi riitauttaa kotietsinnän edellytysten olemassaoloa.

Perustuslakivaliokunnan lausuntoon on liitetty ehdotus säännöksestä, joka mahdollistaa sen, että kotietsinnän kohteena ollut voi saattaa kotietsinnän laillisuuden jälkikäteen tuomioistuimen arvioitavaksi. Perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan säännösehdoitus täyttää tällä hetkellä Euroopan ihmisoikeussopimuksen ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tulkintakäytännön asettamat vähimmäisvaatimukset. Lausunnon mukaan lakiehdotuksen 8 luvun 15 §:n täydentäminen ehdotetulla tavalla on edellytyksenä lakiehdotuksen säätämiseksi tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Lakivaliokunnan ehdottama uusi 8 luvun 18 § on sisällöltään perustuslakivaliokunnan lausunnon liitteenä olevan säännöksen mukainen. Lakiteknisen selkeyden vuoksi uusi sääntely on kuitenkin tarkoituksenmukaista muodostaa omaksi pykäläkseen. Tästä seuraa, että hallituk-

sen esitykseen sisältyvän 8 luvun 18 §:n ja sitä seuraavien pykälien numerointi muuttuu vastaavasti.

Lakivaliokunnan ehdottama uusi pykälä poikkeaa muista säännöksistä, joiden nojalla pakkokeinon kohteena oleva henkilö voi saattaa asian tuomioistuimen käsiteltäväksi (4 luvun 5 §, 5 luvun 8 §, 6 luvun 5 § ja 7 luvun 15 §) siinä, että pykälässä asetetaan määräaika vaatimuksen esittämistä varten. Mainituissa lainkohdissa määräaika on tarpeellinen sen vuoksi, että niissä on kysymys tarpeesta saada haitallinen voimassa oleva pakkokeino — yhteydenpidon rajoittaminen, matkustuskielto, vakuustakavarikko tai takavarikko — poistettua ja että rikosprosessin edetessä pakkokeinon voimassaolo lakkaa joka tapauksessa. Kotietsinnän osalta tilanne on toinen, koska se ei ole jatkuvana ja jossakin vaiheessa päättyvänä voimassa. Jos vaatimuksen esittämiseksi ei säädettäisi määräaika, vaatimuksen voisi periaatteessa esittää milloin ja miten myöhään tahansa. Mukana olevien tahojen intressissä on, että asia saadaan ratkaistua nopeasti. Estettä asian nopealle ratkaisemiselle ei aiheuta myöskään se, että rikosasian pääasiantarkaisu tulee vasta sen jälkeen. Ratkaisu kotietsinnän edellytysten olemassaolosta ja menettelyn asianmukaisuudesta on tehtävissä itsenäisesti.

Lakivaliokunta katsoo, että määräajan alkamisajankohdaksi on luonteva määritellä kotietsinnän toimittaminen. Tämä koskee myös niitä tilanteita, joissa lain edellyttämällä tavalla on etukäteen varattu tilaisuus olla läsnä kotietsinnässä ja jossa vaatimuksen esittäjä on etukäteen saanut tiedon kotietsinnän toimittamisesta. Jos etukäteistietoa ei ole ollut ja jos paikan haltija ei ole myöskään ollut läsnä toimituksessa, määräaika lasketaan 8 luvun 5 §:n 2 momentin mukaisesti ilmoituksen tekemisestä. Koska todisteellista ilmoitusta ei edellyttäisi, ilmoittamistoimenpiteistä on tehtävä tarkat merkinnät kotietsintää koskeviin asiakirjoihin.

Tuomioistuin tutkii asian siinä laajuudessa kuin vaatimus on esitetty. Esimerkiksi, jos vaatimuksen esittäjä on katsonut, että etsinnän edellytykset ovat puuttuneet, tuomioistuimen ei tule

tutkia sitä, onko kotietsinnässä menetelty lainmukaisesti.

Lisäksi laissa on aiheellista todeta, että tuomioistuimen päätöksestä saa valittaa. Tuomioistuimen päätöksestä valitusoikeus on sekä vaatimuksen esittäjällä että vaatimukseen vastanneella pidättämiseen oikeutetulla virkamiehellä.

Ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisusta ei lakivaliokunnan näkemyksen mukaan ole johdettavissa selvää kantaa liitännäisiin seuraamuksiin, esimerkiksi vahingonkorvausvastuuseen. Lakivaliokunta katsoo, että vahingonkorvauskysymykset tulee selvittää erikseen, esimerkiksi siinä yhteydessä, kun julkisyhteisöjen vahingonkorvausvastuuta uudistetaan.

19 (18) §. Pöytäkirja. Kotietsinnästä on ilman aiheutonta viivytystä laadittava pöytäkirja. Ehdotetun pykälän 2 momentin mukaan kotietsinnästä laadittavasta pöytäkirjasta on pyynnöstä annettava jäljennös etsintävaltuutetulle ja sille, jonka luona etsintä on toimitettu. Tarvittaessa jäljennös on toimitettava myös muulle henkilölle, jota asia koskee. Takavarikkopöytäkirjaa koskevat säännökset sisältyvät 7 luvun 12 §:ään.

Kotietsintäpöytäkirjaa ja takavarikkopöytäkirjaa koskevat säännökset perustuvat nykyisen pakkokeinolain 4 luvun 9 §:ään ja 5 luvun 7 §:ään siinä, että takavarikkopöytäkirjan jäljennös annetaan ilman pyyntöä ja kotietsintäpöytäkirjan jäljennös pyynnöstä. Takavarikko ja kotietsintä poikkeavat toisistaan siinä, että kotietsinnästä tehdään erillinen päätös, joka on annettava sille, jonka luona etsintä toimitetaan.

Uutta voimassa olevaan lakiin verrattuna on ehdotetussa 2 momentissa se, että tarvittaessa jäljennös kotietsintäpöytäkirjasta on toimitettava myös muulle henkilölle, jota asia koskee. Sana "tarvittaessa" viittaa siihen, että kaikissa tapauksissa ei ole tällaista muuta henkilöä, jota asia koskee. Jos tällainen henkilö on ja hän on etsinnän toimittajan tiedossa, kotietsintäpöytäkirjan jäljennös tulee pykälän mukaan tällaiselle henkilölle toimittaa.

20 (19) §. Laite-etsinnän määritelmä. Laiteetsintää koskevat säännökset ovat voimassa

olevaan lakiin nähden uusia. Ehdotetun 19 §:n *1 momentin* mukaan laite-etsinnällä tarkoitetaan tietokoneessa, telepäätelaitteessa tai muussa vastaavassa teknisessä laitteessa tai tietojärjestelmässä etsinnän toimittamishetkellä olevaan tietosisältöön kohdistettavaa etsintää.

Perusteluista ilmenee, että laite-etsinnän määrittelyllä halutaan korostaa rajanvetoa salaisiin pakkokeinoihin. Laite-etsinnällä ei saa kiertää telekuuntelun, televalvonnan ja teknisen tarkkailun käyttöedellytyksiä. Tätä ilmentää myös pykälän *2 momentti*, jossa todetaan, että telekuuntelun, televalvonnan ja teknisen tarkkailun käyttämisestä säädetään 10 luvussa.

Rajanvetoon salaisiin pakkokeinoihin liittyy myös se, että laite-etsintä kohdistuu laitteessa etsinnän toimittamishetkellä olevaan tietosisältöön. Laite-etsinnän piiriin kuuluvat siten tiedot, jotka laitteessa ovat ennen etsinnän toimitamista tai jotka tulevat laitteeseen etsinnän toimitamisen aikana.

Esityksen perustelujen (s. 383/I) mukaan laite-etsintää ei voi kohdistaa luottamukselliseen viestiin, jonka sisällön ja tunnistamistietojen selvittämisestä säädetään 10 luvussa. Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten lakivaliokunta ehdottaa, että pykälän *2 momenttia* täydennetään tätä seikkaa koskevalla rajauksella.

Lopuksi lakivaliokunta tähdentää, että laite-etsinnän toimittamisessa ei saa viivytellä. Tätä ilmentää myös lakiehdotuksen 21 §:n *2 momentti*, jonka mukaan laite on takavarikoitava, jos laite-etsintää ei voida viivytyksettä toimittaa.

28 (27) §. Paikkaan kohdistuvaa etsintää koskevien säännösten soveltaminen. Valiokunta on korjannut sanan "etsintäasiamiehen" sanaksi "etsintävaltuutetun" yhdenmukaisesti muualla laissa käytetyn nimikkeen kanssa.

Lisäksi valiokunnan edellä ehdottamasta uudesta 18 §:stä johtuen pykälässä oleva viittaus 18 §:ään tulee muuttua viittaukseksi 19 §:ään.

33 (32) §. Henkilöön kohdistuvan etsinnän toimittaminen. Valiokunnan ehdottamasta uudesta 18 §:stä seuraa, että pykälän *1 momentissa*

oleva viittaus 18 §:ään tulee muuttua viittaukseksi 19 §:ään.

9 luku. Erityisiin tutkintakeinoihin liittyvät pakkokeinot

2 §. Koe nautitun alkoholin tai muun huumaavan aineen toteamiseksi. Pykälän *1 momentin* ensimmäisen virkkeen mukaan poliisimies voi määrätä moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettajan tai muun lainkohdassa tarkoitettua henkilön kokeeseen, joka tehdään tämän mahdollisesti nauttiman alkoholin tai muun huumaavan aineen toteamiseksi. Mainittu säännös vastaa voimassa olevan lain 6 luvun 3 §:n ensimmäistä virkettä. Säännöksessä tarkoitettuja kokeita ovat puhalluskoe ja sylkinäytteen ottaminen.

Ehdotetun *1 momentin* toisen virkkeen mukaan kokeesta kieltäytymisen taikka kokeen suorittamisen turvaamisen tai luotettavan koetuloksen saamisen vuoksi voidaan toimittaa henkilönkatsastus, johon ei tarvita pidättämiseen oikeutetun virkamiehen päätöstä. Säännöksessä tarkoitettuja henkilönkatsastuksia ovat verikoe ja virtsakoe. Säännös merkitsee muutosta voimassa olevaan lakiin verrattuna ensinnäkin siinä, että henkilönkatsastuksen toimittaminen olisi jatkossa mahdollista paitsi kokeesta kieltäytymisen vuoksi myös kokeen suorittamisen turvaamisen tai luotettavan koetuloksen saamisen vuoksi. Muutos nykyiseen lakiin nähden on myös se, että jatkossa poliisimies voi toimittaa tässä tarkoitettua henkilönkatsastuksen ilman pidättämiseen oikeutetun virkamiehen päätöstä.

Valiokunnan mielestä pykälään sen uuteen lakiin siirtämisen yhteydessä tehtäväksi ehdotettavia muutoksia voidaan puoltaa. Asianomaisen henkilön oikeusturvaankin liittyvistä syistä on perusteltua, että rajatapauksissa tutkimus voidaan suorittaa luotettavalla henkilönkatsastusmenetelmällä. Valiokunta ei myöskään näe esettä sille, että tässä tarkoitettua henkilönkatsastuksen määrää poliisimies.

10 luku. Salaiset pakkokeinot

1 §. Soveltamisala. Pykälässä luetellaan esituskinnassa käytettävät salaiset pakkokeinot ja viitataan rikoksen estämisen tai paljastamisen osal-

ta poliisilakiin sekä selkeytetään pakkokeinoin lain ja eräiden muiden lakien soveltamisalaa.

Pykälän 2 *momentin* mukaan, mitä tässä luvussa säädetään esitutkintaviranomaisen tai esitutkintavirkamiehen oikeudesta käyttää pakkokeinoja, koskee peitetoimintaa, valeostoa ja tietolähteen ohjattua käyttöä lukuun ottamatta poliisiin lisäksi rajavartio-, tulli- ja sotilasviranomaisia sen mukaan kuin siitä laissa erikseen säädetään. Säännös tarkoittaa sitä, että momentissa mainitut salaiset pakkokeinot — peitetoiminta, valeosto ja tietolähteen ohjattu käyttö — rajataan tässä vaiheessa pakkokeinolaissa vain poliisiin käyttöön.

Lakivaliokunta pitää omaksuttua sääntelyratkaisua perusteltuina. Sen perusteella, jos tulevaisuudessa katsotaan aiheelliseksi antaa jokin säännöksessä mainittu salainen pakkokeino muun kuin poliisiin käyttöön, on samalla muutettava tämän pykälän 2 momenttia. Tämä liittyy siihen, että on tärkeää tarkastella kokonaisvaltaisesti, mitä salaisia pakkokeinoja tulee kunkin viranomaisen käyttöön. Tämä edellyttää selvitystä painavista käytännön tarpeista sekä sitä, että luodaan keinojen asianmukainen käyttöympäristö koulutus- ja oikeusturvanäkökohdat huomioon ottaen. Aiemmissa yhteyksissä esimerkiksi hallintovaliokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, ettei poliisiin toimivaltuuksia vastaavien valtuuksien antamista muulle viranomaiselle automaattisesti voida pitää lähtökohtana nykypäivän yhteiskunnassa, ja on viitannut siihen, että viranomaisten keskinäinen yhteistyö ja virka-apu ovat käytettävissä (HaVM 2/1996 vp).

3 §. Telekuuntelu ja sen edellytykset. Pykälän 1 *momentin* mukaan telekuuntelulla tarkoitetaan viestintämarkkina- (393/2003) tarkoitettujen yleisen viestintäverkon tai siihen liitetyn viestintäverkon kautta teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen vastaanotettavan taikka siitä lähetetyn viestin kuuntelua, tallentamista ja muuta käsittelyä viestin sisällön ja siihen liittyvien 6 §:ssä tarkoitettujen tunnistamistietojen selvittämiseksi.

Pykälän perusteluissa (s. 317/II) todetaan, että telekuuntelun yhteydessä saatavat tunnistamistiedot eivät sisältäisi telepäätelaitteen sijaintitietoja. Valiokunta toteaa asianteorian olevan kuitenkin toisin. Puheena olevan 1 momentin mukaan telekuuntelussa on kysymys 6 §:ssä tarkoitettujen tunnistamistietojen selvittämisestä. Luvun 6 §:n 1 momentin mukaan tunnistamistiedolla tarkoitetaan sähköisen viestinnän tietosuojalain 2 §:n 8 kohdassa tarkoitettua tilaajaan tai käyttäjään yhdistettävissä olevaa viestiä koskevaa tietoa, jota viestintäverkoissa käsitellään viestien siirtämiseksi, jakelemiseksi tai tarjolla pitämiseksi. Luvun 6 §:n perusteluissa (s. 320/II) viitataan tunnistamistietojen käsitteen osalta sähköisen viestinnän tietosuojalain perusteluihin (HE 123/2003 vp) niin, että tunnistamistietoja ovat muun ohessa tiedot, jotka viittaavat lähettäjän tai vastaanottajan päätelaitteen sijaintiin tietyn tukiaseman alueella.

Perusteluissa (s. 317/I) todetaan myös, että viestin käsite on määritelty sähköisen viestinnän tietosuojalain 2 §:n 1 kohdassa. Sääntelyyn liittyy monia viestintäteknikkaan liittyviä yksityiskohtia. Selvyyden vuoksi valiokunta toteaa, että sikäli kuin tietokoneiden välinen viestintä sisältää sähköisen viestinnän tietosuojalain 2 §:n 1 kohdassa tarkoitettua sanomaa, se on 3 §:ssä tarkoitettua viestintää. Sama koskee myös jäljempänä 6 §:ssä tarkoitettua viestintää.

Lisäksi valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että 4 *momentissa* olevan luvan antamisen edellytys on kirjoitettu preesenssiin "että rikoksella tavoitellaan erityisen suurta hyötyä ja rikos tehdään erityisen suunnitelmallisesti". Pykälän 5 *momentissa* vastaava edellytys on kirjoitettu perfektiin. Voimassa olevassa laissa vastaavat säännökset ovat preesensissä. Valiokunta ei näe syytä, miksi säännökset tulisi kirjoittaa eri aikamuotoihin. Koska kysymyksessä on jo tehdyksi epäillyn rikoksen tutkiminen, on valiokunnan mielestä luontevaa, että 4 momentissa käytetty aikamuoto muutetaan perfektiin.

6 §. Televalvonta ja sen edellytykset. Pykälän 1 *momentin* mukaan televalvonnalla tarkoitetaan tunnistamistietojen hankkimista viestistä, joka on lähetetty 3 §:ssä tarkoitettuun viestintäverkkoon kytketystä teleosoitteesta tai telepäätelaitteesta.

laitteesta taikka vastaanotettu tällaiseen osoitteeseen tai laitteeseen sekä teleosoitteen tai telepäätelaitteen sijaintitiedon hankkimista tai sen käytön tilapäistä estämistä. Virkkeessä oleva sana "sen" näyttää viittaavan virheellisesti sijaintitiedon hankkimiseen. Sillä on tarkoitettu viitata teleosoitteen tai telepäätelaitteen käyttöön. Valiokunta on tehnyt momenttiin tätä koskevan korjauksen.

Pykälän 2 momentin 2 kohdan mukaan televalvontaa voitaisiin käyttää teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehdyn rikoksen selvittämiseen. Tältä osin perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että televalvonta laajentuisi myös sellaisiin rikoksiin, joita ei voida pitää perustuslain 10 §:n 3 momentissa tarkoitettuina yksilön ja yhteiskunnan turvallisuutta taikka kotirauhaa vaarantavina rikoksina. Valiokunnan mukaan 2 kohta on rajattava koskemaan mainitun tyyppisiä tai niihin törkeysasteeltaan verrattavia rikoksia.

Rikoslaissa rangaistavaksi säädetävistä rikoksista on vaikeata poimia kattavasti momentin 2 kohtaan sellaisia, joiden osalta teleosoitteen tai telepäätelaitteen käyttäminen on merkityksellistä nyt käsiteltävässä yhteydessä. Toisaalta perustuslakivaliokuntakin on lausunnossaan viitannut aikaisempaan lausuntoonsa, jonka mukaan valiokunta on pitänyt mahdollisena sitä, että tunnistamistietojen saaminen jätetään sitomatta tiettyihin rikostyyppisiin, jos sääntely muutoin täyttää perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset. Perustuslakivaliokunnan mukaan rikoksen törkeysaste voidaan ottaa arvioinnissa huomioon.

Salaisten pakkokeinojen käyttöedellytysten kannalta rikoksen törkeysasteella on yleensäkin merkitystä siten, että keinosta riippuen pääsääntöisesti edellytetään selvittävän rikosta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään tietyn mittainen. Nyt käsiteltävän momentin 1 kohdassa jo säädetään rangaistaviksi rikokset, joista säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta. Seuraava johdonmukainen aste tästä alaspäin ovat rikokset, joista säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta, koska tässä yhteydessä merkityksel-

lisi enintään kolmen vuoden enimmäisrangaistuksen omaavia rikoksia ei käytännössä ole. Tällaisen lisäedellytyksen voi katsoa täyttävän myös perusoikeuksien yleisiin rajoitusedellytyksiin sisältyvän suhteellisuusvaatimuksen asettamat edellytykset. Sinällään televalvonnan perusterikosten rajaaminen näin sulkee televalvonnan ulkopuolelle joitakin rikoksia, jotka kohdistuvat yksilön ja yhteiskunnan turvallisuuteen ja kotirauhaan (esimerkiksi perätön vaarailmoitus ja kotirauhan rikkominen), mutta kokonaisarvioinnin mukaan kahden vuoden enimmäisrangaistusvaatimuksen asettamista voi pitää selkeänä ja perusteltuna.

Eduskunta on 9.2.2011 hyväksynyt lain pakkokeinolain 5 a luvun 3 ja 3 a §:n muuttamisesta (EV 302/2010 vp — HE 221/2010 vp). Lailla mahdollistettiin televalvonnan käyttö (3 §), kun on syytä epäillä jotakuta törkeän laittoman saaliin kätkemisestä. Nyt käsiteltävän pykälän yhteensovittamiseksi hyväksytyyn lain kanssa valiokunta ehdottaa pykälän 2 momenttiin lisättäväksi törkeää laittoman saaliin kätkemistä koskevan uuden 7 kohdan.

8 §. Televalvonta epäillyn ja tuomitun tavoittamiseksi. Säännöksessä on kysymys televalvonnan käyttämisestä esitutkintaa, oikeudenkäyntiä tai vankeusrangaistuksen täytäntöönpanoa karttavan tavoittamiseksi. Mikäli televalvontaan kuuluvien sijaintitietojen saaminen olisi tarpeen rikoksen selvittämiseksi, tulee käyttää 6 §:n mukaista toimivaltuutta.

Pykälän perusteluista ilmenee, että tarkoitukseksi on käyttää televalvontaan kuuluvia teleosoitteen ja telepäätelaitteen sijaintitietoja henkilön tavoittamiseksi. Perustuslakivaliokunta lausunnossaan katsoo, että säännös on tarkoituksensa nähden liian laaja, koska televalvonnan tunnistamistietoihin sisältyy viestinnän molempia osapuolia koskevaa tietoa. Lisäksi valiokunta on viitannut yksityiselämän suojaan ja liikkumisvapautteen liittyvään tulkintakäytäntöön teleosoitteen ja telepäätelaitteen sijaintitietoa koskevan sääntelyn yhteydessä.

Perustuslakivaliokunta on antanut suurta painoa sille, että kysymyksessä oleva yksityiselä-

män suojan rajoitus on varsin vähäinen verrattuna rajoituksen perusteena olevan yhteiskunnallisen intressin tärkeyteen (PeVL 36/2002 vp, s. 5/II). Perustuslakivaliokunnan mukaan tämä on soveltuva lähtökohta myös nyt käsiteltävänä olevan ehdotuksen arvioinnille. Säännösehdoista on muutettava siten, että se ainakin ehdotetaan vankeusrangaistukseen tuomitun osalta muutetaan koskemaan tämän hallussa olevan tai oletettavasti muutoin käyttämän teleosoitteen tai telepäätelaitteen sijaintitietoja. Lisäksi edellytyksiä on tiukennettava siten, että vankeusrangaistukseen tuomittu pakoilee tai muutoin karttaa rangaistuksen täytäntöönpanoa ja että sijaintitietojen saamisella voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys hänen tavoittamiseksi. Tämä on edellytys lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon vuoksi pykälää on muutettava. Lakivaliokunta toteaa, että henkilön tavoittamisen kannalta on merkitystä nimenomaan sijaintitiedoilla. Tämän vuoksi lakivaliokunta ei näe tarpeellisena, että muidenkaan säännöksessä mainittujen kohdalla oikeus televalvontatietojen saamiseen ulottuisi muihin tietoihin kuin henkilön hallussa olevan tai oletettavasti muutoin käyttämän teleosoitteen tai telepäätelaitteen sijaintitietoihin. Lakivaliokunta ehdottaa siten pykälää rajattavaksi edellä tarkoitettulla tavalla. Lisäksi lakivaliokunta ehdottaa pykälää täydennettäväksi ehdotetaan vankeusrangaistukseen tuomitun osalta perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla.

Pykälään ehdotetuista muutoksista johtuen myös pykälän otsikkoa tulee tarkistaa.

10 §. Tukiasematietojen hankkiminen ja sen edellytykset. Eduskunta on 9.2.2011 hyväksynyt lain pakkokeinolain 5 a luvun 3 ja 3 a §:n muuttamisesta (EV 302/2010 vp — HE 221/2010 vp). Lailla mahdollistettiin matkaviestimien sijaintitiedon hankkiminen (3 a §), kun on syytä epäillä jotakuta törkeästä laittoman saaliin kätkemisestä.

Käsillä olevassa pykälässä ehdotetaan säädettäväksi tukiasematietojen hankkimisesta ja sen edellytyksistä. Pykälän 1 momentin mukaan tu-

kiasematietojen hankkimisella tarkoitetaan tiedon hankkimista tietyn tukiaseman kautta telejärjestelmään kirjautuneista tai kirjautuvista teleosoitteista ja telepäätelaitteista. Voimassa olevaan pakkokeinolakiin ei sisälly erillistä tukiasematietojen hankkimisen määritelmää. Pakkokeinolain 5 a luvun 3 a §:ssä säädetään matkaviestimien sijaintitiedon hankkimisesta, jota nyt ehdotettava 1 momentti lähtökohtaisesti vastaa. Toimivaltuuden nimeä ehdotetaan muutettavaksi, koska uusi nimi kuvaisi nykyistä paremmin toimenpiteen luonnetta. Voimassa olevassa laissa käytetään matkaviestimen käsitettä, jota ehdotettava teleosoitteiden ja telepäätelaitteiden mainitseminen jonkin verran laajentaa. Muutosta voimassa olevaan lakiin merkitsee se, että tukiasematietojen hankkiminen voi koskea myös tulevaisuudessa kirjautuvia teleosoitteita ja telepäätelaitteita.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi tukiasematietojen hankkimisen edellytyksistä. Momentin mukaan esitutkintaviranomaiselle voidaan antaa lupa rikoksen oletettuna tapahtuma-aikana oletetun tekopaikan läheisyydessä sijaitsevan tukiaseman tietojen hankkimiseen, kun on syytä epäillä 6 §:n 2 momentissa tarkoitettua rikosta. Erityisestä syystä lupa voidaan myöntää koskemaan muutakin rikoksen selvittämisen kannalta merkityksellistä aikaa tai paikkaa.

Voimassa olevan pakkokeinolain 5 a luvun 3 a §:ssä matkaviestimien sijaintitiedon hankkiminen on sidottu ainoastaan rikoksen oletettuun tapahtuma-aikaan. Nyt erityisestä syystä lupa voidaan ulottaa koskemaan muutakin rikoksen selvittämisen kannalta merkityksellistä aikaa. Esityksen perusteluissa (s. 324/I) on mainittu esimerkkeinä tilanteet, joissa rikosentekijän voidaan olettaa palaavan huumekätkölle tai henkirikokseen syyllistyneen voidaan olettaa palaavan hakemaan ruumiin kätköpaikalle vahingossa jättämäänsä tavaraa. Pykälän 2 momentin sanamuodosta ilmenee, että pääsääntöisesti tukiasematietojen hankkiminen kuitenkin koskisi rikoksen oletettua tapahtuma-aikaa.

Edellä mainittu törkeää laittoman saaliin kätkemistä koskeva lainmuutos on tarpeen ottaa

huomioon uudessa pakkokeinolaissa. Valiokunta on edellä ehdottanut 6 §:n 2 momentissa mainitun rikoksen lisäämistä momentissa lueteltuihin rikoksiin. Lainmuutos tulee siten huomioduksi käsillä olevaan 2 momenttiin sisältyvän pykäläviittauksen kautta. Esityksen perusteluissa todettu huomioon ottaen ei ole aihetta rajata toimenpiteen käyttöalaa törkeän laitotoman saaliin kätkemisen yhteydessä suppeamaksi kuin muissa laissa tarkoitetuissa rikoksissa.

12 §. Suunnitelmallinen tarkkailu ja sen edellytykset. Suunnitelmallista tarkkailua koskevan pykälän 1 momentissa määritellään, mitä tarkoitetaan tarkkailulla. Valiokunnan käsityksen mukaan kyse ei ole toimivaltasäännöksestä vaan määritelmäsäännöksestä, joka on otettu pykälään apukäsitteeksi ennen kaikkea tarkentamaan ehdotetun uuden salaisen pakkokeinon — suunnitelmallisen tarkkailun — määrittelyä.

Mainitun 1 momentin mukaan tarkkailulla tarkoitetaan tiettyyn henkilöön salaa kohdistettavaa havaintojen tekemistä tiedonhankintatarkoituksessa. Tässä pakkokeinolain mukaisessa tarkkailussa henkilöstä tehdään rikoksen selvittämistä edistäviä havaintoja. Rikollisen toiminnan estämiseksi tai keskeyttämiseksi suoritettava tarkkailusta säädetään poliisilaissa.

Voimassa olevassa pakkokeinolaissa ei säädetä tarkkailusta, vaan se on katsottu tavanomaisen oikeuden nojalla sallituksi. Tarkkailu käsitetään eräänlaiseksi poliisin perustoiminnoiksi, jossa poliisimies tekee kentällä havaintoja. Voimassa olevan poliisilain 28 §:n 1 momentin 2 kohdan määritelmässä tarkkailulta edellytetään jatkuvuutta tai toistuvuutta. Kuten nyt käsiteltävänä olevan esityksen yleisperusteluisakin on todettu, näitä "jatkuvuuden" ja "toistuvuuden" käsitteitä on pidetty käytännössä epäselvinä, joten ne esitetään kokonaan poistettavaksi. Lakivaliokunta toteaa, että tämä selkeyttää tarkkailun käsitettä ja se täsmentää myös tarkkailun ja suunnitelmallisen tarkkailun eroa. Pykälän 2 momentin mukaan suunnitelmallisella tarkkailulla tarkoitetaan rikoksesta epäil-

tyyn kohdistuvaa muuta kuin lyhytaikaista tarkkailua.

Perustelujen (s. 325/II) mukaan tarkkailussa saisi nykyisen käytännön mukaisesti käyttää omien aistihavaintojen tukena muun ohessa kiiharia, kameraa, videokameraa, valonvahvistinta tai muuta vastaavanlaista teknistä laitetta. Rajanvedossa tekniseen katseluun olennaista on se, että mainittua keinoa käytetään 19 §:n 1 momentin mukaan paikkaan sijoitetulla teknisellä laitteella, menetelmällä tai ohjelmistolla. Tarkkailussa käytettävien teknisten laitteiden tulee koko tiedonhankinnan ajan olla poliisimiehen valvonnassa ja käyttämiä.

Voimassa olevassa pakkokeinolaissa ei ole tarkkailun määritelmää. Tarkkailun on katsottu kuitenkin vakiintuneesti sisältävän mahdollisuuden käyttää teknistä laitetta näköhavaintojen tekemiseen tai tallentamiseen. Lakivaliokunta katsoo, että mahdollisuudesta käyttää teknistä laitetta on erityisesti rikoslain 24 luvun 6 §:n mukainen salakatselun kriminalisointi huomioon ottaen syytä säätää pykälän 1 momentissa. Tältä osin voidaan johdonmukaisuussyistä hyödyntää muotoilua, jota ehdotetaan teknistä katselua koskevaan 19 §:ään. Rajaa näiden keinojen välille muodostaa se, että teknisessä katselussa laite on paikkaan sijoitettu, kun taas tarkkailussa käytettävien teknisten laitteiden tulee edellä todetun mukaisesti olla poliisimiehen valvonnassa ja käytettävissä.

Teknisen katselun osalta ehdotetaan puheena olevan luvun 19 §:ssä, että tilanteissa, joissa tekninen katselu kohdistuu rikoslain 24 luvun 11 §:ssä tarkoitettuun kotirauhan suojaamaan paikkaan, edellytetään pääsääntöisesti vakavia rikoksia — vähintään neljän vuoden enimmäisrangaistus — ja päätöksen toimenpiteen käytöstä tekee tuomioistuin.

Esityksen perustana olevassa toimikunnan mietinnössä lähdettiin siitä, että teknistä laitetta käyttäen tehtyä tarkkailua ei saa kohdistaa kotirauhan piiriin. Saadun selvityksen mukaan suunnitelmallinen tarkkailu otettiin uutena keinona esitykseen sen vuoksi, että on tarpeen säätää kotirauhan piiriin kohdistuvaa teknistä katselua matalammasta rikoskynnyksestä ja päätöksen-

tekijästä tilanteissa, joissa tarkkailua kohdistetaan pitkäaikaisesti rikoksesta epäiltyyn. Suunnitelmallista tarkkailua voidaan ilman teknistä laitetta kuitenkin jatkaa myös epäillyn ollessa kotirauhan suojaamassa paikassa, pois lukien vakituiseen asumiseen käytettävä tila. Lisäksi teknistä laitetta voidaan tällaisissa tilanteissa käyttää teknisen katselun kautta, jos laissa sille asetetut edellytykset täyttyvät. Näistä syistä lakivaliokunta ei näe tarvetta teknisen laitteen käyttämiseen suunnitelmallisen tarkkailun yhteydessä kotirauhan suojaamaan paikkaan kohdistuvissa tilanteissa. Edellä olevan johdosta valiokunta ehdottaa pykälän 4 momenttiin lisättäväksi säännöksen, jolla teknisen laitteen käyttäminen rajataan pois kotirauhan suojaamaan paikkaan kohdistuvissa tilanteissa sekä tarkkailun että suunnitelmallisen tarkkailun yhteydestä.

Lakivaliokunta katsoo, että edellä todetut pykälämuutokset selkeyttävät mainittujen pakkokeinojen eroja toisistaan.

14 §. Peitelty tiedonhankinta ja sen edellytykset. Pykälässä säädetään peitelystä tiedonhankinnasta. Peiteltyllä tiedonhankinnalla tarkoitetaan tiettyyn henkilöön kohdistuvaa lyhytkestoista vuorovaikutuksessa tapahtuvaa tiedonhankintaa, jossa poliisimiehen tehtävän salaamiseksi käytetään vääriä, harhauttavia tai peiteltyjä tietoja. Säännösehdoituksen perusteluiden mukaan (s. 328) peiteltyä tiedonhankintaa ei ole mahdollista toteuttaa asunnossa edes silloin, kun asuntoon meneminen tapahtuisi asunnonhaltijan myötävaikutuksella. Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten lakivaliokunta ehdottaa, että kyseinen rajoitus lisätään säännöstekstiin.

18 §. Teknisestä kuuntelusta päättäminen. Pykälän 1 momentin mukaan tuomioistuin päättää asuntokuuntelusta ja rikoksen johdosta vapautensa menettäneen epäillyn teknisestä kuuntelusta pidättämiseen oikeutetun virkamiehen vaatimuksesta. Ehdotettu sääntely on voimassa olevan lain mukainen.

Teknistä kuuntelua koskevaa päätöksentekoa esitetään muutettavaksi siten, etteivät poliisi-

yksiköiden päälliköt ja muut pakkokeinolain 5 a luvun 5 §:n 3 momentissa mainitut henkilöt enää jatkossa päättäisi teknisestä kuuntelusta. Myöskään tutkinnanjohtaja ei voisi enää tehdä mainitun pykälän 4 momentissa tarkoitettua kiireellistä päätöstä. Ehdotetun 2 momentin mukaan muusta kuin 1 momentissa tarkoitettusta teknisestä kuuntelusta päättää pidättämiseen oikeutettu virkamies. Säännös merkitsee myös sitä, että tuomioistuimen päätöstä ei enää edellytetä tapauksissa, joissa kuuntelu- tai katselulaite sijoitetaan kulkuneuvoon tai tilaan, jossa epäilty oleskelee.

Valiokunta toteaa ehdotetun pakkokeinolain 10 luvun säännöksissä lähdettävän siitä, että niin tekninen kuuntelu (16 §:n 2 momentti) kuin tekninen katselukin (19 §:n 3 momentti) kohdistuvat tilaan tai muuhun paikkaan, jossa epäillyn voidaan olettaa todennäköisesti oleskelevan tai käyvän. Asetetun korkean näyttökynnyksen tarkoituksena on estää se, että pakkokeino kohdistuu sivullisiin tilanteissa, jossa epäilty ei ole paikalla. Tämä on jo otettava huomioon teknisen kuuntelun ja teknisen katselun käyttöä harmittaessa. Tämän vuoksi ei ole enää tarpeen erottaa omaksi tapaukseksi sellaista, jossa laite sijoitetaan epäillyn käyttämään kulkuneuvoon tai tilaan, jossa epäilty oleskelee, ja joka erikseen mainitaan nykyisen pakkokeinolain toimenpiteistä päättämistä koskevassa pykälässä (5 luvun 5 §:n 1 momentin 6 kohta). Valiokunta puoltaa siten säännöstä esitetystä muodostaan.

23 §. Tekninen laitetarkkailu ja sen edellytykset. Pykälän 2 momentissa viitataan puheena olevan luvun 6 §:ssä tarkoitettuihin tunnistamistietoihin. Valiokunta on tarkentanut viittauksen koskemaan mainitun pykälän 1 momenttia, jossa kyseisistä tiedoista säädetään.

26 §. Laitteen, menetelmän tai ohjelmiston asentaminen ja poisottaminen. Pykälässä säädetään esitutkintavirkamiehen oikeudesta sijoittaa tekniseen tarkkailuun käytettävä laite, menetelmä tai ohjelmisto toimenpiteen kohteena olevaan esineeseen, aineeseen, omaisuuteen, tilaan tai muuhun paikkaan taikka tietojärjestelmään,

jos tarkkailun toteuttaminen sitä edellyttää. Ehdotuksen mukaan esitutkintavirkamiehellä on tällöin oikeus laitteen, menetelmän tai ohjelmiston asentamiseksi, käyttöön ottamiseksi ja poisottamiseksi salaa mennä edellä mainittuun tilaan tai muuhun paikkaan taikka tietojärjestelmään sekä kiertää, purkaa tai muulla vastaavalla tavalla tilapäisesti ohittaa kohteiden tai tietojärjestelmän suojaus tai haitata sitä.

Perusteluissa ei ole kuvausta siitä, miten viranomaisten vahingonkorvausvelvollisuus tällaisissa tapauksissa järjestyy. Lähtökohtana on se, että tällaisilla toimenpiteillä ei aiheuteta vahinkoa. Tämän turvaamiseksi esitutkintaviranomainen voi tarvittaessa asentamisen ja poisottamisen yhteydessä käyttää avustavia henkilöitä. Asentamista ja poisottamista koskevaa sääntelyä on jo nykyisessä pakkokeinolaissa. Valiokunnan tiedossa ei ole, että nykyiseen sääntelyyn liittyisi tältä osin ongelmia. Vahingonkorvauslain (412/1974) mukaan virkatoiminnassa tahallisesti tai tuottamuksesta aiheutettu vahinko on korvattava riippumatta siitä, kuka tai missä asemassa oleva henkilö on vahingonkärsijä. Myös uuteen poliisilakiin ehdotetaan (HE 224/2010 vp) otettavaksi poliisitoiminnan vahingonkorvaussäännökset. Ehdotetun lain 8 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan valtion varoista korvattaisiin sellaiset henkilö- ja esinevahingot, jotka ovat aiheutuneet sivulliselle henkilölle poliisin suorittamasta pakkotoimenpiteestä.

28 §. Rikoksentelekielto. Pykälän 1 momentin mukaan peitetoimintaa suorittava poliisimies ei saa tehdä rikosta eikä aloittaa rikoksen tekemiseen. Pykälän 2 momentin perusteella peitetoimintaa suorittava poliisimies on kuitenkin rangaistusvastuusta vapaa liikennerikkomuksen, järjestysrikkomuksen tai muun niihin rinnastettavan rikesakolla rangaistavan rikoksen osalta, jos teko on ollut tarpeen peitetoiminnan tavoitteen saavuttamiseksi tai tiedonhankinnan paljastumisen estämiseksi. Lisäksi peitetoimintaa suorittava poliisi voi ehdotetun 10 luvun 29 §:n mukaan tietyin edellytyksin osallistua järjestäyty-

neen rikollisryhmän toimintaan ja valvottuun läpikäyttöön.

Rangaistusvastuusta vapautumista perustellaan (s. 388) sillä, että peitetoiminnassa toimivalla on oltava mahdollisuus saavuttaa rikollisryhmän jäsenten luottamus. Jos soluttautumalla tehtävä ammattimaisen rikollisryhmän jäseniin kohdistettava peitetoiminta halutaan sallia, on esityksen mukaan käytännössä pakko hyväksyä mahdollisuus, että peitehenkilö ainakin jälkikäteen arvioiden saattaa olla osallinen rikokseen.

Perustuslakivaliokunta on aikaisemmin luonnehtinut epäsovinnaisia toimivaltuuksia niin, että ne merkitsevät poliisin oikeutta toimia vastoin joitain rikosoikeudellisia kieltoja ilman virkavastuuta, ja se on pitänyt tällaista virkatoimintaa valtiosääntöoikeudellisesti jo sinänsä merkittävänä hallinnon lainalaisuuden periaatteen kannalta. Periaatteen voidaan katsoa merkitsevän muun ohella sitä, että julkiselle viranomaiselle ei ilman erittäin painavia syitä ja täsmällisesti määriteltyjä edellytyksiä voida antaa uudenlaista toimivaltaa suorittaa toimia, jotka muutoin ovat rikosoikeudellisesti sanktioituja myös viranomaisen tekeminä (PeVL 5/1999 vp, s. 5). Perustuslakivaliokunnan mukaan säännösehdotus ei ole valtiosääntöoikeudellisesti ongelmallinen. Perustuslakivaliokunta ehdottaa kuitenkin, että säännöstä muutetaan niin, että vastuuvapauden edellytyksenä on se, että rikoksen tekeminen on ollut välttämätöntä tavoitteen saavuttamiseksi tai paljastumisen estämiseksi.

Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten lakivaliokunta ehdottaa, että 2 momentissa oleva sana "tarpeen" korvataan sanalla "välttämätön".

31 §. Peitetoiminnasta päättäminen. Pykälän 1 momentin mukaan peitetoiminnasta päättää keskusrikospoliisin tai suojelupoliisin taikka valtioneuvoston asetuksella säädetyn poliisilaitoksen päällikkö. Samalla tavoin ehdotetaan säänneltäväksi valeostosta (35 §:n 1 momentti) ja suojaamisesta (48 §:n 1 momentti) päättäminen.

Perustuslakivaliokunnan lausunnosta ilmenevistä syistä lakivaliokunta ehdottaa, että 1 momentin ensimmäisestä virkkeestä poistetaan

maininta valtioneuvoston asetuksella säädetävän poliisilaitoksen päälliköstä. Toimenpiteen luonteesta ja käytännön tarpeista johtuen peitetoiminnasta päättää siten keskusrikospoliisin tai suojelupoliisin päällikkö. Yksinomaan tietoverkossa toteutettavaa peitetoimintaa koskevasa päätöksenteosta säädetään erikseen momentin toisessa virkkeessä.

32 §. Ratkaisu peitetoiminnan edellytyksistä.

Esityksen lähtökohtana on, että perus- ja ihmisoikeuksiin merkittävimmin puuttuvien salaisten pakkokeinojen päättäminen tulee saattaa tuomioistuimen päätettäväksi. Peitetoiminnan luonteeseen johtuvista syistä tämä ei kuitenkaan koske peitetoimintaa kokonaisuudessaan. Ehdotetun 32 §:n mukaan tuomioistuin ratkaisee sen, ovatko 27 §:n 2 momentissa tarkoitettut peitetoiminnan edellytykset olemassa, toisin sanoen onko selvitettävä rikos tai rikoskokonaisuus sellainen, jonka tutkinnassa peitetoimintaa saadaan käyttää.

Tuomioistuimen päätöksentekoa koskevan raujauksen taustalla ovat ennen kaikkea peitetoimintaa suorittavien poliisimiesten ja heidän läheistensä turvallisuuteen sekä tiedonhankinnan tavoitteen turvaamiseen liittyvät näkökohdat. Näistä syistä on perusteltua, että tuomioistuimessa käsitellään 31 §:n 3 momentin mukaisia poliisin päätöksessä edellytettäviä tietoja vain siltä osin kuin se on välttämätöntä 27 §:n 2 momentissa tarkoitettujen edellytysten olemassaolon arvioimiseksi. Perustelujen (s. 343/I) mukaan käsiteltäviksi eivät tulisi esimerkiksi peitetoimintaa suorittavien poliisimiesten tunnistetiedot, peitetoiminnan tavoite ja toteuttamissuunnitelma eikä se, voidaanko peitetoiminnassa tehdä 29 §:ssä tarkoitettuja toimenpiteitä.

Lisäksi luvun 43 §:n perusteluissa (s. 352/II) todetaan esimerkiksi, että tuomioistuimelle ei tarvitse toimittaa tietoa siitä, keitä rikoksesta epäillään tai millä paikkakunnalla tiedonhankintaa harjoitetaan. Olennaista ja riittävää olisi epäillyn rikoksen tai rikollisen toiminnan kuvaaminen yleisellä tasolla. Näihin asioihin liittyvä käsittely voitaisiin tarvittaessa pitää muualla

kuin tuomioistuimessa, esimerkiksi poliisin tiloissa. Vaikka salaisten pakkokeinojen käyttöön liittyen olisi aina kiinnitettävä erityistä huomiota salassapitovelvollisuuden toteutumiseen ja tietoturvallisuuden varmistamiseen, tätä on syytä erityisesti korostaa peitetoiminnan kohdalla. Keskeisimmät salassapitoa koskevat säännökset ovat oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetussa laissa (370/2007).

Pykälässä tarkoitettut asiat on tarkoitus keskitää 43 §:n 1 momentin mukaisesti Helsingin käräjäoikeuteen. Tuomioistuinkäsittelyssä noudatetaan tuomioistuimessa käsiteltäviä salaisia pakkokeinoja koskevia säännöksiä, mutta pykälän 6 momentin mukaan peitetoimintaa koskevan asian käsittelyssä tulee lisäksi kiinnittää erityistä huomiota salassapitovelvollisuuden toteutumiseen ja siihen, että asiakirjoihin ja tietojärjestelmiin sisältyvien tietojen suoja turvataan tarvittavin menettelytavoim ja tietoturvallisuusjärjestelyin.

Lakivaliokunnan mielestä esitettyä päätöksentekojärjestelyä voidaan pitää toimenpiteen luonne huomioon ottaen perusteltuna. Toisin kuin perustuslakivaliokunta katsoo, lakivaliokunta ei näe aiheellisena sisällyttää pykälään säännöstä siitä, ettei peitetoimintaa saa aloittaa ennen kuin tuomioistuin on ratkaissut asian. Jos toimenpiteen käyttämisen edellytyksenä on tuomioistuimen osallistuminen päätöksentekomenettelyyn, selvää on, että toimenpidettä ei saa tehdä ennen tuomioistuimen ratkaisua. Jos toimenpide saadaan tehdä pidättämiseen oikeutetun virkamiehen päätöksellä ennen tuomioistuimen ratkaisun saamista, siitä on laissa nimenomainen säännös.

35 §. Valeostosta päättäminen. Perustuslakivaliokunnan lausunnosta ilmenevistä syistä lakivaliokunta ehdottaa, että pykälän 1 momentin ensimmäisestä virkkeestä poistetaan maininta valtioneuvoston asetuksella säädetyn poliisilaitoksen päälliköstä. Toimenpiteen luonteesta ja käytännön tarpeesta johtuen valeostosta päättää siten keskusrikospoliisin tai suojelupoliisin päällikkö. Yksinomaan yleisön saataville toi-

mitetusta myyntitarjouksesta tehtävästä valeostosta saa päättää myös tehtävään määrätty salaiseen tiedonhankintaan erityisesti koulutettu pidättämiseen oikeutettu virkamies.

43 §. Menettely tuomioistuimessa. Ehdotettu pykälä sisältää keskeisimmät säännökset salaisen pakkokeinojen tuomioistuinkäsittelystä. Pykälän 3 momentin mukaan, jos tuomioistuin on myöntänyt luvan telekuunteluun tai televalvontaan, se saa tutkia ja ratkaista luvan myöntämistä uuteen telesoitteeseen tai telepäätelaitteeseen koskevan asian vaatimuksen tehneen tai hänen määräämänsä virkamiehen läsnä olematta, jos on kulunut vähemmän kuin kuukausi samaa rikosepäilyä koskevan lupa-asian suullisesta käsittelystä.

Pykälän perusteluista (s. 352/I) ilmenee, että 3 momentin tarkoittamissa tapauksissa on kysymys samasta rikoksesta epäilystä ja samasta rikosepäilystä kuin aikaisemmin myönnetyssä luvassa. Valiokunta katsoo, että tämä on selvyyden vuoksi tarpeen todeta myös pykälässä.

48 §. Suojaamisesta päättäminen. Perustuslakivaliokunnan lausunnosta ilmenevistä syistä lakivaliokunta ehdottaa, että pykälän 1 momentista poistetaan maininta valtioneuvoston asetuksella säädetyn poliisiyksikön päälliköstä. Toimenpiteen luonteesta ja käytännön tarpeesta johtuen pykälässä tarkoitetun rekisterimerkinnän tekemisestä ja asiakirjan valmistamisesta päättää keskusrikospoliisin tai suojelupoliisin päällikkö.

50 §. Tietojenantovelvollisuus ja datan säilyttämismääräys. Valiokunnan ehdottamasta 8 luvun uudesta 18 §:stä seuraa, että nyt käsillä olevaan pykälään sisältyvä viittaus 8 luvun 22—25 §:ään tulee muuttua viittaukseksi 8 luvun 23—26 §:ään.

52 §. Kuuntelu- ja katselukiellot. Voimassa olevan pakkokeinolain 5 a luvun 10 §:ssä säädetään telekuuntelua ja teknistä kuuntelua koskevista kuuntelukielloista. Lisäksi pykälässä kielletään tekninen katselu eräissä tapauksissa. Nyt ehdotettavassa pykälässä säädetään kuuntelu- ja

katselukielloista, jotka koskevat telekuuntelun, teknisen kuuntelun ja teknisen katselun käyttöä.

Voimassa olevan pykälän perusteluissa (HE 22/1994 vp, s. 30/II ja 31/I) on käsitelty sitä, että kuuntelukiello on rajattu vain tiettyihin pakkokeinoihin. Ratkaisevaa on se, onko keinolla käytännössä mahdollista saada luottamuksellista tietoa. Katselukiellolla pyrittäisiin myös turvaamaan salassapitovelvollisuuden tai -oikeuden piiriin kuuluvaa tietoa, minkä vuoksi kiellon piiriin otettaisiin tekninen katselu. Valiokunta toteaa, että luottamuksellisen viestin suojaan liittyvistä syistä tietojen hankkiminen telekuuntelun sijasta on tarpeen lisätä pykälään.

Tarkkailua toimintana on kuvattu esityksen perusteluissa 12 §:n yhteydessä (s. 324/II—325/II). Tarkkailu voidaan käsittää eräänlaiseksi poliisin perustoiminnoksi. Koska poliisimies jatkuvasti tekee kentällä havaintoja, tarkkailu on sillä tavalla yleistä, että sen yhteydessä ei voida puhua luottamukselliseen viestintään puuttumisesta. Valiokunta on edellä ehdottanut 12 §:ään lisättäväksi säännöksen, jonka mukaan teknistä laitetta ei saa käyttää rikoslain 24 luvun 11 §:ssä tarkoitettuun kotirauhan suojaamaan paikkaan kohdistuvassa tarkkailussa tai suunnitelmallisessa tarkkailussa. Tämä rajaus on omiaan edistämään sitä, että näissä tarkkailumuodoissa ei kerry luottamukselliseen viestintään kohdistuvaa tietoa. Tarkkailun ja suunnitelmallisen tarkkailun lisääminen katselukiellon piiriin ei siten ole aiheellista.

Lakiehdotuksen 23 §:n 2 momentin mukaan teknisellä laitetarkkailulla ei saa hankkia tietoa viestin sisällöstä eikä tunnistamistiedoista. Katselu- ja kuuntelukiello ei näin ollen ole tarpeen myöskään teknisen laitetarkkailun osalta.

55 §. Ylimääräinen tieto. Ylimääräisellä tiedolla tarkoitetaan telekuuntelulla, televalvonnalla, tukiasematietojen hankkimisella ja teknisellä tarkkailulla saatua tietoa, joka ei liity rikokseen tai joka koskee muuta rikosta kuin sitä, jonka tutkintaa varten lupa tai päätös on annettu. Ylimääräistä tietoa saa käyttää 56 §:n 1 momentin mukaan rikoksen selvittämisessä,

kun tieto koskee sellaista rikosta, jonka tutkin-
nassa olisi saatu käyttää pakkokeinoja, jolla tieto
on saatu, tai josta säädetty ankarin rangaistus on
vähintään kaksi vuotta vankeutta. Ylimääräistä
tietoa saa käyttää myös varkauden ja kätkemis-
rikoksen selvittämisessä.

Pykälässä ehdotetaan laajennettavaksi yli-
määräistä tietoa tuottavien salaisten pakkokei-
nojen piiri kattamaan myös televalvonnan, tuki-
asematietojen hankkimisen ja kaikki teknisen
tarkkailun muodot. Nykyisin laissa mainitaan ai-
noastaan telekuuntelu ja tekninen kuuntelu. Näin
on irtauduttu nykyisen pykälän perusteluissa
(HE 22/1994 vp, s. 19/I) ilmaistusta kytkennäs-
tä luottamuksellisten keskustelujen suojaami-
seen.

Kuten 52 §:n yhteydessä on todettu, tarkkailu
käsitetään eräänlaiseksi poliisin perustoimin-
noksi. Koska poliisimies jatkuvasti tekee kentäl-
lä havaintoja, tarkkailu on luonteeltaan yleistä.
Käytännössä on erittäin vaikea täsmentää ja eri-
tellä, milloin havaintoja tekemällä saatu tieto on
ylimääräistä, milloin ei. Lakivaliokunta on edel-
lä ehdottanut 12 §:ään lisättäväksi säännöksen,
jonka mukaan teknistä laitetta ei saa käyttää ri-
koslain 24 luvun 11 §:ssä tarkoitettuun kotirau-
han suojaamaan paikkaan kohdistuvassa tark-
kailussa tai suunnitelmallisessa tarkkailussa.
Tämä on omiaan edistämään sitä, että näissä
tarkkailumuodoissa ei kerry tässä tarkoitettua
ylimääräistä tietoa. Näistä syistä tarkkailun ja
suunnitelmallisen tarkkailun lisääminen pykä-
lään ei lakivaliokunnan näkemyksen mukaan ole
aiheellista.

56 §. Ylimääräisen tiedon käyttäminen. Perus-
tuslakivaliokunnan mukaan pykälän 1 momentti
on ongelmallinen ensinnäkin sen vuoksi, että sen
lähtökohtana on yksinomaan perusterikos, vaika
pakkokeinosta päätettäessä on otettava huo-
mioon kyseistä pakkokeinoja koskevat edellytyk-
set ja 10 luvun 2 §:ssä olevat salaisten pakkokei-
nojen käytön yleiset edellytykset. Lisäksi luvan
myöntäminen on aina harkinnanvarainen pää-
tös. Toiseksi ehdotettu sääntely ulottaa 55 §:ssä
mainittujen salaisten pakkokeinojen käyttöalan
huomattavasti laajemmalle kuin niiden käytön

edellytyksistä luvussa muutoin säädetään. Esi-
merkiksi telekuuntelun edellytyksenä olevat pe-
rusterikokset ovat huomattavan vakavia verrat-
tuna esimerkiksi varkauteen, josta voidaan tuo-
mita sakkoon tai vankeuteen enintään puoleksi-
toista vuodeksi. Perustuslakivaliokunnan mu-
kaan säännösehdotusta on muutettava siten, että
ylimääräisen tiedon käyttämisestä päättää tuo-
mioistuvin silloin, kun kyseinen ylimääräinen tie-
to on saatu pakkokeinolla, jonka käyttämisestä
päättää tuomioistuvin. Lisäksi ylimääräistä tietoa
saadaan käyttää vain niiden rikosten tutkintaan,
joiden tutkintaan kyseisen pakkokeinon käytös-
tä olisi voitu päättää. Tämä on edellytyksenä la-
kiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain
säättämisyjärjestyksessä.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon vuoksi
lakivaliokunta ehdottaa, että pykälän 1 momen-
tista poistetaan ensimmäisen virkkeen lopusta
säännös "tai josta säädetty ankarin rangaistus on
vähintään kaksi vuotta vankeutta" sekä sen jäl-
keinen virke kokonaan. Lisäksi valiokunta eh-
dottaa momentin loppuun lisättäväksi sään-
nöksen, jonka mukaan ylimääräisen tiedon käyt-
tämisestä päättää tuomioistuvin silloin, kun ky-
seinen ylimääräinen tieto on saatu pakkokei-
nolla, jonka käyttämisestä päättää tuomioistuvin.

*58 §. Telekuuntelun, teknisen kuuntelun ja tekni-
sen laitetarkkailun keskeyttäminen.* Pykälän
1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi siitä,
milloin telekuuntelu ja tekninen kuuntelu on
keskeytettävä. Pykälän 2 momentin perusteella
pidättämiseen oikeutettu virkamies saisi päättää
telekuuntelun tai teknisen kuuntelun kohdis-
tamisesta henkilöön, jos ennen pakkokeinon
käytön keskeyttämistä on tullut syy epäillä jota-
kuta 3 §:n 2—4 momentissa, 16 §:n 3 momen-
tissa tai 17 §:ssä tarkoitettua rikoksesta taikka
jonkun voidaan perustellusti olettaa syyllis-
tyvän sellaiseen rikokseen.

Pidättämiseen oikeutetun virkamiehen on saa-
tettava telekuuntelua, asuntokuuntelua ja rikok-
sen johdosta vapautensa menettäneen epäillyn
teknistä kuuntelua koskeva asia tuomioistuimen
ratkaistavaksi heti kun se on mahdollista, kui-
tenkin viimeistään 24 tunnin kuluttua pakko-

keinon kohdistamisesta uuteen henkilöön. Jos tuomioistuin ei myönnä lupaa telekuunteluun tai tekniseen kuunteluun, pakkokeinon käyttö on lopetettava sekä sillä saadut tallenteet ja sillä saatuja tietoja koskevat muistiinpanot on heti hävitettävä.

Ehdotettu sääntely merkitsee poikkeusta siitä, että telekuuntelusta, asuntokuuntelusta ja rikoksen johdosta vapautensa menettäneen epäillyn teknisestä kuuntelusta päättää aina tuomioistuin. Perustuslakivaliokunta on arvioinut päätöksentekomenettelyä kiiretilanteissa ja pitänyt oikeana, ettei kotirauhan piiriin ulottuvasta teknisestä kuuntelusta voi silloinkaan päättää pidättämiseen oikeutettu virkamies. Telekuuntelun osalta perustuslakivaliokunta on katsonut, ettei sen käyttämistä voida kiiretilanteessakaan antaa perustuslain 10 §:n luottamuksellisen viestin salaisuutta turvaavien säännösten johdosta pidättämiseen oikeutetulle virkamiehelle, vaan telekuuntelun tulee aina olla sidottu tuomioistuimen lupaan (PeVL 36/2002 vp, s. 6—7). Lausunnon mukaan lakiehdotusta on muutettava tältä osin, jotta se voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta lakivaliokunta ehdottaa, että pykälän 2 momentti poistetaan.

60 §. Salaisen pakkokeinon käytöstä ilmoittaminen. Pykälän 1 momentissa säädetään velvollisuudesta ilmoittaa epäillylle häneen kohdistetusta telekuuntelusta, tietojen hankkimisesta telekuuntelun sijasta, televalvonnasta, suunnitelmallisesta tarkkailusta, peitellystä tiedonhankinnasta, teknisestä tarkkailusta ja valvotusta läpilaskusta. Pykälän 2 momentin mukaan tuomioistuin voi pidättämiseen oikeutetun virkamiehen vaatimuksesta päättää, että 1 momentissa tarkoitettua ilmoitusta epäillylle saadaan lykätä enintään kaksi vuotta kerrallaan, jos se on perusteltua käynnissä olevan tiedonhankinnan turvaamiseksi, valtion turvallisuuden varmistamiseksi taikka hengen tai terveyden suojaamiseksi. Ilmoitus saataisiin tuomioistuimen päätöksellä jättää kokonaan tekemättä, jos se on välttämä-

töntä valtion turvallisuuden varmistamiseksi taikka hengen tai terveyden suojaamiseksi.

Pykälän 3 momentti koskee ilmoittamista epäiltyyn kohdistetusta peitetoinnasta, valeostosta ja tietolähteen ohjatusta käytöstä. Pykälän 4 momentin mukaan tuomioistuin voi pidättämiseen oikeutetun virkamiehen vaatimuksesta päättää, että 3 momentissa tarkoitettua ilmoitusta epäillylle saadaan lykätä enintään kaksi vuotta kerrallaan tai jättää ilmoitus kokonaan tekemättä, jos se on perusteltua käynnissä jo olevan tai tulevan tiedonhankinnan turvaamiseksi, valtion turvallisuuden varmistamiseksi taikka hengen tai terveyden suojaamiseksi.

Pykälän perusteluista ei ilmene, miksi 4 momentissa ehdotetaan ilmoittamisen lykkäämiselle ja kokonaan ilmoittamatta jättämiselle samat edellytykset, toisin kuin 2 momentissa. Valiokunta katsoo, että kokonaan ilmoittamatta jättämisen perusteiden tulee olla tiukemmat kuin ilmoittamisen lykkäämisen perusteet. Pykälän 2 momentin mukaista sääntelyä, jossa eri tapaukset selvästi eri kynnyksellä erotetaan toisistaan, voidaan pitää perusteltuna. Valiokunta ehdottaakin pykälää jäseneltäväksi uudelleen ensinnäkin siten, että 2 ja 4 momentin sääntely yhdistetään ja sijoitetaan uudeksi 3 momentiksi. Samalla 2 momentin sääntelyä on syytä täydentää niin, että siinä otetaan huomioon myös tulevan tiedonhankinnan turvaaminen. Muutoksesta seuraa, että hallituksen esitykseen sisältyvä pykälän 3 momentti muuttuu 2 momentiksi.

Edellä mainitusta muutoksesta johtuen hallituksen esitykseen sisältyvä pykälän 5 momentti muuttuu 4 momentiksi ja siinä oleva säännösviittaus tulee muuttaa viittaukseksi 3 momenttiin. Lisäksi pykälän 6 momentti muuttuu 5 momentiksi.

65 §. Salaisten pakkokeinojen käytön valvonta. Pykälän 2 momentin mukaan sisäasiainministeriön on annettava eduskunnan oikeusasiamiehelle vuosittain kertomus salaisten pakkokeinojen ja niiden suojaamisen käytöstä ja valvonnasta. Selvyyden vuoksi valiokunta toteaa, että kertomus kattaa myös rajavartiolaitoksen toimenpiteet.

4. Laki tutkintavankeuslain muuttamisesta

11 luku. Vankilan tilojen ja tutkintavangin tarkastaminen

9 §. *Menettely ja päätösten kirjaaminen.* Valiokunnan edellä ehdottamasta pakkokeinolain 8 luvun uudesta 18 §:stä seuraa, että nyt käsillä olevan pykälän 2 momenttiin sisältyvä viittaus pakkokeinolain 8 luvun 32 §:ään tulee muuttaa viittaukseksi 33 §:ään.

5. Laki vankeuslain muuttamisesta

1 luku. Yleiset säännökset vankeuden täytäntöönpanosta

11 §. *Virka-apu.* Eduskunta on rikosseuraamusalan organisaatiouudistukseen liittyen hyväksynyt 15.2.2011 lain vankeuslain muuttamisesta (HE 279/2010 vp — LaVM 35/2010 vp). Lailla on muutettu 1 luvun 11 §:n 1 momenttia siten, että sana "Vankeinhoitolaitoksen" on muutettu sanaksi "Rikosseuraamuslaitoksen". Valiokunta on sovittanut yhteen nyt käsiteltävänä olevan pykälän 1 momentin mainitun lainmuutoksen kanssa. Myös lain johtolausetta on tästä syystä tarpeen tarkistaa.

16 luku. Vankilan tilojen ja vangin tarkastaminen

9 §. *Menettely ja päätösten kirjaaminen.* Valiokunnan ehdottamasta pakkokeinolain 8 luvun uudesta 18 §:stä seuraa, että puheena olevan pykälän 2 momenttiin sisältyvä viittaus pakkokeinolain 8 luvun 32 §:ään tulee muuttaa viittaukseksi 33 §:ään.

12. Laki sakon täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta

42 §. *Menetetyksi tuomitusta omaisuudesta määrääminen.* Pykälän 1 momentin mukaan menetetyksi tuomitua omaisuutta koskevasta täytäntöönpanosta määrää Poliisihallitus, joka voi oikeuttaa poliisilaitoksen määräämään toimenpiteistä. Momentissa on jäänyt ottamatta

huomioon tulliviranomaisen asema. Valiokunta ehdottaa momenttiin lisättäväksi toisen virkkeen siitä, että Tullihallitus määrää tullirikosasiassa menetetyksi tuomitun omaisuuden täytäntöönpanotoimista.

19. Laki kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annetun lain 15 ja 23 §:n muuttamisesta

15 §. *Pakkokeinojen käytön rajoitukset.* Eduskunta on 1.2.2011 hyväksynyt lain kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annetun lain 15 §:n muuttamisesta (EV 286/2010 vp — HE 285/2010 vp). Kyseisellä lailla muutetaan 15 §:n 2 momenttia sellaisena kuin se on laissa 547/2007. Nyt käsiteltävänä olevan pykälän 2 momentti tulee sovittaa yhteen mainitun lainmuutoksen kanssa. Samasta syystä myös lain johtolausetta on tarkistettava.

Lisäksi valiokunnan ehdottamasta pakkokeinolain 8 luvun uudesta 18 §:stä seuraa, että 2 momenttiin sisältyvä viittaus pakkokeinolain 8 luvun 23 §:ään tulee muuttaa viittaukseksi 24 §:ään.

23 §. *Pakkokeinojen käyttäminen todisteiden hankkimiseksi ja menettämisseuraamuksen täytäntöönpanon turvaamiseksi.* Pykälän 1 momentissa luetellaan todisteiden hankkimiseksi ja menettämisseuraamuksen täytäntöönpanon turvaamiseksi käytettävät pakkokeinot. Luettelosta on epähuomiossa jäänyt pois valvottu läpilasku. Valiokunta ehdottaa sen lisäämistä mainittuun momenttiin.

33. Laki asevelvollisuuslain 65 §:n muuttamisesta

65 §. *Huumausaineen käyttöä selvittävä tutkimus.* Valiokunnan ehdottamasta pakkokeinolain 8 luvun uudesta 18 §:stä seuraa, että käsillä olevan pykälän 2 momenttiin sisältyvä viittaus pakkokeinolain 8 luvun 29 §:ään tulee muuttaa viittaukseksi 30 §:ään.

35. Laki sotilaskurinpitolain muuttamisesta

25 a §. Valiokunnan ehdottamasta pakkokeinolain 8 luvun uudesta 18 §:stä seuraa, että käsillä olevan pykälän 1 momenttiin sisältyvä viittaus pakkokeinolain 8 luvun 29 §:ään tulee muuttaa viittaukseksi 30 §:ään.

54. Laki radiotaajuuksista ja telelaitteista annetun lain 35 §:n muuttamisesta

35 §. *Virka-apu.* Valiokunnan ehdottamasta pakkokeinolain 8 luvun uudesta 18 §:stä seuraa, että käsillä olevan pykälän 2 momenttiin sisältyvä viittaus pakkokeinolain 8 luvun 30 §:ään tulee muuttaa viittaukseksi 31 §:ään.

61. Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 50 ja 50 a §:n muuttamisesta

50 §. *Vartijaksi ja turvasuojaajaksi hyväksymisen väliaikainen peruuttaminen.* Valiokunnan ehdottamasta pakkokeinolain 8 luvun uudesta 18 §:stä seuraa, että käsillä olevan pykälän 2 momenttiin sisältyvä viittaus pakkokeinolain 8 luvun 30 §:ään tulee muuttaa viittaukseksi 31 §:ään.

62. Laki liikennevalvontaa vaikeuttavien laitteiden kieltämisestä annetun lain 7 ja 8 §:n muuttamisesta

8 §. *Henkilöntarkastus.* Valiokunnan ehdottamasta pakkokeinolain 8 luvun uudesta 18 §:stä seuraa, että käsillä olevan pykälään viittaus pakkokeinolain 8 luvun 30 §:ään tulee muuttaa viittaukseksi 31 §:ään.

67. Laki pakkokeinolain 5 luvun muuttamisesta (Uusi lakiehdotus)*5 luku. Etsintä*

7 a §. *Kotietsinnän saattaminen tuomioistuimen tutkittavaksi.* Valiokunta on edellä ehdottanut Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen antamien

ratkaisujen vuoksi, että uuteen pakkokeinolakiin (2. lakiehdotus) lisätään pykälä kotietsinnän saattamisesta tuomioistuimen tutkittavaksi (10 luvun uusi 18 §). Kun puheena olevan lainsäädäntöuudistuksen arvioidaan tulevan voimaan mahdollisesti vasta vuoden 2014 alussa, valiokunta katsoo, että vastaava säännös samoin perustein on tarpeen sisällyttää jo sitä ennen nykyiseen pakkokeinolakiin.

Voimaantulo ja siirtymäsäännös. Edellä mainitusta syystä ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

Selvyyden vuoksi valiokunta ehdottaa lisäksi säädettäväksi siirtymäsäännöksen, jonka mukaan tätä lakia sovelletaan kotietsintöihin, jotka on toimitettu tämän lain tultua voimaan.

Lakialoitteet

LA 36/2009 vp. Esitutkinnaassa kuulemisesta aiheutuvien kustannusten korvaamista ei ole sisällytetty käsillä olevan lainvalmisteluhankkeen toimeksiantoon eikä sitä koskevaa ehdotusta sisälly esitykseen uudeksi esitutkintalakiin. Valiokunta toteaa kysymyksessä olevan monitahoinen asia, jota ei ole mahdollista eikä perusteltua toteuttaa lakialoitteen pohjalta, vaan asia edellyttää asianmukaista lainvalmistelua, jossa arvioidaan uudistuksen tarve, toteuttamismahdollisuudet sekä taloudelliset ja muut vaikutukset. Koska valiokunta ei puolla kyseisen kustannusten korvaamista koskevan säännöksen lisäämistä esitettyyn esitutkintalakiin, valiokunta ehdottaa lakialoitteen hylkäämistä.

LA 110/2010 vp. Koska valiokunta ehdottaa hallituksen esityksessä esitettyyn pakkokeinolakiin lisättäväksi uuden 10 luvun 18 §:n kotietsinnän saattamisesta tuomioistuimen tutkittavaksi ja lisäksi ehdottaa uutta 67. lakiehdotusta nykyisen pakkokeinolain 5 luvun muuttamisesta, jolla vastaava menettely toteutettaisiin jo ennen uuden pakkokeinolain arvioitua voimaantuloajankohtaa, ja koska valiokunta ehdottaa paikkaan kohdistuvaa etsintää ja siihen liittyviä oikeussuojakeinoja koskevat säännökset muilta

osin hyväksyttäväksi hallituksen esityksen mukaisina, valiokunta ehdottaa, että lakialoite hylätään.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella lakivaliokunta ehdottaa,

että 3., 6.—11., 13., 15.—18., 20.—27., 29.—32., 34., 36.—51., 53., 55.—60. ja 63.—66. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomina,

että 1., 2., 4., 5., 12., 14., 19., 28., 33., 35., 52., 54., 61. ja 62. lakiehdotus hyväksytään muutettuina (Valiokunnan muutosehdotukset),

että hyväksytään uusi 67. lakiehdotus (Valiokunnan uusi lakiehdotus),

että lakialoitteet LA 36/2009 vp ja LA 110/2010 vp hylätään ja

että hyväksytään kaksi lausumaa (Valiokunnan lausumaehdotukset).

1.

Esitutkintalaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Soveltamisalasäännökset

1 ja 2 §
(Kuten HE)

2 luku

Esitutkintaan osalliset

1 §

Viranomaiset esitutkinnassa

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Esitutkintaviranomaisten lisäksi esitutkintaan osallistuu (*poist.*) syyttäjä.

2 §

Tutkinnanjohtaja

Esitutkintaa johtaa tutkinnanjohtaja, jona toimii pakkokeinolain (/) 2 luvun 9 §:ssä tarkoitettu pidättämiseen oikeutettu virkamies. Syyttäjä toimii tutkinnanjohtajana kuitenkin vain 4 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa. Poliisin toimittamassa esitutkinnassa saa rikos-

ylikonstaapeli tai ylikonstaapeli toimia tutkinnanjohtajana asian laatuun liittyvästä tai muusta vastaavasta perustellusta syystä ja muun viranomaisen toimittamassa esitutkinnassa virkamies, jonka oikeudesta toimia tutkinnanjohtajana säädetään laissa erikseen.

(2 mom. kuten HE)

3 §

(Kuten HE)

4 §

Erityiset tutkintajärjestelyt

Syyttäjä johtaa esitutkintaa, jos poliisimiehen epäillään tehneen rikoksen virkatehtävän suorittamisen yhteydessä. Vaikka poliisimiehen tekemäksi epäiltyä rikosta ei ole tehty virkatehtävien suorittamisen yhteydessä, syyttäjä voi rikoksen vakavuuden tai asian laadun sitä muuten edellyttäessä päättää ryhtymisestään tutkinnanjohtajaksi. Syyttäjä voi edellä tarkoitetuissa tapauksissa johtaa esitutkintaa myös siltä osin kuin asiassa on poliisimiehen lisäksi muu epäilty, jos se on asian selvittämiseksi tarkoituksenmukaista. Syyttäjä ei toimi tutkinnanjohtajana,

jos asia käsitellään rikesakko- tai rangaistusmääräysasiana.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

5 ja 6 §
(Kuten HE)

7 §

Esitutkintavirkamiehen esteellisyys

(1 mom. kuten HE)

Esitutkintavirkamiehen esteellisyyttä koskeva kysymys on ratkaistava viipymättä. Virkamies itse tai tarvittaessa hänen esimiehensä ratkaisee kysymyksen esteellisyydestä. Jos (*poist.*) syyttäjä on tutkinnanjohtajana, häntä on kuultava tutkijan esteellisyyttä koskevasta kysymyksestä ja hän voi ottaa kysymyksen ratkaistavakseen.

(3 mom. kuten HE)

8 §
(Kuten HE)

3 luku

Esitutkinnan toimittamisen yleiset säännökset

1—3 §
(Kuten HE)

4 §

Asianomistajarikoksen esitutkinnan toimittaminen

Jos (*poist.*) syyttäjä saa nostaa syytteen rikoksesta ainoastaan asianomistajan vaatimuksesta (*asianomistajarikos*), esitutkinta toimitetaan vain, jos asianomistaja on ilmoittanut esitutkintaviranomaiselle tai syyttäjälle vaativansa rikokseen syyllistyneelle rangaistusta. Jos asianomis-

taja peruuttaa rangaistusvaatimuksensa, tutkinta on lopetettava.

(2 mom. kuten HE)

Jos (*poist.*) syyttäjä saa lain mukaan yleisen edun sitä vaatiessa nostaa syytteen asianomistajarikoksesta, vaikkei asianomistaja vaatisikaan rikokseen syyllistyneelle rangaistusta, esitutkinta on syyttäjän pyynnöstä toimitettava.

(4 mom. kuten HE)

5 ja 6 §
(Kuten HE)

7 §

Asianosaisten pyytämät toimenpiteet

(1 mom. kuten HE)

Asianosaisten pyytämistä esitutkintatoimenpiteistä päättää esitutkinnan aikana tutkinnanjohtaja tai 5 luvun 2 §:n 1 momentin nojalla (*poist.*) syyttäjä. Kun asia on siirretty syyttäjälle, niistä päättää syyttäjä.

8 §

Ulkomailla tehty rikos

Esitutkintaviranomainen voi tutkia ulkomailta tehdyksi epäillyn rikoksen, jos rikokseen rikoslain 1 luvun säännösten nojalla voidaan soveltaa Suomen lakia ja jos esitutkinnan toimitaminen Suomessa on tutkinnallisista syistä ja rikosvastuun toteuttamisen kannalta tarkoituksenmukaista. Jos tällaisen rikoksen tutkiminen Suomessa edellyttää rikoslain 1 luvun 12 §:ssä tarkoitettua valtakunnansyyttäjän syytemääräystä, syyttäjä päättää esitutkinnan aloittamisesta.

(2 mom. kuten HE)

Kansainvälisestä yhteistyöstä rikosten selvittämiseksi säädetään laissa erikseen. (Uusi 3 mom.)

9 §
(Kuten HE)

10 §

Esitutinnan rajoittaminen

Syyttäjä voi tutkinnanjohtajan esityksestä päättää, ettei esitutkintaa toimiteta tai että se lopetetaan, jos syyttäjä oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 1 luvun 7 tai 8 §:n taikka muun vastaavan lainkohdan nojalla tulisi jättämään syytteen nostamatta eikä tärkeä yleinen tai yksityinen etu vaadi syytteen nostamista.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

11—14 §
(Kuten HE)

4 luku

Esitutkintaperiaatteet ja esitutkintaan osallistuvien oikeudet

1—7 §
(Kuten HE)

8 §

Edunvalvojan määrääminen lapselle

Tuomioistuimen on määrättävä alle 18-vuotiaalle asianosaiselle esitutkintaa varten edunvalvoja, jos on perusteltua syytä olettaa, että huoltaja, edunvalvoja tai muu laillinen edustaja ei voi puolueettomasti valvoa asianosaisen etua asiassa ja jos edunvalvojan määrääminen ei ole selvästi tarpeetonta. Tutkinnanjohtajan on tarvittaessa tehtävä tuomioistuimelle hakemus edunvalvojan määräämisestä. Hakemuksen voi tehdä myös (*poist.*) syyttäjä, holhustoimesta annetussa laissa (442/1999) tarkoitettuna holhousviranomaisena toimiva maistraatti tai sosiaalihuoltolain (710/1982) 6 §:n 1 momentissa tarkoitettu toimielin (*sosiaaliviranomainen*). Edunvalvojan määräys on voimassa sen rikos-

asian käsittelyn loppuun asti, jonka esitutkintaa varten määräys on annettu.

(2 mom. kuten HE)

9 §
(Kuten HE)

10 §

Oikeus käyttää avustajaa esitutkinnassa

(1 mom. kuten HE)

Tutkinnanjohtajan tai (*poist.*) syyttäjän on tehtävä tuomioistuimelle esitys oikeudenkäyntiavustajan tai tukihenkilön määräämisestä asianomistajalle, kun siihen on aihetta oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 2 luvun säännösten nojalla, ja puolustajan määräämisestä rikoksesta epäillylle, kun siihen on aihetta mainitun luvun 1 §:n 3 momentin nojalla.

(3 mom. kuten HE)

11 §
(Kuten HE)

12 §

Esitutinnan käsittelykieli

(1—3 mom. kuten HE)

Muulla kuin suomen-, ruotsin- tai saamenkielisellä on oikeus esitutkinnassa käyttää kieltä, jota hän ymmärtää ja osaa puhua riittävästi, sekä viittomakielisellä oikeus käyttää viittomakieltä. Esitutkintaviranomaisen on huolehdittava tulkkauksesta tai valtion kustannuksella hankittava tulkki. (*Poist.*)

Tulkkaus on 2 ja 4 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa järjestettävä myös silloin, kun se on kuultavan aisti- tai puhevian takia tarpeen. (Uusi 5 mom.)

13—15 §
(Kuten HE)

5 luku

Esitutkintaviranomaisen ja syyttäjän esitutkintayhteistyö

1 §

Ilmoitus syyttäjälle

Esitutkintaviranomaisen on *viipymättä* ilmoitettava (*poist.*) syyttäjälle *asiasta, jossa rikoksesta epäilty on poliisimies, jollei asiaa käsitellä rikesakko- tai rangaistusmääräysasiana. Syyttäjälle on lisäksi ilmoitettava tutkittavaksi tulleesta rikoksesta, jonka esitutkinta- ja syyttäviviranomaiset ovat yhdessä niille kuuluvan toimivallan perusteella päättäneet kuuluvan ilmoitusvelvollisuuden piiriin tai josta syyttäjä on pyytänyt ilmoittamaan.*

(2 mom. *poist.*)

2 §

Syyttäjän toimivaltuudet esitutkinnassa

Esitutkintaviranomaisen on (*poist.*) syyttäjän pyynnöstä toimitettava esitutkinta tai suoritettava esitutkintatoimenpide. Esitutkintaviranomaisen on muutenkin noudatettava syyttäjän määräyksiä, joilla pyritään turvaamaan asian selvittäminen 1 luvun 2 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

3 §

Yhteistyövelvollisuus

Esitutkintaviranomaisen tulee asian laadun tai laajuuden edellyttämällä tavalla ilmoittaa (*poist.*) syyttäjälle esitutkinnan toimittamiseen ja esitutkintatoimenpiteisiin liittyvistä seikoista sekä tutkinnan edistymisestä muuten. *Jos esitutkintaviranomainen on ilmoittanut tutkittavaksi tulleesta rikoksesta syyttäjälle, tutkinnanjohtajan on ennen esitutkinnan päättämistä kuuluttava syyttäjää siitä, onko asia selvitetty riittävästi 1 luvun 2 §:ssä tarkoitetulla tavalla, jos*

asian laatu tai laajuus edellyttää kuulemista tai jos esitutkinta on tarkoitus päättää saattamatta asiaa syyttäjän käsiteltäväksi. Pakkokeinojen käyttöön liittyvästä ilmoittamisvelvollisuudesta säädetään pakkokeinolaissa (/).

(2 ja 3 mom. kuten HE)

6 luku

Läsnäolo esitutkinnassa

1—7 §

(Kuten HE)

7 luku

Kuulustelut

1—12 §

(Kuten HE)

13 §

Osallistuminen toisen henkilön kuulusteluun

(1 mom. kuten HE)

Syyttäjällä on oikeus osallistua kuulusteluun.

14 §

(Kuten HE)

15 §

Yhteydenotto vajaanlaisen lailliseen edustajaan

Kuulustelusta on etukäteen ilmoitettava 14 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetuille läsnäoloon oikeutetuille vajaanlaisen laillisille edustajille ja ainakin yhdelle heistä on varattava tilaisuus olla läsnä kuulustelussa.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

16 §

(Kuten HE)

17 §

Kysymysten tekeminen

Asianosainen ja hänen avustajansa tai asiamiehensä voivat kuulustelussa tutkijan luvalla esittää kuulusteltavalle kysymyksiä asian selvittämiseksi. Tutkija saa päättää, että kysymykset on esitettävä hänen välityksellään. Myös (*poist.*) syyttäjä voi esittää kuulusteltavalle kysymyksiä. Asianosaisella, hänen avustajallaan ja asiamiehellään on muulloinkin oikeus pyytää tutkijaa kysymään kuulusteltavalta asian selvittämiseksi tarpeellisia seikkoja.

18—20 §
(Kuten HE)

8 luku

Ryhmätunnistus

1 ja 2 §
(Kuten HE)

3 §

Ryhmätunnistuksen järjestäminen

(1 mom. kuten HE)

Tutkija voi sallia asianosaisen, hänen avustajansa tai asiamiehensä ja asianomistajan kanssa hänelle määrätyn tukihenkilön olla läsnä ryhmätunnistuksessa, jollei siitä aiheudu haittaa tunnistamiselle. *Syyttäjälle* on varattava tilaisuus olla läsnä ryhmätunnistuksessa.

(3 mom. kuten HE)

4 ja 5 §
(Kuten HE)

9 luku

Esitutkinta-aineisto

1—3 §
(Kuten HE)

4 §

Kuulustelutilaisuuden tallentaminen todisteena käyttämistä varten

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Syyttäjälle on varattava tilaisuus olla läsnä kuulustelutilaisuudessa. Hänellä on oikeus esittää kysymyksiä kuulusteltavalle itse tai kuulustelijan välityksellä.

5—7 §
(Kuten HE)

10 luku

Esitutinnan päättäminen

1 §

Loppulausunto

Ennen esitutinnan päättämistä asianosaisille on varattava tilaisuus antaa esitutkintaviranomaiselle loppulausunto esitutkinta-aineiston riittävydestä, näytön arvioinnista, oikeuskysymyksistä tai muista asian käsittelyn kannalta tärkeistä seikoista, jollei lausunnon pyytäminen ole asian laatu ja laajuus, rikoksen vähäisyys tai muut vastaavat seikat huomioon ottaen syyteharjinnan ja tuomioistuinkäsittelyn kannalta ilmeisen tarpeetonta. (*Poist.*)

Loppulausuntopyyntö on tarvittaessa yksilöitävä. Loppulausunnon antamista varten on varattava aikaa niin, että lausunnon antaja ehtii riittävästi perehtymään asiaan ja että asian käsittelyä ei kuitenkaan tarpeettomasti viivytetä. Esitutkintaviranomaisen on loppulausunnon saatuaan harkittava, antaako lausunto aiheutta esitutinnan täydentämiseen.

Tutkinnanjohtaja päättää loppulausunnon pyytämisestä ja sen mahdollisesti edellyttämistä toimenpiteistä. Tarvittaessa syyttäjää on kuultava loppulausuntopyynnön tarpeellisuudesta ja sisällöstä. (Uusi 3 mom.)

2 §

Esitutinnan päättäminen

Esitutinnan valmistuttua asia on toimitettava (*poist.*) syyttäjälle syyteharkintaa taikka rangaistusmääräyksen tai rikesakkomääräyksen antamista varten. Sotilasoikeudenkäyntiasiana tutkittavasta rikoksesta laadittu esitutkintapöytäkirja on toimitettava viipymättä sotilasviranomaiselle.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

3 §

Huomauttaminen

Poliisimies ja tutkinnanjohtajana toimiessaan (*poist.*) syyttäjä voi antaa rikoksesta epäiltynä olleelle suullisen tai kirjallisen huomautuksen, jos esitutkinta lopetetaan 3 luvun 9 §:n nojalla.

4 §

(Kuten HE)

11 luku

Erinäiset säännökset

1 §

Esitutkintapäätös

Esitutkinnan toimittamatta jättämisestä, lopettamisesta 3 luvun 9 §:n 1 momentin tai 10 §:n nojalla sekä päättämisestä saattamatta asiaa (*poist.*) syyttäjän harkittavaksi on tehtävä kirjallinen päätös. Sama koskee muuta vastaavaa esitutkintapäätöstä, joka voi vaikuttaa asianosaisen oikeuksiin, etuihin tai velvollisuuksiin.

(2—4 mom. kuten HE)

2 §

(Kuten HE)

3 §

Avustajan kelpoisuus

Asianosaisen avustajana esitutkinnassa saa toimia *asianajaja*, julkinen oikeusavustaja tai *luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetussa laissa (/) tarkoitettu luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja*.

(2—4 mom. kuten HE)

4 §

(Kuten HE)

5 §

Ilmaisukielto

Jos esitutkinnassa läsnä olevalle ilmaistaan muita kuin häntä itseään tai hänen päämiestään koskevia tutkintaan liittyviä seikkoja, jotka eivät ennestään ole hänen tiedossaan, tutkinnanjohtaja voi kieltää häntä ilmaisemasta niitä sivullisille esitutkinnan aikana. Syyteharkinnan aikana ilmaisukiellosta päättää (*poist.*) syyttäjä. Ilmaisukielto voidaan antaa asianosaisen edustajalle ja avustajalle silloinkin, kun hän ei ole ollut läsnä tutkinnassa.

(2—5 mom. kuten HE)

6 §

(Kuten HE)

7 §

Esitutkinnasta tiedottaminen

(1—3 mom. kuten HE)

Oikeus antaa tietoja esitutkinnasta julkisuuteen on tutkinnanjohtajalla ja hänen esimiehillään sekä heidän määräämällään muulla virkamiehellä. Oikeus tietojen antamiseen on myös (*poist.*) syyttäjällä esitutkinnan päättymisen jälkeen.

8—11 §

(Kuten HE)

12 § (Uusi)

Siirtymäsäännös

Tämän lain voimaan tullessa vireillä olevaan esitutkintaan sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Edellä 1 momentissa säädetyn lisäksi tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan asianosaisen avustajana esitutkinnassa toimimaan kelpoinen henkilö on kelpoinen toimimaan asianosaisen avustajana esitutkinnassa yhden vuoden ajan tämän lain voimaantulosta. Lisäksi tämän lain voimaan tulles-

sa voimassa olleiden säännösten mukaan asianosaisen avustajana esitutkinnassa toimimaan kelpoinen henkilö, joka hakee luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetussa laissa tarkoitettua lupaa kolme kuukautta ennen mainitun lain 30 §:n 3 momentissa tarkoitettun määräajan päättymistä ja jonka hakemusta ei ole lainvoimaisesti ratkaistu vuoden kuluessa mainitun lain voimaantulosta, on kelpoinen toimimaan asianosaisen avustajana esitutkinnassa siihen saakka, kunnes hänen hakemuksensa on lainvoimaisesti ratkaistu.

2.

Pakkokeinolaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1—5 §
(Kuten HE)

2 luku

Kiinniottaminen, pidättäminen ja vangitseminen

1—8 §
(Kuten HE)

9 §

Pidättämiseen oikeutettu virkamies

Pidättämisestä päättää pidättämiseen oikeutettu virkamies. Pidättämiseen oikeutettuja virkamiehiä ovat:

(1 ja 2 kohta kuten HE)

3) rajavartiolaitoksen päällikkö ja apulaispäällikkö, rajavartiolaitoksen esikunnan raja- ja meriosaston osastopäällikkö, rajavartiolaitoksen esikunnan oikeudellisen osaston osastopäällikkö, apulaisosastopäällikkö, ylitarkastaja, rikosylitarkastaja ja rikostarkastaja, rajavartioston ja merivartioston komentaja ja apulaiskomentaja, rajavartioston ja merivartioston rajatoimiston ja meritoimiston päällikkö, Suomenlahden merivartioston Helsingin rajatarkastusosaston päällikkö ja varapäällikkö (*poist.*) sekä vähintään luutnantin arvoinen rajavartiomies, joka on saanut tutkinnanjohtajalle rajavartioloitoksessa säädetyn koulutuksen ja jonka rajavartioloitoksen tai sen hallintoyksikön päällikkö on määrännyt tutkinnanjohtajaksi;

4) (*poist.*) syyttäjä.
(2 mom. kuten HE)

10—15 §
(Kuten HE)

3 luku

Tuomioistuimenmenettely vangitsemisasiassa1 §
(Kuten HE)

2 §

Vangitsemisvaatimuksen tekijä

Esitutinnan aikana vangitsemisvaatimuksen tekee pidättämiseen oikeutettu virkamies. Ennen vaatimuksen tekemistä siitä on ilmoitettava (*poist.*) syyttäjälle, joka voi ottaa päätettäväkseen kysymyksen vangitsemisvaatimuksen tekemisestä. Kun asia on esitutinnan päätyttyä siirretty syyttäjälle, hän päättää vangitsemisvaatimuksen tekemisestä. Vaatimuksen tuomitun vangitsemisesta voi myös tehdä hänelle rangaistusta vaatinut asianomistaja.

(2 mom. kuten HE)

3—16 §
(Kuten HE)

17 §

Vangitun päästäminen vapaaksi

(1 mom. kuten HE)

Tuomioistuimen on asianomaisen pidättämiseen oikeutetun virkamiehen *istunnossa vangitsemisasiassa tai pääasian käsittelyn yhteydessä tekemästä* esityksestä määrättävä vangittu päästettäväksi heti vapaaksi, jos edellytyksiä vangittuna pitämiseen ei enää ole. Vangittu on määrättävä päästettäväksi vapaaksi myös, jos syytetty ei ole nostettu sille määrättyssä ajassa eikä sen kuluessa ole tehty päätöstä määräajan pidentämisestä. Vangittua tai hänen avustajaansa ei tarvitse kutsua asian käsittelyyn.

Pidättämiseen oikeutetun virkamiehen on määrättävä vangittu päästettäväksi heti vapaaksi, jos edellytyksiä vangittuna pitämiseen ei enää ole. Ennen päätöksen tekemistä siitä on ilmoitettava syyttäjälle, joka voi ottaa päätettäväkseen kysymyksen vapaaksi päästämisestä.

19 ja 20 §
(Kuten HE)

4 luku

Yhteydenpidon rajoittaminen1—6 §
(Kuten HE)

5 luku

Matkustuskielto1—3 §
(Kuten HE)

4 §

Matkustuskiellosta päättävä viranomainen

Esitutinnan aikana matkustuskiellosta päättää pidättämiseen oikeutettu virkamies. Ennen päätöksen tekemistä siitä on ilmoitettava (*poist.*) syyttäjälle, joka voi ottaa kysymyksen päätettäväkseen. Kun asia esitutinnan päätyttyä on siirretty syyttäjälle, matkustuskiellosta päättää syyttäjä. Mitä tässä momentissa säädetään, on voimassa myös tuomioistuimen hylättyä ennen syytteen nostamista matkustuskieltoon määrätyn vaatimuksen matkustuskiellon kumoamisesta.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

5 §

Päätös matkustuskiellosta

(1 mom. kuten HE)

Päätöksestä on annettava jäljennös kieltoon määrätylle. Jos matkustuskieltoon määrätty ei ollut läsnä päätöstä annettaessa *tai jos päätöksen jäljennöstä ei muuten voida tuolloin hänelle antaa*, jäljennös voidaan toimittaa hänelle postitse hänen ilmoittamallaan osoitteella.

6—12 §
(Kuten HE)

6 luku

Vakuustakavarikko

1 ja 2 §
(Kuten HE)

3 §

Väliaikainen vakuustakavarikko

(1—3 mom. kuten HE)

Jos 1 momentissa tarkoitettu (*poist.*) syyttäjän päätös on lähetetty toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa annetussa laissa (540/2005) tarkoitettuna jäädyttämispäätöksenä, toimenpide lakkaa olemasta voimassa kuitenkin vasta, jos vaatimusta vakuustakavarikosta ei ole tehty tuomioistuimelle viikon kuluessa siitä, kun syyttäjä on saanut tiedon väliaikaistoimenpiteen täytäntöönpanosta. Voimassaolon lakkaamisesta syyttäjän on välittömästi ilmoitettava sille toisen jäsenvaltion viranomaiselle, jolle väliaikaistoimi on lähetetty täytäntöön pantavaksi.

4—8 §
(Kuten HE)

9 §

Muutoksenhaku

Vakuustakavarikkoa koskevasta tuomioistuinten päätöksestä saa valittaa erikseen. Valitus ei estä omaisuuden panemista vakuustakavarikkoon tai pitämistä vakuustakavarikossa, ellei valitusta käsittelevä tuomioistuin toisin määrää. Kumotessaan vakuustakavarikon tai väliaikaisen vakuustakavarikon tuomioistuin saa määrätä vakuustakavarikon pidettäväksi voimassa, kunnes ratkaisu tulee lainvoimaiseksi.

10 ja 11 §
(Kuten HE)

7 luku

Takavarikoiminen ja asiakirjan jäljentäminen

1 ja 2 §
(Kuten HE)

3 §

Läheisiin henkilöihin sekä vaitiolovelvollisuuden ja -oikeuteen liittyvät takavarikoimis- ja jäljentämiskiellot

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Asiakirja saadaan kuitenkin 2 momentin esitämättä takavarikoida tai jäljentää, jos henkilö voidaan oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 23 §:n 3 momentin nojalla velvoittaa todistamaan tai 24 §:n 4 momentin nojalla velvoittaa vastaamaan kysymykseen ja jos tutkittavana on 1 momentissa tarkoitettu rikos.

(4 mom. kuten HE)

4—8 §
(Kuten HE)

9 §

Ilmoitus haltuunottamisesta

Esineen, omaisuuden tai asiakirjan haltuunottamisesta takavarikoimista tai jäljentämistä varten on viipymättä ilmoitettava sille, jonka luona esine, omaisuus tai asiakirja on otettu haltuun, jos hän ei ole ollut paikalla haltuunoton tapahtuessa. Tarvittaessa haltuunottamisesta on ilmoitettava muullekin henkilölle, jonka esineestä, omaisuudesta tai asiakirjasta on kyse. Siitä on ilmoitettava myös kirjeen, paketin tai muun vastaavan lähetyksen vastaanottajalle ja lähettäjälle, jos heidän osoitteensa on tiedossa.

(2 mom. kuten HE)

10—14 §
(Kuten HE)

15 §

Takavarikon tai jäljentämisen saattaminen tuomioistuimen tutkittavaksi

(1 mom. kuten HE)

Ennen syytteen käsittelemisen alkamista tehty 1 momentissa tarkoitettu vaatimus on otettava käsiteltäväksi viikon kuluessa sen saapumisesta tuomioistuimelle. Sen käsittelemisestä on soveltuvin osin voimassa, mitä vangitsemisvaatimuksen käsittelemisestä 3 luvun 1 ja 3 §:ssä säädetään. Takavarikkoa *tai asiakirjan jäljentämistä* ei kuitenkaan tarvitse ottaa uudelleen käsiteltäväksi aikaisemmin kuin kahden kuukauden kuluttua asian edellisestä käsittelestä. Sellaiselle henkilölle, jota asia koskee, on varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Asia voidaan kuitenkin ratkaista sanottua henkilöä kuulematta, jollei häntä tavoiteta.

16—20 §
(Kuten HE)

21 §

Takavarikosta päättäminen vieraan valtion oikeusapupyynnön johdosta

(1 mom. kuten HE)

Takavarikoimisesta päättäneen viranomaisen on viikon kuluessa päätöksestä saatettava takavarikoimista koskeva päätös sen paikkakunnan käräjäoikeuden vahvistettavaksi, missä takavarikoiminen on suoritettu. Vahvistamisesta päättävän tuomioistuimen on samalla määrättävä takavarikon voimassaoloaika. Tuomioistuin saa takavarikoimisesta päättäneen viranomaisen ennen takavarikon voimassaoloajan päättymistä tekemästä pyynnöstä pidentää kyseistä aikaa. Takavarikosta voi päättää myös rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain (1286/2003) 66 §:n 2 momentissa tai rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä annetun lain (1383/2007) 63 §:n 2 momentissa tarkoitettua asiaa käsittelevä tuomioistuin. *Syyttäjän* on tarvittaessa il-

moitettava takavarikkopäätöksestä takavarikkoasiaa aiemmin käsitelleelle viranomaiselle.

(3—6 mom. kuten HE)

22—25 §
(Kuten HE)

8 luku

Etsintä*Paikkaan kohdistuva etsintä*

1 §

Määritelmät

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Erityisellä kotietsinnällä tarkoitetaan etsintää sellaisessa tilassa, jossa etsinnän kohteeksi on syytä olettaa joutuvan tietoa, josta oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 23 §:n 1 momentissa tarkoitettu henkilö ei saa todistaa oikeudenkäynnissä tai josta mainitun luvun 24 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettu henkilö saa kieltäytyä kertomasta ja johon ei 7 luvun 3 §:n nojalla saa kohdistaa takavarikkoa *tai asiakirjan jäljentämistä*.

Paikanetsinnällä tarkoitetaan etsintää, joka toimitetaan muussa kuin 2 tai 3 momentissa tarkoitettussa paikassa, *vaikka siihen* ei ole yleistä pääsyä *tai* yleinen pääsy *siihen* on rajoitettu tai estetty etsinnän toimittamisajankohtana, taikka jonka kohteena on kulkuneuvo.

2—4 §
(Kuten HE)

5 §

Läsnäolo kotietsinnässä

(1 mom. kuten HE)

Sille, jonka luona kotietsintä toimitetaan, tai hänen poissa ollessaan jollekin paikassa asuvalle, työskentelevälle tai muuten luvallisesti oleskelevälle on varattava tilaisuus olla etsinnässä saapuvilla ja kutsua siihen todistaja. Tilaisuutta ei tarvitse varata, jos se viivyttyisi toimi-

tusta merkittävästi. Jollei kukaan mainituista henkilöistä eikä heidän kutsumansa todistaja ole ollut toimituksessa läsnä, kotietsinnästä sekä 6 §:n mukaisesta oikeudesta saada pyynnöstä etsintäpäätöksen jäljennös ja 19 §:n mukaisesta oikeudesta saada pöytäkirjan jäljennös on viipymättä ilmoitettava sille, jonka luona etsintä on toimitettu.

(3 ja 4 mom. kuten HE)

6—13 §
(Kuten HE)

14 §

Paikanetsinnässä sovellettavat säännökset

Jos paikanetsintä kohdistuu paikkaan, johon ei ole yleistä pääsyä tai johon yleinen pääsy on rajoitettu tai estetty etsinnän toimittamisajankohtana, etsinnässä noudatetaan soveltuvin osin 5, 6, 13, 16 ja 19 §:ää.

15—17 §
(Kuten HE)

18 § (*Uusi*)

Kotietsinnän saattaminen tuomioistuimen tutkittavaksi

Sen vaatimuksesta, jonka luona kotietsintä on toimitettu, tuomioistuimen on todettava, ovatko kotietsinnän toimittamisen edellytykset olleet olemassa taikka onko kotietsinnässä menetelty 5 tai 6 §:n edellyttämällä tavalla. Vaatimus on tehtävä 30 päivän kuluessa kotietsinnän toimittamisesta tai siitä myöhemmästä ajankohdasta, jolloin vaatimuksen esittäjä on saanut tiedon etsinnän toimittamisesta.

Kotietsintää koskevan vaatimuksen käsittelemisestä on soveltuvin osin voimassa, mitä vangitsemisvaatimuksen käsittelemisestä 3 luvun 1 ja 3 §:ssä säädetään. Vaatimuksen esittäjälle ja pidättämiseen oikeutetulle virkamiehelle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi.

*Tässä pykälässä tarkoitettua asiaa koskevas-
ta tuomioistuimen päätöksestä saa valittaa.*

19 (18) §
(Kuten HE)

Laite-etsintä

20 (19) §

Laite-etsinnän määritelmä

(1 mom. kuten HE)

Laite-etsintää ei saa kohdistaa luottamukselliseen viestiin, jota koskevasta telekuuntelusta, televalvonnasta ja teknisestä tarkkailusta säädetään 10 luvussa.

21—27 (20—26) §
(Kuten HE)

28 (27) §

Paikkaan kohdistuvaa etsintää koskevien säännösten soveltaminen

Kun laite-etsintä toimitetaan paikkaan kohdistuvan etsinnän yhteydessä, sovelletaan viimeksi mainitun toimittamista koskevia säännöksiä. Muissa tapauksissa läsnäolon, menettelyn, etsintävaltuutetun, asiakirjan avaamisen ja tutkimisen sekä pöytäkirjan osalta noudatetaan soveltuvin osin 5—13 ja 19 §:n säännöksiä.

29—32 (28—31) §
(Kuten HE)

33 (32) §

Henkilöön kohdistuvan etsinnän toimittaminen

Henkilöön kohdistuvasta etsinnästä päättää pidättämiseen oikeutettu virkamies. Poliisimies saa kuitenkin ilman pidättämiseen oikeutetun virkamiehen päätöstä toimittaa etsinnän, jonka tarkoituksena on sellaisen esineen takavarikointi, jota on voitu seurata tai jäljittää rikoksen tekemisestä verekseltään, jos etsinnän välitön toimittaminen on asian kiireellisyyden vuoksi välttämätöntä tai jos kysymys on 9 luvun 2 §:n 1 momentissa tarkoitettusta henkilönkatsastuk-

sesta. Muuten etsinnästä on soveltuvin osin voimassa, mitä 6, 13 ja 19 §:ssä säädetään.

(2—4 mom. kuten HE)

Muun lainsäädännön soveltaminen

34 (33) §
(Kuten HE)

9 luku

Erityisiin tutkintakeinoihin liittyvät pakko-
keinot

1—4 §
(Kuten HE)

10 luku

Salaiset pakkokeinot

Yleiset säännökset

1 ja 2 §
(Kuten HE)

Telepakkokeinot

3 §

Telekuuntelu ja sen edellytykset

(1—3 mom. kuten HE)

Edellä 3 momentissa tarkoitetun luvan antamisen edellytyksenä on lisäksi, että rikoksella on tavoiteltu erityisen suurta hyötyä ja rikos on tehty erityisen suunnitelmallisesti.

(5 mom. kuten HE)

4 ja 5 §
(Kuten HE)

6 §

Televalvonta ja sen edellytykset

Televalvonnalla tarkoitetaan tunnistamistietojen hankkimista viestistä, joka on lähetetty

3 §:ssä tarkoitettuun viestintäverkkoon kytkeytystä teleosoitteesta tai telepäätelaitteesta taikka vastaanotettu tällaiseen osoitteeseen tai laitteeseen sekä teleosoitteen tai telepäätelaitteen sijaintitiedon hankkimista taikka teleosoitteen tai telepäätelaitteen käytön tilapäistä estämistä. *Tunnistamistiedolla* tarkoitetaan sähköisen viestinnän tietosuojalain 2 §:n 8 kohdassa tarkoitettua tilaajaan tai käyttäjään yhdistettävissä olevaa viestiä koskevaa tietoa, jota viestintäverkoissa käsitellään viestien siirtämiseksi, jakelemiseksi tai tarjolla pitämiseksi.

Esitutkintaviranomaiselle voidaan antaa lupa rikoksesta epäillyn hallussa olevan tai oletettavasti muuten käyttämän teleosoitteen tai telepäätelaitteen televalvontaan, kun epäiltyä on syytä epäillä:

(1 kohta kuten HE)

2) teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehdystä rikoksesta, *josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta;*

(3 ja 4 kohta kuten HE)

5) terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta; *(poist.)*

6) törkeästä tulliselvitysrikoksesta; *taikka*

7) *törkeästä laittoman saaliin kätkemisestä.* (Uusi 7 kohta)

(3 mom. kuten HE)

7 §
(Kuten HE)

8 §

Sijaintitietojen hankkiminen epäillyn ja tuomitun tavoittamiseksi

Esitutkintaviranomaiselle voidaan antaa lupa rikoksesta epäillyn tavoittamiseksi *hankkia* tämän hallussa olevan tai oletettavasti muuten käyttämän teleosoitteen tai telepäätelaitteen sijaintitieto, kun häntä on syytä epäillä 6 §:n 2 momentissa tarkoitetusta rikoksesta, ja lisäksi on syytä epäillä, että hän pakoilee tai muuten karttaa esitutkintaa tai oikeudenkäyntiä. Lisäksi esitutkintaviranomaiselle voidaan antaa lupa *edellä tarkoitettujen sijaintitietojen hankkimiseen* ehdottomaan vankeusrangaistukseen tuo-

mitun tavoittamiseksi, jos on syytä epäillä, että tämä pakoilee tai muuten karttaa rangaistuksen täytäntöönpanoa, ja jos sijaintitietojen saamisella voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys hänen tavoittamiseksi.

9—11 §
(Kuten HE)

Suunnitelmallinen tarkkailu, peitelty tiedonhankinta ja tekninen tarkkailu

12 §

Suunnitelmallinen tarkkailu ja sen edellytykset

Tarkkailulla tarkoitetaan tiettyyn henkilöön salaa kohdistettavaa havaintojen tekemistä tiedonhankintatarkoituksessa. Tarkkailussa voidaan rikoslain 24 luvun 6 §:n estämättä käyttää näköhavaintojen tekemiseen tai tallentamiseen kameraa tai muuta sellaista teknistä laitetta.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

Tässä pykälässä tarkoitettua tarkkailua ei saa kohdistaa vakituiseen asumiseen käytettävään tilaan. Teknistä laitetta ei saa käyttää rikoslain 24 luvun 11 §:ssä tarkoitettuun kotirauhan suojaamaan paikkaan kohdistuvassa tarkkailussa tai suunnitelmallisessa tarkkailussa.

13 §
(Kuten HE)

14 §

Peitelty tiedonhankinta ja sen edellytykset

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Peitelty tiedonhankinta ei ole sallittua asunnossa edes asunnonhaltijan myötävaikutuksella. (Uusi 3 mom.)

15—22 §
(Kuten HE)

23 §

Tekninen laitetarkkailu ja sen edellytykset

(1 mom. kuten HE)

Teknisellä laitetarkkailulla ei saa hankkia tietoa viestin sisällöstä eikä 6 §:n 1 momentissa tarkoitetuista tunnistamistiedoista.

(3 mom. kuten HE)

24—27 §
(Kuten HE)

28 §

Rikoksentelekielto

(1 mom. kuten HE)

Jos peitetoimintaa suorittava poliisimies tekee liikenne rikkomuksen, järjestyserikkomuksen tai muun niihin rinnastettavan rikoksen, josta on säädetty rangaistukseksi rikesakko, hän on rangaistusvastausta vapaa, jos teko on ollut välttämätön peitetoiminnan tavoitteen saavuttamiseksi tai tiedonhankinnan paljastumisen estämiseksi.

29 ja 30 §
(Kuten HE)

31 §

Peitetoiminnasta päättäminen

Keskusrikospoliisin tai suojelupoliisin päällikkö (poist.) päättää peitetoiminnasta. Yksin omaan tietoverkossa toteutettavasta peitetoiminnasta päättää keskusrikospoliisin, suojelupoliisin tai poliisilaitoksen päällikkö taikka tehtävään määrätty salaiseen tiedonhankintaan erityisesti koulutettu pidättämiseen oikeutettu virkamies.

(2—4 mom. kuten HE)

32—34 §
(Kuten HE)

35 §

Valeostosta päättäminen

Keskusrikospoliisin tai suojelupoliisin (*poist.*) päällikkö päättää valeostosta. Yksinomaan yleisön saataville toimitetusta myyntitarjouksesta tehtävästä valeostosta saa päättää myös tehtävään määrätty salaiseen tiedonhankintaan erityisesti koulutettu pidättämiseen oikeutettu virkamies.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

36—42 §
(Kuten HE)*Lupa-asian käsittely tuomioistuimessa*

43 §

Menettely tuomioistuimessa

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Jos tuomioistuin on myöntänyt luvan telekuunteluun tai televalvontaan, se saa tutkia ja ratkaista luvan myöntämistä uuteen teleosoitteen tai telepäätelaitteeseen koskevan asian vaatimuksen tehneen tai hänen määräämänsä virkamiehen läsnä olematta, jos on kulunut vähemmän kuin kuukausi *saman epäillyn samaa epäiltyä rikosta* koskevan lupa-asian suullisesta käsittelystä. Asia voidaan käsitellä mainitun virkamiehen läsnä olematta myös, jos pakkokeinon käyttö on jo lopetettu.

(4—6 mom. kuten HE)

44—47 §
(Kuten HE)

48 §

Suojaamisesta päättäminen

Keskusrikospoliisin tai suojelupoliisin (*poist.*) päällikkö päättää 47 §:n 2 momentissa tarkoitetun rekisterimerkinnän tekemisestä ja asiakirjan valmistamisesta.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

49 §
(Kuten HE)

50 §

Tietojenantovelvollisuus ja datan säilyttämismääräys

Salaisten pakkokeinojen käytössä noudatetaan, mitä 8 luvun 23—26 §:ssä säädetään tietojärjestelmän haltijan tietojenantovelvollisuudesta ja datan säilyttämismääräyksestä.

51 §
(Kuten HE)

52 §

Kuuntelu- ja katselukiellot

Telekuuntelua, *tietojen hankkimista telekuuntelun sijasta*, teknistä kuuntelua ja teknistä katselua ei saa kohdistaa:

(1—3 kohta kuten HE)

Ellei tutkittavana ole rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi vuotta vankeutta, telekuuntelua, *tietojen hankkimista telekuuntelun sijasta*, teknistä kuuntelua ja teknistä katselua ei saa kohdistaa myöskään:

(1—3 kohta kuten HE)

Jos telekuuntelun, *telekuuntelun sijasta tapahtuvan tietojen hankkimisen*, teknisen kuuntelun tai teknisen katselun aikana tai muulloin ilmenee, että kyseessä on viesti, jonka kuuntelu ja katselu on kielletty, toimenpide on keskeytettävä ja sillä saadut tallenteet ja sillä saatuja tietoja koskevat muistiinpanot on heti hävitettävä.

Tässä pykälässä tarkoitetut kuuntelu- ja katselukiellot eivät kuitenkaan koske tapauksia, joissa 1 tai 2 momentissa tarkoitettua henkilöä epäillään samasta tai siihen välittömästi liittyvästä rikoksesta kuin rikoksesta epäiltyä ja myös hänen osaltaan on tehty päätös telekuuntelusta, *tietojen hankkimisesta telekuuntelun sijasta*, teknisestä kuuntelusta tai teknisestä katselusta.

53—55 §
(Kuten HE)

56 §

Ylimääräisen tiedon käyttäminen

Ylimääräistä tietoa saa käyttää rikoksen selvittämisessä, kun tieto koskee sellaista rikosta, jonka tutkinnassa olisi saatu käyttää sitä pakkokeinoa, jolla tieto on saatu. *Ylimääräisen tiedon käyttämisestä päättää tuomioistuin silloin, kun kyseinen ylimääräinen tieto on saatu pakkokeinolla, jonka käyttämisestä päättää tuomioistuin.*
(2—4 mom. kuten HE)

57 §
(Kuten HE)

58 §

Telekuuntelun, teknisen kuuntelun ja teknisen laitetarkkailun keskeyttäminen

(1 mom. kuten HE)
(2 mom. *poist*)

59 §
(Kuten HE)

60 §

Salaisen pakkokeinon käytöstä ilmoittaminen

(1 mom. kuten HE)

(2 mom. *poist.*)
(2 mom. kuten HE:n 3 mom.)

Tuomioistuin voi pidättämiseen oikeutetun virkamiehen vaatimuksesta päättää, että 1 ja 2 momentissa tarkoitettua ilmoitusta epäillylle saadaan lykätä enintään kaksi vuotta kerrallaan, jos se on perusteltua käynnissä olevan tai tulevan tiedonhankinnan turvaamiseksi, valtion turvallisuuden varmistamiseksi taikka hengen tai terveyden suojaamiseksi. Ilmoitus saadaan tuomioistuimen päätöksellä jättää kokonaan tekemättä, jos se on välttämätöntä valtion turvallisuuden varmistamiseksi taikka hengen tai terveyden suojaamiseksi.

Kun harkitaan ilmoituksen lykkäämistä tai tekemättä jättämistä 3 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa, arvioinnissa on myös otettava huomioon asianosaisen oikeus puolustautua asianmukaisesti tai muuten asianmukaisesti valvoa oikeuttaan oikeudenkäynnissä.
(5 mom. kuten HE:n 6 mom.)

61—66 §
(Kuten HE)

11 luku

Erinäiset säännökset

1—6 §
(Kuten HE)

4.

Laki**tutkintavankeuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan tutkintavankeuslain (768/2005) 1 luvun 1 §:n 2 momentti, 2 luvun 1 §:n 3 ja 4 momentti, 8 luvun 1 §:n 1 momentti ja 6 §:n 1 momentti, 9 luvun 1 §:n 1 momentti ja 7 §:n 1 momentti, 10 luvun 16 §:n 5 momentti, 11 luvun 9 §:n 2 momentti sekä 13 luvun 1 §:n 3 momentti, sellaisena kuin niistä on 8 luvun 1 §:n 1 momentti laissa 266/2007, seuraavasti:

1 luku	10 luku
Tutkintavankeuden toimeenpanon yleiset periaatteet	Vankilan järjestys ja kurinpito
1 § (Kuten HE)	16 § (Kuten HE)
2 luku	11 luku
Saapuminen vankilaan	Vankilan tilojen ja tutkintavangin tarkastaminen
1 § (Kuten HE)	9 §
8 luku	<i>Menettely ja päätösten kirjaaminen</i>
Kirjeenvaihto ja puhelut	— — — — — Jos henkilönkatsastuksen suorittaa muu kuin terveydenhuoltohenkilöstöön kuuluva, läsnä on oltava todistaja. Muuten henkilönkatsastuksen toimittamisessa noudatetaan, mitä pakkokeinolain 8 luvun 33 §:n 3 ja 4 momentissa säädetään. — — — — —
1 ja 6 § (Kuten HE)	
9 luku	
Tapaamiset ja muut yhteydet vankilan ulkopuolelle	13 luku
1 ja 7 § (Kuten HE)	Turvaamistoimenpiteet ja voimakeinojen käyttö
	1 § (Kuten HE)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

5.

Laki

vankeuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vankeuslain (767/2005) 1 luvun 11 §:n 1 momentti, 4 luvun 5 §:n 2 momentti, 15 luvun 16 §:n 4 momentti ja 16 luvun 9 §:n 2 momentti, *sellaisena kuin niistä on 1 luvun 11 §:n 1 momentti laissa /* , seuraavasti:

<p style="text-align: center;">1 luku</p> <p>Yleiset säännökset vankeuden täytäntöönpanosta</p> <p style="text-align: center;">11 §</p> <p style="text-align: center;"><i>Virka-apu</i></p> <p><i>Rikosseuraamuslaitoksen</i> virkamiehellä on oikeus saada virkatehtävän suorittamiseksi poliisilta poliisilain (/) mukaista virka-apua.</p> <hr style="border-top: 1px dashed black;"/> <p style="text-align: center;">4 luku</p> <p>Saapuminen ja sijoittaminen vankilaan</p> <p style="text-align: center;">5 § (Kuten HE)</p>	<p style="text-align: center;">15 luku</p> <p>Vankilan järjestys ja kurinpito</p> <p style="text-align: center;">16 § (Kuten HE)</p> <p style="text-align: center;">16 luku</p> <p>Vankilan tilojen ja vangin tarkastaminen</p> <p style="text-align: center;">9 §</p> <p style="text-align: center;"><i>Menettely ja päätösten kirjaaminen</i></p> <hr style="border-top: 1px dashed black;"/> <p>Jos henkilönkatsastuksen suorittaa muu kuin terveydenhuoltohenkilöstöön kuuluva, läsnä on oltava todistaja. Muuten henkilönkatsastuksen toimittamisessa sovelletaan, mitä pakkokeinolain 8 luvun 33 §:n 3 ja 4 momentissa säädetään.</p> <hr style="border-top: 1px dashed black;"/> <p style="text-align: center;">Voimaantulosäännös (Kuten HE)</p>
--	--

12.

Laki**sakon täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 38 §:n 1 momentti, 41 §, 42 §:n 1 momentti ja 44 §:n 1 momentti, sellaisena kuin niistä on 42 §:n 1 momentti laissa 1407/2009, seuraavasti:

38 ja 41 §
 (Kuten HE)

toimenpiteistä. *Tullihallitus määrää tullirikosasiassa menetetyksi tuomitun omaisuuden täytäntöönpanotoimista.*

42 §

Menetetyksi tuomitusta omaisuudesta määrääminen

44 §
 (Kuten HE)

Menetetyksi tuomittua omaisuutta koskevista täytäntöönpanotoimista määrää Poliisihallitus, joka voi oikeuttaa poliisilaitoksen määräämään

Voimaantulosäännös
 (Kuten HE)

14.

Laki**oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 1 luvun 14 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 1 luvun 14 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa / , seuraavasti:

1 luku

Syyteoikeudesta

14 §

Asianomistaja saa itse nostaa syytteen rikoksesta vain, jos (*poist.*) syyttäjä on päättänyt jättää syytteen nostamatta tai esitutkintaviranomainen taikka syyttäjä on päättänyt, ettei esitutkintaa toimiteta tai että se keskeytetään taikka lopetetaan. Asianomistaja saa nostaa syytteen myös,

jos esitutkintatoimenpiteiden suorittamista on tutkinnanjohtajan päätöksellä siirretty. Asianomistajan oikeudesta nostaa syyte julkista tehtävää hoidettaessa tehdystä rikoksesta säädetään perustuslain 118 §:n 3 momentissa.

Voimaantulosäännös
 (Kuten HE)

19.

Laki**kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annetun lain 15 ja 23 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annetun lain (4/1994) 15 §:n 1 ja 2 momentti sekä 23 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 15 §:n 2 momentti *laissa* / ja 23 §:n 1 momentti laissa 543/2007, seuraavasti:

15 §

Pakkokeinojen käytön rajoitukset

(1 mom. kuten HE)

Mitä 1 momentissa säädetään, ei kuitenkaan koske *rahanpesurikokseen* liittyvän pyynnön täytäntöönpanoa tilanteessa, jossa pyynnössä tarkoitettusta rikoksesta epäilty henkilö on osallisena siihen rikokseen, jolla omaisuus on toiselta saatu tai joka on tuottanut hyödyn, eikä pakkokeinolain 8 luvun 24 §:ssä tarkoitettua datan säilyttämismääräystä.

23 §

Pakkokeinojen käyttäminen todisteiden hankkimiseksi ja menettämisseuraamuksen täytäntöönpanon turvaamiseksi

Vieraan valtion viranomaisen tekemän oikeusapupyynnön perusteella voidaan todisteiden hankkimiseksi panna toimeen etsintä, takavarikko ja datan säilyttämismääräys, suorittaa telekuuntelua, televalvontaa, suunnitelmallista tarkkailua, peiteltyä tiedonhankintaa, teknistä tarkkailua, peitetoimintaa ja valeostoja, käyttää valvottua läpilaskua sekä ottaa henkilötuntemerkit, jos tätä on pyydetty oikeusapupyynnössä taikka se on välttämätöntä oikeusapupyynnön toimeenpanemiseksi.

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

28.

Laki**kuolemansyyn selvittämisestä annetun lain 7 §:stä muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään kuolemansyyn selvittämisestä annetun lain (459/1973) 7 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

7 §

Poliisin on ilmoitettava (*poist.*) syyttäjälle

kuolemasta, joka on tapahtunut henkilön ollessa poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain (841/2006) 2 §:n 6 kohdassa tarkoi-

tetussa säilytystilassa tai muuten poliisin valvonnassa vapautensa menettäneenä.

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

33.

Laki

asevelvollisuuslain 65 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan asevelvollisuuslain (1438/2007) 65 §:n 2 momentti seuraavasti:

65 §

Huumausaineen käyttöä selvittävä tutkimus

on riippuvainen huumeista. Tutkimuksesta kiel-
täytynyt on velvollinen alistumaan pakkokei-
nolain (/) 8 luvun 30 §:ssä tarkoitettuun hen-
kilönkatsastukseen.

Palveluksessa oleva asevelvollinen voidaan
määrätä tutkimukseen 1 momentissa tarkoite-
tuista edellytyksistä riippumatta, jos on perustel-
tua aihetta epäillä, että hän on huumausaineen
vaikutuksen alaisena palveluksessa tai että hän

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

35.

Laki

sotilaskurinpitolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sotilaskurinpitolain (331/1983) 15 ja 20 §, 25 §:n 1 momentti, 25 a §:n 1 momentti sekä
28 §:n 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 15 ja 20 § laissa 652/1991, 25 §:n 1 momentti ja 28 §:n 3
momentti laissa 1259/1988 sekä 25 a §:n 1 momentti laissa 991/1997, seuraavasti:

15, 20 ja 25 §
(Kuten HE)

25 a §

Tämän lain 18 §:ssä tarkoitettu kiinniottami-
seen oikeutettu sotilas saa määrätä puolustus-
voimissa palvelevan moottorikäyttöisen ajoneu-

von kuljettajan tai muussa rikoslain 23 luvussa
tarkoitettussa tehtävässä toimivan henkilön ko-
keeseen, joka tehdään tämän mahdollisesti naut-
timan alkoholin tai muun huumaavan aineen to-
teamiseksi. Koe voidaan tehdä ajotehtävää tai
muuta rikoslain 23 luvussa tarkoitettua tehtävää
suorittavalle taikka tällaiseen tehtävään ryhty-

välle. Kokeesta kieltäytynyt on velvollinen alistumaan pakkokeinolain 8 luvun 30 §:ssä tarkoitettuun henkilönkatsastukseen.

28 §
(Kuten HE)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

52.

Laki

sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä annetun lain 17 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä annetun lain (460/2003) 17 §:n 1 ja 4 momentti seuraavasti:

17 §

Verkkoviestin tunnistamistietojen luovuttaminen

Tuomioistuin voi pakkokeinolain (/) 2 luvun 9 §:n 1 kohdassa tarkoitetun pidättämiseen oikeutetun virkamiehen, (*poist.*) syyttäjän tai asianomistajan vaatimuksesta määrätä lähettimen, palvelimen tai muun sellaisen laitteen ylläpitäjän luovuttamaan verkkoviestin lähettäjän selvittämisessä tarpeelliset tunnistamistiedot vaatimuksen esittäjälle, jos on todennäköisiä syitä epäillä viestin olevan sisällöltään sellainen, että sen toimittaminen yleisön saataville on säädetty rangaistavaksi. Asianomistajalle tun-

nistamistiedot saa kuitenkin määrätä luovutettaviksi vasta, kun hän saa itse nostaa syytteen rikoksesta. Vaatimus on esitettävä laitteen ylläpitäjän kotipaikan tai Helsingin käräjäoikeudelle kolmen kuukauden kuluessa vaatimuksen perusteena olevan viestin julkaisemisesta. Tuomioistuin voi asettaa luovuttamisvelvoitteen tehoteeksi uhkasakon.

(4 mom. kuten HE)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

54.

Laki

radiotaajuuksista ja telelaitteista annetun lain 35 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan radiotaajuuksista ja telelaitteista annetun lain (1015/2001) 35 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 399/2003, seuraavasti:

35 §

Virka-apu

Jos on painavia perusteita epäillä, että tietys-
sä kotirauhan piiriin kuuluvassa paikassa on teh-
ty rikoslain 38 luvun 7 §:ssä taikka tämän lain
39 §:n 1 momentin 2 tai 3 kohdassa tarkoitettu
rikos, lainvastaisen radiolaitteen tai telepää-

telaitteen löytämiseksi tai rikoksen selvittämi-
seksi saadaan toimittaa yleinen kotietsintä tai
paikanetsintä sekä henkilöntarkastus sen es-
tämättä, mitä pakkokeinolain (/) 8 luvun 2 §:n
1 momentissa, 4 §:ssä ja 31 §:n 1 momentissa
säädetään.

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

61.**Laki****yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 50 ja 50 a §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain (282/2002) 50 §:n 2 momentti ja
50 a §, sellaisena kuin niistä on 50 a § laissa 105/2007, seuraavasti:

50 §

*Vartijaksi ja turvasuojaajaksi hyväksymisen vä-
liaikainen peruuttaminen*

Jos vartijaksi tai turvasuojaajaksi hyväksymi-
nen on peruutettu taikka vartijaksi tai turvasuo-
jaajaksi hyväksymisen väliaikaiseen peruuttami-
seen on edellytykset, poliisimies voi ottaa varti-
jakortin tai turvasuojaajakortin haltuunsa sen
luovuttamiseksi päällystään kuuluvalle poliisi-
miehelle, jonka on 14 päivän kuluessa päätet-
tävä, peruutetaanko vartijaksi tai turvasuoja-
jaksi hyväksyminen väliaikaisesti. Poliisimies

voi ottaa vartijakortin tai turvasuojaajakortin
haltuunsa myös silloin, kun vartijaksi tai turva-
suojaajaksi hyväksyminen on peruutettu. Varti-
jakortin tai turvasuojaajakortin pois ottamiseksi
voidaan tehdä henkilöntarkastus sen estämättä,
mitä pakkokeinolain (/) 8 luvun 31 §:ssä sää-
detään.

-----

50 a §
(Kuten HE)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

62.**Laki****liikennevalvontaa vaikeuttavien laitteiden kieltämisestä annetun lain 7 ja 8 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan liikennevalvontaa vaikeuttavien laitteiden kieltämisestä annetun lain (546/1998) 7 ja 8 § seuraavasti:

7 §
(Kuten HE)

8 §

Henkilöntarkastus

Jos on erittäin todennäköisiä perusteita epäillä, että on tehty 3 §:n 1 kohdassa tarkoitettu pal-

lastinlaiterikkomus, voidaan toimittaa pakkokeinolaissa tarkoitettu henkilöntarkastus moottori-käyttöisen ajoneuvon kuljettajalle ja matkustajalle sen estämättä, mitä pakkokeinolain 8 luvun 31 §:n 1 momentissa säädetään.

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Valiokunnan uusi lakiehdotus

67.

Laki

pakkokeinolain 5 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään pakkokeinolain (459/1987) 5 lukuun uusi 7 a § seuraavasti:

5 luku

Etsintä

7 a §

Kotietsinnän saattaminen tuomioistuimen tutkittavaksi

Sen vaatimuksesta, jonka luona kotietsintä on toimitettu, tuomioistuimen on todettava, ovatko kotietsinnän toimittamisen edellytykset olleet olemassa taikka onko kotietsinnässä menetelty 4 tai 5 §:n edellyttämällä tavalla. Vaatimus on tehtävä 30 päivän kuluessa kotietsinnän toimitamisesta tai siitä myöhemmästä ajankohdasta,

jolloin vaatimuksen esittäjä on saanut tiedon etsinnän toimittamisesta.

Kotietsintää koskevan vaatimuksen käsittelemisestä on soveltuvin osin voimassa, mitä vangitsemisvaatimuksen käsittelemisestä 1 luvun 9 ja 12 §:ssä säädetään. Vaatimuksen esittäjälle ja pidättämiseen oikeutetulle virkamiehelle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi.

Tässä pykälässä tarkoitettua asiaa koskevista tuomioistuimen päätöksistä saa valittaa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

. Tätä lakia sovelletaan kotietsintöihin, jotka on toimitettu tämän lain tultua voimaan.

Valiokunnan lausumaehdotukset

- 1** *Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää, tulisiko nykyisen salaisten pakkokeinojen käyttöä koskevan valvontajärjestelmän lisäksi perustaa asiantuntijoista koostuva toimielin, joka valvoisi esitutkintaviranomaisten toimintaa ja pakkokeinojen käyttöä.*
- 2** *Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää ja harkitsee, tulisiko salaisia tiedonhankintakeinoja koskeva ratkaisutoimivalta osoittaa tuomioistuinten toimivaltaan.*

Helsingissä 10 päivänä maaliskuuta 2011

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Janina Andersson /vihr	Raimo Piirainen /sd
vpj.	Anna-Maja Henriksson /r	Pirkko Ruuhonen-Lerner /ps
jäs.	Esko Ahonen /kesk	Tero Rönni /sd
	Kalle Jokinen /kok	Mauri Salo /kesk
	Oiva Kaltiokumpu /kesk	Kari Uotila /vas
	Krista Kiuru /sd	Mirja Vehkaperä /kesk
	Jari Larikka /kok	Lasse Virén /kok.
	Outi Mäkelä /kok	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Minna-Liisa Rinne.

VASTALAUSE

Perustelut

Esitutkinta-, pakkokeino- ja poliisilakien uudistaminen on laajan valmistelutyön tulos. Esitutkinta- ja pakkokeinolait on säädetty vuonna 1987, ennen perusoikeusuudistusta ja Suomen liittymistä Euroopan ihmisoikeussopimukseen. Molempia lakeja on uudistettu vuosien varrella useaan otteeseen, mutta kokonaisuudistus on tarpeen sääntelykokonaisuuden johdonmukaisuuden varmistamiseksi. Lisäksi perusoikeuksien vaikutus esitutkinta- ja pakkokeinolakien sääntelyalaan on tarpeen ottaa nykyistä paremmin huomioon. Perusoikeuksien näkökulmasta uudistukseen sisältyy kuitenkin myös joitakin piirteitä, jotka edellyttävät tarkennuksia erityisesti kotietsinnän oikeussuojakeinoin. Huomiota on kiinnitettävä myös esitutkintaviranomaisten ja syyttäjän välisen yhteistyön tehostamiseen oikeusturvan parantamiseksi.

Esitutkintaviranomaisen ja syyttäjän esitutkintayhteistyö

Syyttäjän ja esitutkintaviranomaisen keskinäinen yhteistyö perustuu yhteistyövelvollisuutta koskeviin säännöksiin, jotka velvoittavat esitutkintaviranomaisia pitämään syyttäjää tarvittavassa määrin tietoisena tutkinnan etenemisestä ja velvoittavat myös syyttäjää osallistumaan esitutkinnan ohjaamiseen. Perustuslakivaliokunta on oikeudenkäyntien viivästymistä käsitellessään todennut, että esitutkinta- ja syyttäviranomaisten yhteistyötä on edelleen kehitettävä erityisesti laajoja ja vaikeita talousrikosjuttuja ja järjestäytyntä rikollisuutta koskien. Tästä syystä esitämme, että esitutkintalain 10 luvun 1 §:n 3 momentissa säädetään valiokunnan esittämää täsmällisemmin ja velvoittavammin esitutkintaviranomaisen ja syyttäjän yhteistyöstä esitutkinnan loppulausunnon osalta.

Kotietsinnästä päättäminen ja oikeussuojakeinot

Jotta perustuslain 10 §:ssä turvattu kotirauhan-
suoja voitaisiin sovittaa hyväksyttävällä tavalla

yhteen pakkokeinolain yleistä kotietsintää koskevien säännösten (PKL 8:15, 17—19 §) kanssa, tulee yleisestä kotietsinnästä päättäminen säätää tuomioistuimen tehtäväksi sen lisäksi, että tuomioistuin päättää erityisestä kotietsinnästä ja etsintäasiamiehen määräämisestä. Ratkaisu on myös Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntö huomioon ottaen perusteltu. Kotirauhan suojaamia paikkoja ovat asunnot, loma-asunnot ja muut asumiseen tarkoitettut tilat, kuten hotellihuoneet, teltat, asuntovaunut ja asuttavat alukset, sekä asuintalojen porraskäytävät ja asukkaiden yksityisaluetta olevat pihat niihin välittömästi liittyvine rakennuksineen. Paikanetsinnästä päättäisi pidättämiseen oikeutettu virkamies. Kiireellisissä tilanteissa, esimerkiksi pakenevan kiinnisaamiseksi, poliisi voisi päättää kotietsinnästä.

Lisäksi pakkokeinolaisa tulee säätää mahdollisuudesta saattaa kotietsintää koskeva päätös tuomioistuimen tutkittavaksi sekä muutoksenhausta yleistä ja erityistä kotietsintää koskevaan päätökseen. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin edellyttää, että kotietsinnän laillisuus tulee voida saattaa tuomioistuimen arvioitavaksi vähintäänkin jälkikäteen. Kotietsinnässä ei aina tehdä takavarikkoa, joten takavarikon osalle säädetyt oikeussuojakeinot eivät kata kotietsintää. Kotietsinnän laillisuus tulee voida käsitellä erillisessä menettelyssä siten, ettei sen käsitteleminen aina edellytä erillisen vahingonkorvauskanteen nostamista.

Lakivaliokunnan mietinnössä kotietsinnän oikeussuojakeinot toteutetaan ainoastaan perustuslakivaliokunnan edellyttämällä vähimmäistasolla. Perustuslakivaliokunta on kuitenkin katsonut tarpeelliseksi myös, että ryhdytään toimenpiteisiin, joilla yleisestä kotietsinnästä päättäminen siirretään pääsääntöisesti muulle kuin esitutkintaviranomaiselle (PeVL 66/2010 vp). Esitämme, että sekä kotietsintää koskevat ennakolliset että jälkikäteiset oikeussuojakeinot toteutetaan käsillä olevan esitutkinta- ja pakkokeinolakien kokonaisuudistuksen yhteydessä.

Esitutkintaviranomaisten toimintaa ja pakkokeinojen käyttöä valvova toimielin

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan uudistanut kannanottonsa siitä, että erityisesti salaisien pakkokeinojen vaikutuksia yksilön ja yhteiskunnan turvallisuuteen tulee selvittää ja on harkittava uusien oikeusturva- ja valvontajärjestelmien tarve. Toimintojen valvonnan perustuslakivaliokunta on katsonut kuuluvan ylimpien laillisuusvalvojien tehtäviin (PeVL 8/1994 vp). Perustuslakivaliokunta on ehdottanut lakivaliokunnalle vakavasti harkittavaksi lausumaehdotuksen tekemistä, että valtioneuvoston piirissä ryhdyttäisiin toimenpiteisiin esitutkintaviranomaisten toimintaa ja pakkokeinojen käyttöä valvovan, asiantuntijoista koostuvan elimen

perustamiseksi (PeVL 66/2010 vp). Lakivaliokunnan mietintöön tällaista lausumaehdotusta ei kuitenkaan sisälly. Katsomme perustuslakivaliokunnan tavoin, että asianmukaisena valvonta- ja ohjauskeinona ei voida pitää hallituksen eduskunnalle vuosittain antamaa erilliskertomusta pakkokeinojen käytöstä.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että 3.—67. lakiehdotus hyväksytään valiokunnan mietinnön mukaisina.

että 1. ja 2. lakiehdotus hyväksytään muutettuina (Vastalauseen muutosehdotukset).

Vastalauseen muutosehdotukset**1.****Esitutkintalaki**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1—9 luku
(Kuten LaVM)

10 luku

Esitutinnan päättäminen

1 §

Loppulausunto

(1 ja 2 mom. kuten LaVM)

Tutkinnanjohtaja päättää loppulausunnon pyytämistä ja sen mahdollisesti edellyttämistä toimenpiteistä. *Harkittaessa loppulausunnon pyytämistä on syyttäjää kuultava pyynnön tarpeellisuudesta ja sisällöstä. Loppulausunto on toimitettava syyttäjälle esitutkintatoimenpiteiden riittävyyden arvioimiseksi.*

2—4 §
(Kuten LaVM)

11 luku
(Kuten LaVM)

2.

Pakkokeinolaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1—7 luku
(Kuten LaVM)

8 luku

Etsintä

Paikkaan kohdistuva etsintä

1—14 §
(Kuten LaVM)

15 §

Paikkaan kohdistuvasta etsinnästä päättäminen

(*Poist.*) Paikanetsinnästä päättää pidättämiseen oikeutettu virkamies. *Yleisestä* kotietsinnästä ja *etsintäasiamiehen* määräämisestä päättää tuomioistuimien.

Jos yleisessä kotietsinnässä tai paikanetsinnässä ilmenee, että etsintä kohdistuu 1 §:n 3 momentissa tarkoitettuun tietoon, tai jos erityinen kotietsintä on välttämätöntä toimittaa kiireellisesti, virallinen syyttäjä päättää erityisen kotietsinnän toimittamisesta ja *etsintäasiamiehen* määräämisestä.

Pidättämiseen oikeutettu virkamies saa päättää yleisen kotietsinnän toimittamisesta ja poliisimies paikanetsinnän ja yleisen kotietsinnän toimittamisesta ilman virallisen syyttäjän tai tuomioistuimen päätöstä henkilön löytämiseksi tai sellaisen esineen takavarikoimiseksi, jota on voitu seurata tai jäljittää rikoksen tekemisestä verekseltään, tai kun etsinnän välitön toimittaminen on asian kiireellisyyden vuoksi välttämätöntä.

16 §
(Kuten LaVM)

17 §

Yleistä kotietsintää ja erityistä kotietsintää koskeva tuomioistuinkäsittely

Yleisestä kotietsinnästä ja erityisestä kotietsinnästä päättää syyteasiassa toimivaltainen tuomioistuin. Ennen syytteen nostamista etsinnästä saa päättää myös se käräjäoikeus, jonka tuomiopiirissä etsinnän kohteena oleva paikka sijaitsee. Asiaa käsittelevä käräjäoikeus on päätösvaltainen myös, kun siinä on yksi puheenjohtaja.

Yleistä kotietsintää ja erityistä kotietsintää koskevan vaatimuksen esittää pidättämiseen oikeutettu virkamies. Vaatimus on otettava tuomioistuimessa käsiteltäväksi viipymättä vaatimuksen tehneen tai hänen määräämänsä asiaan perehtyneen virkamiehen läsnä ollessa. Käsitely voidaan myös toteuttaa käyttäen videoneuvottelua tai muuta soveltuvaa teknistä tiedonvälitystapaa, jossa käsittelyyn osallistuvilla on puhe- ja näköyhteys keskenään. Asia ratkaistaan kuulematta henkilöä, jonka luona *yleinen kotietsintä* tai erityinen kotietsintä toimitettaisiin.

(3 mom. *poist.*)

18 §

Kotietsinnän saattaminen tuomioistuimen tutkittavaksi

Sen vaatimuksesta, jota asia koskee, tuomioistuimen on päätettävä, onko pidättämiseen oikeutetun virkamiehen tekemälle etsintäpäätökselle ollut lailliset edellytykset.

Asian käsittelemisestä tuomioistuimessa on soveltuvin osin voimassa, mitä takavarikon osalta tämän lain 7 luvun 15 ja 22 §:ssä on säädetty.

(3 mom. *poist.*)

19 § (Uusi)

Muutoksenhaku

Yleistä kotietsintää ja erityistä kotietsintää koskevasta päätöksestä saa valittaa erikseen. Valitus ei estä etsinnän suorittamista.

Pidättämiseen oikeutettu virkamies saa ilman määräaikaa kannella päätöksestä. Kantelu on käsiteltävä kiireellisenä.

20 (19) §
(Kuten LaVM)

Laite-etsintä

21—34 (20—33) §
(Kuten LaVM)

9—11 luku
(Kuten LaVM)

Helsingissä 10 päivänä maaliskuuta 2011

Tero Rönni /sd
Raimo Piirainen /sd

Kari Uotila /vas
Krista Kiuru /sd.